

BRUGER- INDDRAGELSE

- en undersøgelse blandt børnefamilier
med særlige behov i Københavns Kommune

Udarbejdet for Københavns Kommune af
UFC Børn og Unge,
konsulenterne Henriette Haase Fischer, Helle Stærmosé,
Jimmie Gade Nielsen og Esther Malmborg

1.0 INDLEDNING.....	5
2.0 RESUME af brugerundersøgelsen.....	8
3.0 METODE OG MATERIALE.....	17
3.1 Indsamling og bearbejdning af kvantitative data.....	17
3.1.2 Foranstaltningens tyngde.....	18
3.1.3 Inddragelse.....	20
3.1.4 Validitet og generaliserbarhed i forhold til spørgeskemaundersøgelsen.....	22
3.2 Interviews.....	22
Udvælgelse og interview af forældre.....	23
Udvælgelse og interview af børn.....	23
Køn: Både piger og drenge: Der blev interviewet 6 piger og 7 drenge.....	23
4.0 RESULTATER.....	24
4.1 Spørgeskemaundersøgelsen.....	24
4.1.1 Svarprocent.....	24
4.1.2 Svarfordeling i forhold til socialcenter.....	24
4.1.3 Alder & køn.....	25
4.1.4 Søskende.....	26
4.1.5 Etnicitet.....	26
4.1.6 Interviews.....	26
4.2 Forældrenes oplevelse af inddragelse.....	27
4.2.1 Foranstaltningstyngde.....	29
4.2.2 Kvindens arbejdsmæssige status.....	30
4.2.3 Enig i at barnet har brug for hjælp.....	31
4.2.4 Socialcenter.....	32
4.2.5 Regressionsanalyse.....	34
4.3 Kvalitativ undersøgelse af forældreinddragelse.....	37
4.4 Familier med etnisk minoritetsbaggrund.....	45
4.4.1 Etnicitet og arbejdsmæssig status.....	48
4.4.2 Etnicitet og inddragelse.....	48
4.4.3 Sagsbehandlerens hensyn til barnet.....	48
4.4.4 Hensyn fra foranstaltningen i forhold til barnets spisevaner.....	51
4.5 Hjælp til forælderrollen.....	53
5.0 Konklusion på brugerundersøgelsens forældredel.....	58
5.1 Konklusion på undersøgelsen generelt.....	58
5.2 Konklusion på forældreinddragelse.....	58
5.3 Konklusion på respekt for etnicitet.....	60
5.4 Konklusion på støtte i forælderrolle.....	61
5.5 anbefalinger.....	61

6.0 BØRN OG UNGES MEDINDFLYDELSE	64
6.1 Børn og unges medindflydelse på deres hverdagsliv på døgninstitutionen	64
6.2 Medindflydelse på Skole- og behandlingshjemmet Spanager	66
Konklusion og anbefalinger	76
Medindflydelse på ungdomspensionen Brydes Alle	77
Konklusion og anbefalinger	85
Bilag 1	87
Bilag 2	87
Bilag 2	88
Bilag 2	89
Bilag 2	90
Bilag 2	91
Bilag 2	92
Bilag 2	93
Bilag 3	93
Bilag 3	94
Spg. 4: Barnet bor på nuværende tidspunkt.....	95
Spg. 5: Respondentens forhold til barnet.....	96
Spg. 6: Respondentens alder.....	96
Spg. 7: Forældremyndighed.....	96
Spg. 8: Arbejds-mæssig status	97
Spg. 9: Respondentens bolig.....	98
Spg. 10: Etnisk baggrund.....	98
Spg. 11: Begrundelse for hjælp til barnet/den unge.....	100
Spg. 12: Første henvendelse til kommunen.....	101
Spg. 13: Enig i at barnet havde brug for hjælp	102
Spg. 14: Sagsbehandleren har spurgt hvad respondenterne synes barnet har brug for	102
Spg. 15: Oplysning om hvilken hjælp barnet får	103
Spg. 16: Medbestemmelse	103
Spg. 17: Vil gerne være mere medbestemmende.....	104
Spg. 18: Møde med sagsbehandleren	104
Spg. 19: Plan for hjælpen udarbejdet sammen med respondenterne	105
Spg. 20: Respondenterne har underskrevet handleplanen.....	105
Spg. 21: Respondenterne er blevet oplyst om hjælpen	106
Spg. 22: Barnet modtager den rigtige hjælp	106
Spg. 23: Valgmuligheder.....	107
Spg. 24: Møder med sagsbehandleren.....	107

Spg. 25: Ønsker flere møder med sagsbehandleren	108
Spg. 26: Telefonsamtaler	108
Spg. 27: Breve	109
Spg. 28: Respondenten oplevelse af sagsbehandleren	109
Spg. 29: Respondentens oplevelse af sagsbehandlerens hensyntagen	110
Denne figur er kun gældende for forældre med etnisk minoritetsbaggrund (N = 49)Spg. 30: Respondentens oplevelse af foranstaltningens hensynstagen	110
Spg. 30: Respondentens oplevelse af foranstaltningens hensynstagen	111
Denne figur er kun gældende for forældre med etnisk minoritetsbaggrund (N = 46)Spg. 31: Respondentens oplevelse af foranstaltningens imødekommenhed	111
Spg. 31: Respondentens oplevelse af foranstaltningens imødekommenhed	112
Spg. 32: Hjælp til at være forælder	112
Bilag 4	113

1.0 INDLEDNING

Alle borgere har formel ret til at blive inddraget i deres egen sag, når en myndighed skal træffe en afgørelse. Dette slås fast i § 4 i Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (kaldet retssikkerhedsloven) og fremgår også flere steder i Lov om social service.

Udviklingen i samfundet har i stigende grad stillet krav om borgernes myndiggørelse i forholdet til de offentlige systemer og til ydelser herfra, sådan at den hjælp, der gives, i højere grad sker med udgangspunkt i borgerne selv og med et mål om, at ydelser skal være en hjælp til selvhjælp.

Inddragelse af borgerne kan også ses som led i en øget demokratisering af det sociale arbejde, hvor familiernes ressourcer i højere grad bevidst bringes i anvendelse.

Inddragelsen er vigtig både for sagsbehandlingen og for de berørte familier: For at sagsbehandlerne kan få reel indsigt i familiernes situation og synspunkter og tage fornødent hensyn hertil, før der træffes beslutning om evt. hjælpeforanstaltninger og for at samspillet kan sikre, at familierne bliver grundigt informeret om forvaltningens socialfaglige overvejelser og vurderinger, såvel før som efter en beslutning tages.

Borgernes formelle ret til inddragelse sikrer ikke uden videre den reelle inddragelse. Et bevidst fokus på inddragelsen af børn og forældre er nødvendigt: Rammer, strukturer, procedurer og sagsbehandlerkultur kan bidrage til at styrke inddragelse og dermed sikre borgernes retssikkerhed. - Og kan forhåbentligt også bidrage til at skabe bedre løsninger.

Baggrund

Københavns Kommune har ønsket at sætte fokus på den oplevede brugerinddragelse. I denne rapport fremlægges resultaterne fra en brugerundersøgelse blandt børnefamilier med særlige behov i Københavns kommune.

Kommunen har i sin sektorplan for børn, unge og forældre med særlige behov fra september 2003 fastlagt en lang række kvalitetsmålsætninger og i tilslutning hertil opstillet kvalitetsmål for den indsats, der ydes fra børne- og familieteam i de lokale socialcentre i Københavns Kommune. Som opfølgning herpå har kommunen truffet beslutning om, at der skulle foretages en undersøgelse blandt borgere, som modtager ydelser efter Lov om Social Service, kapitel 8, om særlig støtte til børn og unge.

Kort om undersøgelsen

Undersøgelsen er rekvireret hos Udviklings- og Formidlingscenter for Børn og Unge af Københavns Kommunes Socialforvaltning, Mål- og Rammekontoret for børnefamilier med særlige behov (herefter forkortet til MR-Børn). Undersøgelsen er gennemført i perioden maj-november 2006.

Fra MR-Børn er det fastlagt, hvilke kvalitetsmålsætninger og kvalitetsmål, man ønsker undersøgelsen skal belyse, ligesom man herfra har udpeget de 3 socialcentre¹ og de 2 døgninstitutioner², der skulle inddrages i undersøgelsen.

Brugerundersøgelsen omfatter følgende af Sektorplanens kvalitetsmålsætninger:

¹ Socialcentret Amager, Socialcentret Østerbro og Socialcentret Brønshøj-Husum/Vanløse

² Skole- og behandlingshjemmet Spanager og ungdomspensionen Brydes Allé

Målsætning 5. Inddragelse af forældrene

Forældre skal have mulighed for at have indflydelse på den indsats, som iværksættes over for deres barn og familien.

Målsætning 7. Den flerkulturelle udfordring

Børn og unge med særlige behov og etnisk minoritetsbaggrund skal have tilbud, der respekterer deres sproglige, religiøse og flerkulturelle baggrund.

Målsætning 12. Børns indflydelse

Under hensyntagen til barnets modenhed og alder skal barnet inddrages via børneråd og andre formaliserede indflydelsesorganer.

Målsætning 21. En helhedsorienteret indsats

I indsatsen over for forældrene skal der være et helhedssyn på familien. Det indebærer, at forældrene skal styrkes i at varetage forældrerollen.

og heraf følgende fastsatte kvalitetsmål:

Mål 5.3. Mindst 80 % af forældrene skal have en opfattelse af, at de er blevet informeret og inddraget i udarbejdelsen af handleplanen.

Mål 7.2. Familier med etnisk minoritetsbaggrund skal have en oplevelse af, at deres sproglige, religiøse og flerkulturelle baggrund respekteres.

Mål 12.1. Mindst 75 % af døgninstitutionsanbragte børn skal synes, at de er blevet inddraget i drøftelserne omkring deres egen og institutionens hverdag.

Mål 21.1. Mindst 75 % af forældrene skal synes, at den iværksatte indsats støtter dem i at varetage forældrerollen.

Undersøgelsen fokuserer på borgernes oplevede inddragelse og består af 3 dele:

1. En kvantitativ spørgeskemaundersøgelse blandt et udsnit af forældre, der modtager hjælpeforanstaltninger fra de 3 udvalgte socialcentre i kommunen
2. En kvalitativ interviewundersøgelse blandt 13 af disse forældre til belysning af de kvantitative resultater
3. En kvalitativ interviewundersøgelse af 13 børn og unge anbragt uden for hjemmet på de 2 udvalgte døgninstitutioner.

Undersøgelsens økonomiske ramme gav ikke mulighed for at gennemføre en kvantitativ undersøgelse blandt anbragte børn og unge til belysning af kvalitetsmål 12.1, som dermed alene bliver belyst kvalitativt.

Der har været nedsat en styregruppe for undersøgelsesprojektet. Styregruppen har haft en børne- og familieteamchef fra hver af de 3 socialcentre, kontorchefen og en fuldmægtig fra MR kontoret samt 2 repræsentanter fra UFC Børn og Unge som medlemmer. Styregruppen har taget aktiv del i såvel udformningen af spørgeskemaet som i analysegrundlaget, ligesom den har stået for at formidle samarbejdet med sagsbehandlerne i de berørte centre.

Gennemførelsen af undersøgelsen

Udsendelsen af spørgeskemaet er blevet gennemført i et godt samarbejde med MR kontoret og socialcentrene og sagsbehandlerne.

Skemaet blev modtaget blandt forældrene med stor interesse og mange reaktioner, som både har været negative og positive. UFC Børn og Unge modtog utallige telefonhenvendelser fra forældre, som dels udtrykte stor anerkendelse af, at Københavns Kommune inddrog

forældrene i at forbedre samarbejdet mellem borgere og socialforvaltning, og dels fandt de undersøgelsen meget vigtig. Andre gav udtryk for, at de ikke ville bruge tid på at svare, for det nyttede alligevel ikke noget. De mange – også indholdsmæssige tilbagemeldinger – er blevet opsamlet i et notat til MR kontoret³. En overvældende stor andel af forældrene stillede sig frivilligt til rådighed for et interview.

Den kvalitative undersøgelse blandt de anbragte børn og unge er gennemført i et meget fint samarbejde med de to døgninstitutioner

UFC vil takke alle som har bidraget til undersøgelsens gennemførelse. En speciel tak rettes til de børn og forældre, som velvilligt har stillet op til interviews, for at vi alle kan blive klogere på, hvordan det står til med inddragelsen, og hvad der fremmer, og hvad der hæmmer borgernes inddragelse.

Læsevejledning

Rapporten indeholder flg.:

Afsnit 1 er denne indledning

Afsnit 2 er et resume med sammenfatning af undersøgelsens resultater, konklusioner og anbefalinger (?)

Afsnit 3 beskriver undersøgelsens metode(r)

Afsnit 4 gennemgår undersøgelsens resultater vedr. de tre kvalitetsmål om inddragelse, respekt for etnisk baggrund og støtte til at være forældre.

Afsnit 5 Konklusion på forældredelen af brugerundersøgelsen, anbefalinger, og gode råd fra forældrene

Afsnit 6 omhandler analyserne fra den kvalitative interviewundersøgelse med anbragte børn og unge på de to forskellige døgninstitutioner.

³ Notat august 2006

2.0 RESUME af brugerundersøgelsen

Undersøgelsen baggrund og formål

Københavns Kommune har ønsket at undersøge den faktiske brugerinddragelse, som den opleves af borgerne i Socialforvaltningens sager med hjælpeforanstaltninger til børnefamilier med behov for særlig støtte. Beslutningen om brugerundersøgelsen fremgår af sektorplan for børn, unge og forældre fra september 2003.

Undersøgelsen er rekvireret af Socialforvaltningen, Mål- og Rammekontoret for børnefamilier, hos Udviklings- og Formidlingscenter for Børn og Unge. Den er gennemført i perioden maj-november 2006.

Formålet med undersøgelsen er at få belyst, om kommunen lever op til egne kvalitetsmålsætninger. De kvalitetsmålsætninger med tilhørende kvalitetsmål, der er blevet undersøgt, er:

Inddragelse af forældrene

Målsætning 5: Forældre skal have mulighed for at have indflydelse på den indsats, som iværksættes over for deres barn og familien.

Den flerkulturelle udfordring

Målsætning 7: Børn og unge med særlige behov og etnisk minoritetsbaggrund skal have tilbud, der

Børns indflydelse

Målsætning 12: Under hensyntagen til barnets modenhed og alder skal barnet inddrages via

En helhedsorienteret indsats

Målsætning 21: I indsatsen over for forældrene skal der være et helhedsblik på familien. Det

Resultater

Brugerundersøgelsens resultater viser, at sektorplanens kvalitetsmål 5.3 opfyldes tilfredsstillende, idet 81,6 % af forældrene i spørgeskemaundersøgelsen oplever sig middel eller højt inddraget i sagsbehandlingen.⁴

I forhold til kvalitetsmål 7.2 angiver 50 % af de etniske minoritetsfamilier at hhv. *sagsbehandleren* og *den hjælp barnet får* tager hensyn til barnets spisevaner, beklædning, sprog og religion, mens kun 1/3 oplever at der tages hensyn til barnets beklædning.

Kvalitetsmål 21.1 opfyldes til dels, eftersom 69,9 % af forældrene oplever, at den iværksatte indsats støtter dem i at varetage forælderrollen. Dette er dog kun gældende for 42,4 % af de forældre, der har børn anbragt uden for hjemmet (eksklusiv tvangsanbringelsessager).

Kvalitetsmål 12.1 er alene blevet undersøgt kvalitativt gennem interview med 13 døgninstitutionsanbragte børn og unge, og målet kan derfor ikke belyses kvantitativt. En del af de interviewede børn og unge oplever at blive inddraget og have tilfredsstillende medindflydelse i forhold til deres egen person og hverdag. Generelt oplever de dog ikke at blive inddraget i drøftelserne omkring institutionens hverdag i særlig høj grad.

Tilrettelæggelse og gennemførelse af undersøgelsen

Undersøgelsen fokuserer på borgernes oplevede inddragelse og består efter aftale af 3 dele:

1. En kvantitativ spørgeskemaundersøgelse blandt et udsnit af forældre, der modtager hjælpeforanstaltninger fra 3 udvalgte socialcentre i kommunen
2. En kvalitativ interviewundersøgelse blandt 13 af disse forældre til belysning af de kvantitative resultater og
3. En kvalitativ interviewundersøgelse af 13 børn og unge, anbragt uden for hjemmet på de 2 udvalgte døgninstitutioner.

Socialforvaltningen, MR-Børn, har ønsket undersøgelsen gennemført i samarbejde med 3 socialcentre: Amager, Østerbro og Brønshøj-Husum/Vanløse samt to døgninstitutioner: Skole- og behandlingshjemmet Spanager ved Køge og Ungdomspensionen Brydes Alle på Amager.

Spørgeskemaundersøgelsen

Undersøgelsespopulationen i spørgeskemaundersøgelsen udgjordes af i alt 802 forældre i Københavns Kommune, der modtager en hjælpeforanstaltning efter Servicelovens kapitel 8 om særlig støtte til børn og unge, og hvor der foreligger en handleplan, som er mindst et år gammel.

⁴ Spørgeskemaet indeholdt en række forskellige spørgsmål om inddragelse, hvoraf kun to spørgsmål relaterede sig direkte til handleplanen. Undersøgelser viser, at forældre sagtens kan føle sig inddraget uden at kende til ordet/begrebet handleplan, så det er vigtigt at spørge til inddragelse på andre måder.

I alt besvarede 347 forældre skemaet, hvilket giver en svarprocent på 43,3. Det er en høj svarprocent sammenlignet med lignende undersøgelser⁵ Alle besvarelser er indkommet på dansk.

De fleste af respondenterne er kvinder (277 ud af 347), mange af disse er enlige forsørgere (ca. 40 %), og mange modtager offentlig forsørgelse (ca. 62 %).

Svarfordelingen er nogenlunde ligelig for de 3 socialcentre. Socialcentrene Østerbro samt Amager har omtrent lige høje svarprocenter (hhv. 32,8 % & 32,2 %), hvorimod Brønshøj-Husum & Vanløse ligger en smule lavere med en svarprocent på 29,7 %.

Den kvalitative interviewundersøgelse

Forældrene i spørgeskemaundersøgelsen har langt overvejende reageret meget positivt på initiativet fra kommunes side til at inddrage dem i forbedring af samarbejdet mellem borger og forvaltning. 213 af respondenterne tilkendegav i spørgeskemaet, at de gerne ville interviewes, og blandt disse blev der i alt udtrukket 13 forældre. Disse forældre er blevet interviewet med henblik på belysning og uddybning af den kvantitative undersøgelses resultater og med særligt fokus på, hvad der fremmer, og hvad der hæmmer borgernes inddragelse.

13 børn og unge mellem 12 og 18 år på to udvalgte døgninstitutioner, Skole- og behandlingshjemmet Spanager og Ungdomspensionen Brydes Alle, er blevet interviewet om deres oplevelse af medindflydelse på deres egen og institutionens hverdag.

Konklusioner

Konklusion vedr. kvalitetsmål 5.3

- inddragelse

Ifølge kvalitetsmålet skal mindst 80 % af forældrene have en opfattelse af, at de er blevet informeret og inddraget i udarbejdelsen af handleplanen.

Spørgeskemaet indeholdt en række forskellige spørgsmål om inddragelse, hvoraf kun to spørgsmål relaterede sig direkte til handleplanen. Undersøgelser viser, at forældre sagtens kan føle sig inddraget uden at kende til ordet/begrebet handleplan, så det er vigtigt at spørge til inddragelse på andre måder.

Ud fra en konstrueret inddragelsesskala viser det sig, at 18,8 % af forældrene føler sig inddraget i mindre grad, mens 47,3 % oplever at de er blevet middel inddraget og 34,3 % oplever at de bliver meget inddraget i den hjælp og støtte deres barn modtager fra Københavns Kommune. Det betyder sammenlagt, at 81,6 % af de forældre, der indgår i spørgeskemaundersøgelsen, oplever sig middel eller højt inddraget. Hermed opfyldes kriterierne for kvalitetsmålet vedrørende inddragelse af forældre.

Statistiske analyser af data viser desuden, at der ikke er forskel på forældrenes oplevede inddragelse, når man sammenligner den gennemsnitlige score på inddragelsesskalaen for hhv. forældre med etnisk minoritetsbaggrund⁶ og forældre med dansk baggrund⁷.

⁵ F.eks. svarede 17 % på det tilsendte spørgeskema i en undersøgelse fra 1998 foretaget af Danmarks Statistik om oplevet diskrimination.

⁶ Forældre fra lande udenfor Norden og uden for EU 25 er defineret som forældre med etnisk minoritetsbaggrund

⁷ Forældre med etnisk minoritetsbaggrund scorer gennemsnitligt 8,44 på inddragelsesskalaen, mens forældre med dansk baggrund gennemsnitlig scorer 8,42 på inddragelsesskalaen (ikke signifikant forskel; $p \geq 0,05$).

På de to spørgsmål, der direkte omhandler handleplanen, svarer kun godt 60 %, at de har været med til at lægge en plan for den hjælp, barnet modtager, og godt 50 % svarer, at de har underskrevet en handleplan.

To forhold viser sig at have signifikant betydning for forældrenes oplevelse af inddragelse.

En regressionsmodel viser, at forældre, der bor på Østerbro i højere grad end forældre, der bor i Brønshøj-Husum/Vanløse eller på Amager, føler sig inddraget i forhold til den hjælp og støtte, deres barn modtager. Desuden oplever forældre, der angiver at være enige i, at barnet havde brug for hjælp, at de i højere grad bliver inddraget end forældre, der ikke var enige i, at deres barn havde brug for hjælp.

Konklusion vedr. kvalitetsmål 7.2

- respekt for sproglig, religiøs og flerkulturel baggrund

I spørgeskemaundersøgelsen angiver 24,7 % af forældrene at have etnisk minoritetsbaggrund. Disse besvarelser udgør således analysegrundlaget omkring kvalitetsmål 7.2.

Den flerkulturelle udfordring er belyst gennem spørgsmål om hhv. sagsbehandleren og den hjælp barnet får (=foranstaltningen) tager hensyn til barnets spisevaner, beklædning, sprog og religion. Mere end 50 % af de etniske minoritetsfamilier tilkendegiver, at de oplever en hensynstagen i forhold til spisevaner, sprog og religion. I forhold til barnets beklædning er det dog kun omkring 1/3 af de etniske minoritetsfamilier, der oplever, at *sagsbehandleren* og *den hjælp barnet får* tager hensyn til barnets beklædning. Etniske forældre til drenge oplever hyppigere, at der tages hensyn, end etniske forældre til piger gør det. Denne forskel er statistisk signifikant ($p \leq 0,05$). Eksempelvis giver kun 6,3 % af etniske forældre til piger udtryk for, at sagsbehandleren respekterer dem i forhold til barnets beklædning.

Det kvalitative materiale er imidlertid ikke af et sådant omfang, at det yderligere kan perspektivere dette forhold. Men at kønsforskellen er så markant kan henføre til såvel kulturelle normer og den familiemæssige baggrund i øvrigt. Det kræver en særlig opmærksomhed fra sagsbehandlerne i mødet med etniske minoritetsfamilier for at afdække de forhold i familien og dens kulturkreds, der kan bidrage til oplevelse af højere grad af respekt. Det kan f.eks. i forbindelse med mødet med etniske minoritetsfamilier være nødvendigt at inddrage en større kreds i familien for at understøtte indsatsen i en foranstaltning.

I forhold til kvalitetsmålet, må det samlet konkluderes, at der er behov for forbedring, så flere forældre kan opleve sig respekteret med hensyn til deres sproglige, religiøse og flerkulturelle baggrund.

Konklusion vedr. kvalitetsmål 21.1

- støtte i forældrerollen

Besvarelserne fra forældre, der modtager hjælpeforanstaltninger specifikt i form af hjemmehos'er, familiebehandling, døgnophold for familier eller modtager økonomisk støtte for at undgå anbringelse, er blevet analyseret med henblik på at afdække, i hvilken grad disse forældre oplever sig støttet i deres forældrerolle, gennem den hjælp, som familien modtager.

I forhold til kvalitetsmålet skal 75 % af forældrene føle, at den iværksatte indsats støtter dem i at varetage forældrerollen. Dette mål opfyldes næsten, idet 69,9 % af forældrene i undersøgelsen oplever, at indsatsen, de modtager, er en hjælp til at være forældre.

I sager, hvor barnet er blevet anbragt uden for hjemmet (eksklusiv tvangsanbringelser), oplever derimod kun 42,4 %, at indsatsen støtter dem i at varetage deres forældrerolle.

Et skærpet fokus på dette forhold både fra anbringelsessted og fra sagsbehandler vil være anbefalelsesværdigt.

En nærmere analyse påviser imidlertid, at der er en signifikant sammenhæng mellem at føle sig støttet som forældre og at opleve sig inddraget i sagsbehandlingen – uanset hvilken foranstaltningstype, der er tale om. Det gælder således også for anbringelsessager.

Af den kvalitative undersøgelse fremgår det da også, at mange forældre oplever sig støttet i deres forælderrolle og på mange andre områder helt uafhængigt af hvilken foranstaltning, deres barn modtager. Der har i interviews været eksempler med positive erfaringer og "solstrålehistorier" fra alle 3 socialcentre, selv om et enkelt center skiller sig positivt ud.

Det peger på, at der gennem øget inddragelse i sagsbehandlingen implicit kan bibringes forældrene en oplevelse af støtte til dem og til deres forælderrolle, hvilket i sig selv er et stærkt argument for mere inddragelse.

Når forældrene er enige i, at deres barn har brug for hjælp viser den kvantitative undersøgelse, at der er en statistisk signifikant sammenhæng med, at forældrene føler sig mere støttet i deres forælderrolle. Det er endnu et argument for øget inddragelse, da det alene gennem inddragelse og samarbejde vil være muligt at arbejde på at skabe enighed, når den som udgangspunkt ikke er til stede.

Sammenhæng mellem at opleve sig inddraget, føle sig støttet i sin forælderrolle og enighed er måske ikke overraskende, men det bør inspirere og stimulere til øget inddragelse.

Anbefalinger

om kvalitetsmål for forældre:

Inddragelse, den flerkulturelle udfordring og en helhedsorienteret indsats

Helt overordnet anbefales det at styrke inddragelsen af forældre yderligere, da undersøgelsen viser, at øget inddragelse implicit kan bibringe forældrene en oplevelse af i højere grad at blive støttet i deres forælderrolle. Enighed i at ens barn har brug for hjælp har som nævnt også betydning for oplevelsen af at føle sig støttet i sin forælderrolle, så det er endnu et argument for en styrket inddragelse, da enighed kun kan skabes gennem dialog, samarbejde og medindflydelse.

De to signifikante forhold, som har indflydelse på den oplevede inddragelse, vedrører begge faktorer, som det er muligt at arbejde med at forbedre i Københavns Kommunes Socialforvaltning.

Anbefalingerne, som kan uddrages af interviewene og de kvantitative analyser falder indenfor tre fokusområder:

- a) Forvaltningens kontakt med forældrene
- b) Kontakten mellem forældrene og de personer, der varetager foranstaltningen
- c) Strukturelle/organisatoriske betingelser og forhold vedr. inddragelse

En styrkelse af inddragelse i sagsbehandlingen, dvs. i kontakten mellem sagsbehandleren og forældrene, kan ske gennem

- at undgå sagsbehandlerskift i videst muligt omfang (de systembestemte, som man har indflydelse på) og at sikre tilgængelighed til sagsbehandleren
- at systematisere borgerinddragelsen via en standard om, at behovet for kontakt mellem sagsbehandler og familien afklares, så hver familie ud fra sine behov kender kadencen i f.eks. møderne med sagsbehandleren. En fastlagt ramme giver i sig selv tilfredshed og tryghed, og kan næsten altid fraviges fleksibelt.
- at overveje tilbud til forældre om mere netværk med forældre i lignende situationer
- at overveje brugen af kulturagram (til kortlægning af familiens "kultur") i sagsbehandlingen af familier med etnisk minoritetsbaggrund

En styrkelse af inddragelse af forældrene i kontakten med de personer, der varetager foranstaltningen, kan bl.a. være

- at tænke støtte til forælderrolle bredere end snævert forbundet med visse målrettede foranstaltninger. Bl.a. tænke helhedsorienteret ved at have en særlig opmærksomhed på, at forældre selv kan have behov for støtte, selv om det er barnet, der er i fokus. Dette f.eks. gennem systematisk beskrivelse af forældres ressourcer, som de fremstår i mødet med en given foranstaltning, så der så tidligt som muligt kan sættes ind med målrettet forældrestøtte – foranstaltninger er på mange måder forvaltningens vigtigste kilde til information om familiens samlede situation
- at sikre systematisk overlevering af "førstehåndsviden" fra personer i foranstaltningen til sagsbehandler gennem f.eks. aftale om skriftlige statusrapporter, fast mødefrekvens og afstemning af gensidige forventninger og efterfølgende aftale om "arbejdsdeling"

Strukturelle og organisatoriske forhold, som kan anbefales i forhold til at styrke forældreinddragelse

- at undersøge rammebetingelser og praksis i Østerbro Socialcenter nærmere med henblik på at udbrede de gode erfaringer
- at sikre information til forældre og vidensoverførsel til samarbejdsparter ved ethvert skift i sagsforløbet (standarder)
- at sagsbehandleren har mulighed for og opfordres til at fungere proaktivt, opsøgende, udfarende og initiativtagende
- at skærpe opmærksomheden på respekt for forhold knyttet til familier med etnisk minoritetsbaggrund, og specifikt at man er mere opmærksom på holdningsforskelle til piger og drenge i sin praksis
- at overveje hvordan, der kan arbejdes mere systematisk med brug af og information til sagsbehandlere om metoder, der sigter på større inddragelse af familie og netværk – f.eks. i form af
 - a) benyttelse af mødeformer, som er særligt egnede til styrkelse af netop inddragelse (netværksmøder, familierådslagning)
 - b) arbejds gange, der fremmer åbenhed og højt informationsniveau – f.eks. gennem mere systematisk oplysning til forældre om journalindsigt og et tilbud til forældre om adgang til oversigt over relevante støttemuligheder, så der opleves reelle valgmuligheder (i anbringelsessager såvel som ved øvrige støttetilbud)
 - c) udarbejdelse af "tjekliste" ved første møde med forældre, bl.a. indeholdende (oplæg til) afdækning af familie- og øvrige netværksressourcer, afstemning af forventninger til mødefrekvens, afklaring af og afstemning af forventninger til sagsbehandlers rolle, aftale om næste mødedato og evt. dato på opfølgingsmøde, tidshorisont for undersøgelse og evt. iværksættelse af foranstaltning osv.

De tiltag, som skitseres ovenfor, har alle en systematik og organisatorisk opbakning som underliggende præmisser for gennemførelsen. Ingen sagsbehandler eller person/institution, der forestår gennemførelsen af en given foranstaltning, kan alene sikre forældrenes inddragelse. Den skal dagsordensættes som en bevidst og metodisk strategi for at kunne udføres i praksis – ildsjæle alene kan ikke opretholde forældres inddragelse i og ansvarliggørelse i forhold til en sagsgang eller foranstaltningsindsats.

Nogle af de foreslåede tiltag kan umiddelbart og uden større ressourceforbrug iværksættes i det konkrete møde med forældrene:

- kulturagrammet i mødet med etniske minoritetsfamilier
- tilbud til forældre om netværk med forældre i lignende situation
- indførsel af standarder om kontakt med familien, herunder mødefrekvens og kadence
- indførsel af "tjekliste" for inddragelse
- mere systematiske overvejelser om brug af mødeformer, der fremmer inddragelse af familie og barnets netværk

Andre tiltag fordrer ændringer i arbejdsgange og langsigtede overvejelser om organisatoriske forhold, herunder

- arbejdsgange, der er åbne, gennemskelige og med fokus på reelle valgmuligheder for familierne
- undersøgelse af Socialcenter Østerbros arbejdsgange i med henblik på klarlægning af særlige forhold vedr. inddragelse, herunder forhold relaterende til videndeling, dokumentation og brug af forskellige mødeformer
- fokus på holdningsforskelle til/i etniske minoritetsfamilier i relation til køn
- skabe rammer, der giver gode betingelser for at sagsbehandlere kan handle opsøgende og initiativtagende
- indførelse af procedurer, der sikrer vidensoverførsel mellem samarbejdspartnere ved sagsbehandlerskift
- indførelse af procedurer, der sikrer vidensoverførsel mellem foranstaltning og sagsbehandler

Konklusion vedr kvalitetsmål 12.1

- døgninstitutionsanbragte børns medindflydelse

Ud fra målsætningen om børns indflydelse, hvor barnet under hensyntagen til dets modenhed og alder skal inddrages via børneråd og andre formaliserede indflydelsesorganer, er det målet, at mindst 75 % af døgninstitutionsanbragte børn skal synes, at de er blevet inddraget i drøftelserne omkring deres egen og institutionens hverdag. Dette kvalitetsmål bliver undersøgt alene gennem kvalitative interviews og kan derfor ikke belyses kvantitativt.

I denne undersøgelse opereres med tre former for inddragelse: Medindflydelse, medbestemmelse og selvbestemmelse. Medindflydelse betyder at få mulighed for at påvirke beslutninger gennem information og drøftelse, medbestemmelse, at man er med til at beslutte, og selvbestemmelse, at man har ret til selv at træffe beslutning.

Der er interviewet 7 børn/unge på Skole- og behandlingshjemmet Spanager og 6 unge på ungdomspensionen Brydes Alle. De to institutioner er meget forskellige i målgruppe og pædagogik og bliver derfor omtalt hver for sig.

Medindflydelse på Spanager

Børn og unge på Spanager har en forskellig, men rimelig høj belastningsgrad og vurderes at have behov for struktur, faste rammer og stor forudsigelighed i hverdagen. Der modtages børn mellem 8 og 16 år med vanskeligheder af social, personlighedsmæssig og indlæringsmæssig karakter, ofte med baggrund i omsorgssvigt. Målgruppen er ved at undergå en ændring, idet flere børn har vanskeligheder, der ligger tættere på det børnepsykiatriske område. Nogle har alvorlige personlighedsmæssige vanskeligheder, andre neurologiske vanskeligheder (damp, adhd), andre igen særlige udviklingsforstyrrelser eller dårlig begavelse. Nogle børn er medicinerede.

Ud fra børnene/de unges egne udsagn kan de alle godt lide at bo på institutionen, og de mener selv, at de har gavn af bo der.

Børnenes beskrivelser af hhv. medindflydelse, medbestemmelse eller selvbestemmelse i deres hverdag på Spanager og i forhold til institutionens drift efterlader ikke et indtryk af, at de oplever at have medindflydelse i særlig høj grad.

Børnene mener ikke, at det er muligt at få indflydelse på hverdagsstrukturerne, som er meget faste, og som de oplever ikke er til diskussion eller forhandling. Der er ikke etableret et formelt børneråd på Spanager, men der afholdes husmøder/børnemøder med jævne mellemrum.

Børnenes engagement og interesse i børnemøder/husmøder er dog ret begrænset. Hvis disse møder skal give mening, skal de også have et reelt indhold og betydning.

Medindflydelse på Brydes Alle

De unge, der modtages på Brydes Alle, er mellem 14 og 18 år. Målgruppen er unge, der er normalt begavede, men som har udviklet en normbrydende adfærd med utilpassede handlinger i forhold til skolegang, familie og andre sociale relationer. De er alle i en situation, hvor der er risikofaktorer forbundet med deres udvikling, af især skolemæssig og uddannelsesmæssig karakter og social og adfærdsmæssig karakter. Nogle har endvidere eller er i risiko for at forstærke deres vanskeligheder med et hashforbrug, og nogle har emotionelle vanskeligheder.

De interviewede unge er generelt tilfredse med at bo på Brydes Alle, og mange mener, de har gavn af at bo der.

Kvalitetsmålet er som nævnt, at de anbragte unge skal synes, at de er blevet inddraget i drøftelserne omkring deres egen og institutionens hverdag. Selv om der helel ikke på Brydes Allé er etableret et formelt børneråd efterlader de unges beskrivelser et indtryk af, at de oplever at have meget både medindflydelse, medbestemmelse og selvbestemmelse om mange forhold, der vedrører deres egen person. Umiddelbart vurderet er inddragelsen god på dette felt.

Derimod er der ikke en oplevelse af at have medindflydelse i særlig udtalt grad, når det drejer sig om spørgsmål vedr. institutionens drift eller helhed, og hvad fællesskab på institutionen angår.

En del af de unge er ikke optaget af at få denne medindflydelse, mens andre gerne vil have den. De unge har på nogle områder selv en erkendelse af deres indbyrdes forskellighed, og at denne forskellighed er en særlig udfordring for personalet. Personalet kan blive nødt til at træffe beslutninger, fordi der ikke er basis for at forhandle sig til enighed eller til kompromiser, men derfor kan det alligevel være nyttigt at høre de unges synspunkter, før der træffes beslutninger.

F.eks. savner nogle af de unge tryghed, omsorg og hjemlighed (i hvert fald ind imellem), andre er slet ikke interesserede i det.

Anbefalinger

Vedr. døgninstitutionsanbragte børns medindflydelse

Det kan anbefales vedr. Spanager

- at der arbejdes med etablering og fastholdelse af en mere formel struktur (børnemøder/husmøder) og sikres et indhold
- at der arbejdes på at skabe en større klarhed for børnene gennem inddragelse i deres sagsforløb/handleplan/opfølgning og med børnesamtaler
- at det overvejes, at der som supplement til allerede ophængte plakater fra det generelle tilsyn udleveres en pjeces til børn (og forældre) om rettigheder, magtanvendelse, tilsyn og klageregler
- at det overvejes, om der kan ske større inddragelse af børnene i forvaltning af deres lommepege
- at det overvejes, om det kunne være hensigtsmæssigt at foretage ændringer i madlavningsprocessen med større inddragelse

- at det overvejes, om, hvordan og på hvilke områder der vil kunne ske en større differentiering i forhold til børnenes alder og modenhed
- at det overvejes, på hvilke områder det kunne være muligt at træne børnene i at forhandle (f.eks. sengetider, brug af computer, mobiltelefon)
- at det overvejes, om de anvendte sanktioner er hensigtsmæssige
- at det overvejes, om der er behov og mulighed for at etablere et udslusningsværelse inde på Spanager

Det kan anbefales vedr. Brydes Alle

- at der arbejdes med etablering og fastholdelse af en mere formel struktur (husmøder) og sikres et indhold, der relaterer sig til den daglige drift og de fælles "færdselsregler" samt "hvordan har vi det"?
- at det overvejes, at der som supplement til allerede ophængte plakater fra det generelle tilsyn udleveres en pjece til børn (og forældre) om rettigheder, magtanvendelse, tilsyn og klageregler
- at det overvejes, om det kunne være hensigtsmæssigt at foretage ændringer i madordningen med større inddragelse og forpligtelse for alle
- at det overvejes, om der kan arbejdes på at imødegå de unges forvirring om, hvad der er de gældende regler og dermed skabe en større klarhed for de unge af den pædagogiske tilgang: At individuel tilgang indebærer forskellighed, at normer/regler er hensigtserklæringer og ikke håndhæves ens for alle osv.
- at det overvejes, om, hvordan og på hvilke områder der vil kunne tages hensyn til de unges forskellige behov i forhold til fællesskab og hjemlighed

3.0 METODE OG MATERIALE

I dette afsnit redegøres for de metodemæssige overvejelser såvel som det tilgængelige materiale bag analyserne.

3.1 Indsamling og bearbejdning af kvantitative data

For at belyse kvalitetsmålsætningerne 5.3, 7.2 og 21.1 i Københavns Kommunes sektorplan, blev det besluttet, at UFC Børn og Unge skulle udarbejde et spørgeskema (bilag 1) til de forældre i Københavns Kommune, hvis barn modtager en hjælpeforanstaltning og har en handleplan, der er mere end 1 år gammel. Det blev aftalt, at lade brugerne ved 3 socialcentre i Københavns Kommune udgøre undersøgelsespopulationen efter principper om klyngeudvælgelse. De tre socialcentre, der blev udvalgt af MR-Børn, var hhv. socialcenter Amager, Brønshøj-Husum/Vanløse og Østerbro. Kriterierne for udvælgelse var, at tre socialcentre med forskellig størrelse/indbyggertal og forskellig beboersammensætning skulle indgå i undersøgelsen.

Med udgangspunkt i det beskrevne formål og lovgrundlag, var spørgeskemaets primære fokus rettet mod forældrenes oplevelse af information og inddragelse, herunder spørgsmål der kunne belyse forældrenes kendskab til og inddragelse i forhold til barnets handleplan. Derudover blev der spurgt til generelle forhold så som barnets alder, forældrenes arbejdsmæssige status og etnicitet, for at indsamle viden om forskellige mulige forklarende variable til brug i de statistiske analyser. Endelig var der spørgsmål, som kunne belyse sektorplanens kvalitetsmål 7.2 og 21.1, i forhold til, om forældre oplever at blive respekteret i forhold til deres barns spisevaner, beklædning, sprog og religion fra hhv. sagsbehandler og fra den foranstaltning/hjælp, barnet modtager, samt i forhold til, om forældrene oplever, at den hjælp, de eller deres barn modtager, er en hjælp til at være forældre.

Spørgeskemaerne blev pilottestet i en kommune i Danmark og efterfølgende udsendt med en frankeret svarkuvert i maj 2006 fra UFC Børn og Unge. En rykkerskrivelse med et nyt spørgeskema blev udsendt blot 10 dage efter første udsendelse, for at øge forældrenes opmærksomhed på spørgeskemaet og for at understrege vigtigheden af deres besvarelser. Forældrene sendte spørgeskemaet retur direkte til UFC Børn og Unge.

I vejledningen (bilag 2) til spørgeskemaet blev undersøgelsens formål præsenteret, og det blev tydeliggjort, at det var en undersøgelse, der blev varetaget af UFC Børn og Unge, men som var bestilt af Københavns Kommune. Desuden blev det beskrevet, at spørgeskemaet alene skulle besvares i forhold til det yngste barn i familien, som modtager hjælp og støtte fra Københavns Kommune, i tilfælde af, at der kunne være flere børn i familien, der modtager foranstaltninger.

Spørgeskemaerne blev nummereret således, at besvarelserne kunne genkendes til brug i de statistiske analyser. Forældrene blev ikke bedt om at oplyse, hvilket socialcenter de tilhører, eller hvilken type foranstaltning deres barn modtager. Denne oplysning havde UFC Børn og Unge i forvejen gennem datamaterialet fra Københavns Kommune, hvorved foranstaltningstype og socialcenter kunne kobles til besvarelser, der kom retur.

For at undgå fejltolkninger og for at imødekomme de forældre, der ikke læser eller forstår dansk i en sådan grad, at de kan besvare et spørgeskema på dansk, blev spørgeskemaet oversat til tre fremmedsprog (somal, tyrkisk og arabisk). Ud fra oplysninger fra sagsbehandlerne i de enkelte socialcentre om forældrenes sproglige kompetencer, blev spørgeskemaet sendt i både en dansk udgave og i en oversat version.

UFC Børn og Unge afholdt et informations- og opstartsmøde med sagsbehandlerne i de tre socialcentre, umiddelbart før spørgeskemaerne blev udsendt. Formålet med informationsmøderne var dels at gøre sagsbehandlerne bekendt med spørgeskemaets indhold, i tilfælde af, at nogle af familierne skulle henvende sig med spørgsmål til sagsbehandlerne vedrørende undersøgelsen eller spørgeskemaet. Dels som nævnt at anmode dem om oplysninger om forældrenes sprog.

I august 2006 blev samtlige returnerede besvarelser indtastet, data blev rensat og statistiske analyser blev gennemført i statistikprogrammet SPSS version 14.0.

3.1.2 Foranstaltningens tyngde

På baggrund af dataudtræk fra Københavns Kommunes database, har det været muligt at identificere foranstaltningstyper for det enkelte barn/unge i målgruppen. Nogle børn/unge er i dataudtrækkene fra Københavns Kommune registreret for flere typer foranstaltninger. I undersøgelsens datamateriale er hvert barn/ung alene registreret for den tungeste foranstaltning, de har fået iværksat, eftersom det ikke giver mening i denne sammenhæng at arbejde med flere typer foranstaltninger per barn/ung samtidig. På baggrund af viden om, hvor indgribende den enkelte foranstaltning er, er det besluttet at lade den "tungeste" foranstaltning være gældende.

Foranstaltningens tyngde er kategoriseret på en skala fra et til fire, hvor hver værdi repræsenterer flere forskellige foranstaltninger. Skalaen er konstrueret således, at hver kategori afspejler graden af indgriben i den enkelte families liv. Værdien 0 på skalaen repræsenterer de foranstaltninger, som er mindst indgribende, og værdien fire repræsenterer tilsvarende de foranstaltninger, som er mest indgribende.

Foranstaltningsgruppe	Foranstaltningstype
Gruppe 0	§ 40 stk. 4 Økonomisk støtte til udgifter ifm. foranstaltninger
	§ 40 stk. 5 Økonomisk støtte for at undgå anbringelse
	Følgeudgifter efter § 40, stk. 4
Gruppe 1	§ 40.3.1 Dagtilbud/konsulentbistand
	§ 40.3.9 Praktikophold
	§ 12 & § 15 optagelse i og tilskud til dagtilbud
Gruppe 2	§ 40.3.6 Personlig rådgiver
	§ 40.3.7 Kontaktperson for barnet/den unge
	§ 40.3.10 Anden hjælp
Gruppe 3	§ 40.3.2 Hjemmehos'er
	§ 40.3.3 Familiebehandling
	§ 40.3.5 Aflastningsophold for børn med bopæl i hjemmet
	Weekend/aflastningsplejefamilie
Gruppe 4	§ 40.3.4 Døgnophold for familier
	§ 40.3.8 Anbringelse af barnet/den unge uden for hjemmet

Tabel 1: Opdeling af forskellige typer foranstaltninger i fire grupper, fordelt efter tyngden i foranstaltningen

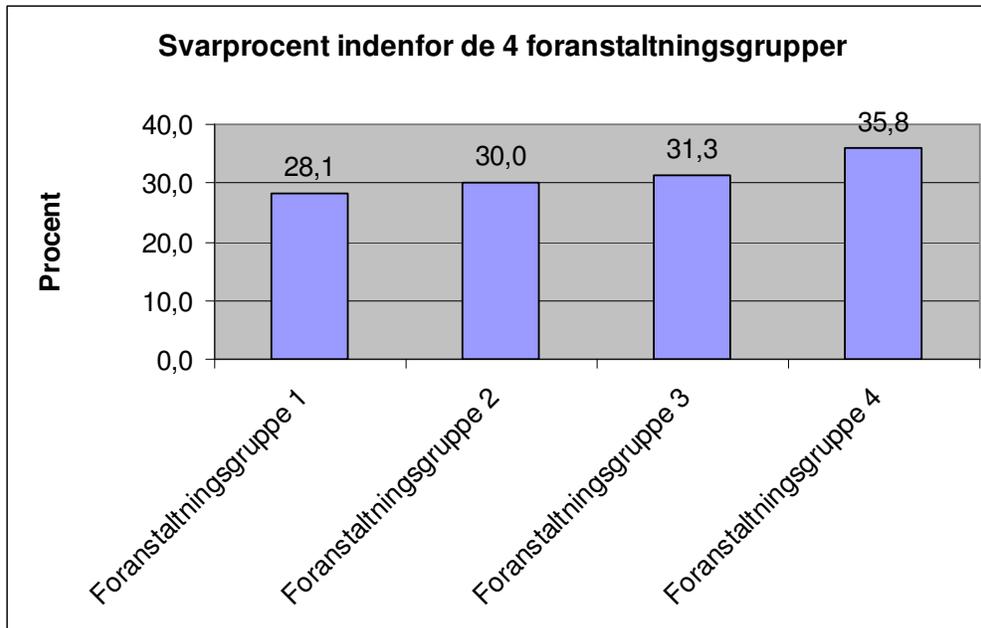
For at sikre valide resultater i analyserne, er det en væsentlig faktor, at svarfordelingen i forhold til forældre med børn/unge, der modtager forskellige foranstaltningstyper, er jævnt repræsenteret i undersøgelsen. Det vil sige, at det ikke alene er forældre til børn/unge med eksempelvis kontaktpersonordning som den tungeste foranstaltning, der har besvaret spørgeskemaet, men at samtlige foranstaltningstyper er repræsenteret nogenlunde ligeligt. Eftersom det er den tungeste foranstaltning, der er repræsenteret i de enkelte sager, vil der naturligvis være en skæv fordeling i antallet af sager med de forskellige foranstaltningstyper. Dette tages der højde for i analyserne.

Som det ses i tabellen herunder, er der kun enkelte foranstaltningstyper, der er underrepræsenteret i undersøgelsen set ud fra svarprocenten for de forskellige foranstaltningstyper. Det drejer sig blandt andet om § 40.3.2, § 40.3.3 og § 40.3.6 samt § 12 og § 15, hvor svarprocenten er under 30 %. Umiddelbart er § 40.3.4, § 40 stk. 4 og weekend/aflastningsplejefamilie overrepræsenteret i forhold til svarprocenten, men med det lille antal sager taget i betragtning, har det ingen væsentlig betydning for resultaterne.

Foranstaltningstype	Udsendelser	Besvarelser	Svarprocent
§ 40.3.1 Dagtilbud/konsulentbistand	211	64	30,3 %
§ 40.3.2 Hjemmehos'er	34	5	14,7 %
§ 40.3.3 Familiebehandling	48	5	14,4 %
§ 40.3.4 Døgnophold for familier	1	1	100 %
§ 40.3.5 Aflastningsophold for børn med bopæl i hjemmet	63	24	38,1 %
§ 40.3.6 Personlig rådgiver	5	0	0 %
§ 40.3.7 Kontaktperson for barnet/den unge	75	25	33,3 %
§ 40.3.8 Anbringelse af barnet/den unge uden for hjemmet	212	76	35,8 %
§ 12 & § 15 optagelse i og tilskud til dagtilbud	117	28	23,9 %
§ 40 stk. 4 Økonomisk støtte til udgifter ifm. foranstaltninger	9	6	66,7 %
§ 40 stk. 5 Økonomisk støtte for at undgå anbringelse	11	4	36,4 %
weekend/aflastningsplejefamilie	2	1	50,0 %

Tablet 2: Svarprocent for sager med forskellige foranstaltningstyper som er repræsenteret i undersøgelsen.

Deler man foranstaltningstyperne ind i de 4 grupper, der repræsenterer foranstaltningernes tyngde, viser det sig, at svarprocenten for forældre med børn, der som den tungeste foranstaltning har iværksat en foranstaltning svarende til gruppe 4, er højere end for forældre med børn, der som tungeste foranstaltning tilhører gruppe 1 (hhv. 35,8 % & 28,1 %).

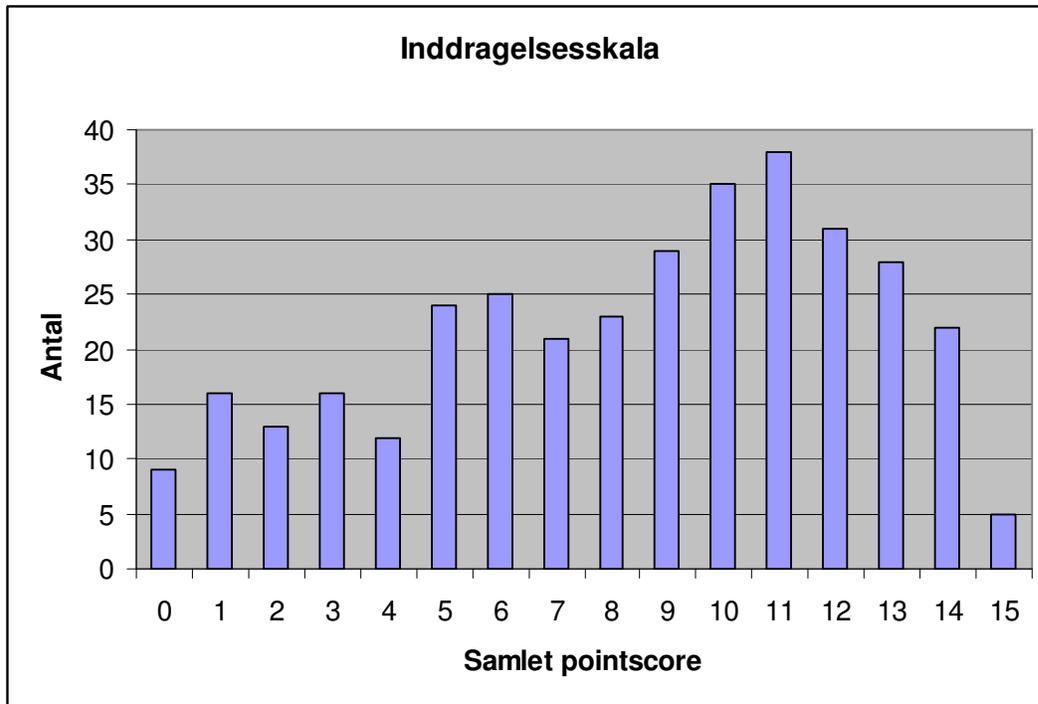

Figur 1: Svarprocent for sager opdelt efter foranstaltningsstyrngde 1-4.

3.1.3 Inddragelse

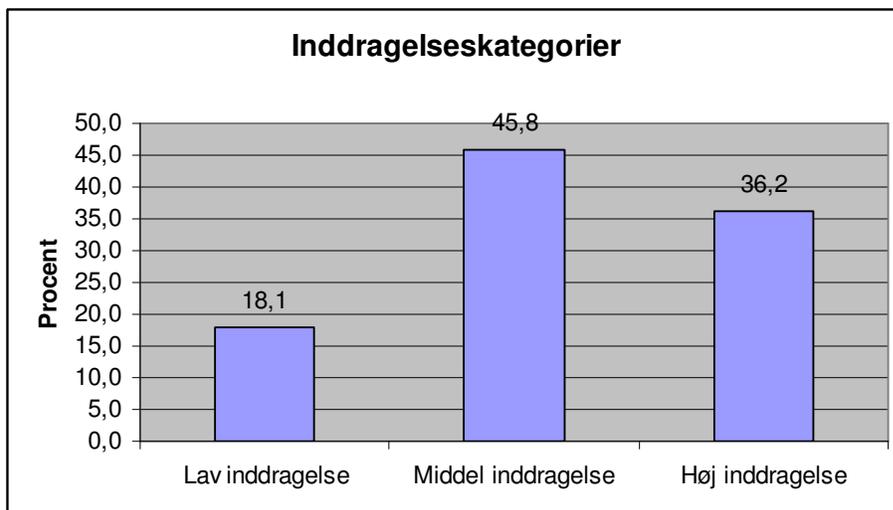
For at kunne arbejde med et samlet mål for forældrenes oplevelse af inddragelse i forhold til den hjælp og støtte, deres barn modtager fra kommunen, er der konstrueret en inddragelsesskala. Denne skala repræsenterer besvarelserne af spørgsmål 14 – 20 samt 23, 24, 26 & 27. Hvert af disse spørgsmål omhandler inddragelse⁸. Der kan maksimalt opnås 15 point. Fordelingen af den samlede score på inddragelsesskalaen ses på figuren herunder.

⁸ Der opnås 1 point for hvert positivt svar i forhold til inddragelse på spørgsmål 15, 17, 20, 23, 24, 26 & 27. Ved spørgsmål 14, 16, 18 & 19 opnås 2 point ved hvert positivt svar, eftersom det vurderes, at et positivt svar på disse spørgsmål har dobbelt så stor betydning for inddragelsen end de resterende spørgsmål.

Figur 2: Antal sager med samlet pointscore på inddragelsesskalaen fra 0 – 15 point.

Inddragelsesskalaen opdeles efterfølgende i mindre kategorier, for at illustrere 3 former for inddragelseshyppigheder: lav inddragelse (0-4 point), middel inddragelse (5-10 point) og høj inddragelse (11-15 point). Det vil sige, at forældre, der svarer positivt på 5 af de 11 spørgsmål, der omhandler inddragelse, opnår 5 point på inddragelsesskalaen. Disse forældre kategoriseres ved at blive inddraget middel. Hermed viser det sig at 18,4 % af forældrene føler sig lidt inddraget, mens 47,3 % af forældrene oplever, at de inddrages middel, og 34,3 % oplever at de bliver meget inddraget.

Figur 3: Inddragelsesskalaen inddelt i tre kategorier, hhv. lav, middel og høj inddragelse.

3.1.4 Validitet og generaliserbarhed i forhold til spørgeskemaundersøgelsen

En undersøgelse af et bestemt fænomen vil altid være påvirket af forskernes forforståelse, da forforståelsen har betydning for design af undersøgelsen og indsamling af data⁹. Medarbejderne i UFC børn og unge besidder dels en grundlæggende viden om målgruppen, altså de børn, unge og deres familier som modtager hjælp og støtte fra kommunen, dels et indgående kendskab til det studerede fænomen, nemlig sagsbehandlingsprocessen, lov om social service og anbringelsesreformen. Denne indsigt har haft betydning for udformningen af såvel spørgeskema som interviewguide. Dette har medført at der er blevet stillet præcise og konkrete spørgsmål i forhold til den ønskede undersøgelse og med hensynstagen til respondenternes sproglige og faglige forståelse for emnet. Undersøgelsens resultater kan herved argumenteres for at have en høj validitet.

Reliabiliteten eller gyldigheden i forhold til *inddragelsesskalaen* (jf. afsnit xx) kan udtrykkes gennem Cronbach's Alfa. Ifølge Cohen & Swerdlik anses en skala at have en høj intern konsistens når Cronbach's Alfa er højere en 0,7¹⁰. Den interne konsistens fortæller noget om, i hvilken grad de forskellige variable, som skalaen udgøres af, 'hænger sammen' og alle undersøger det samme fænomen. I nærværende undersøgelse finder vi at Cronbach's Alfa for inddragelsesskalaen er 0,801, hvorved vi kan konkludere at skalaen har en høj intern konsistens og skalaen kan derved anses for gyldig.

I forhold til undersøgelsens generaliserbarhed kan det diskuteres, hvorvidt den forholdsvis lave svarprocent i spørgeskemaundersøgelsen vil svække de kvantitative resultaters generaliserbarhed eller ej. Man kan argumentere for, at generaliserbarheden er høj i og med at svarfordelingen i forhold til såvel lokalcenter, køn, etnicitet, alder og foranstaltningstype synes at dække alle områder bredt og tilnærmelsesvis svarende til målgruppens normale fordeling. Det er dog uvist, om de forældre, der ikke har svaret, i højere grad end de forældre, der har svaret, er forældre der ikke oplever sig inddraget eller er utilfredse med sagsbehandlingsprocessen – eller omvendt. På baggrund af de mange telefoniske henvendelser til UFC børn og unge som forekom umiddelbart efter udsendelsen af spørgeskemaet, vurderer vi dog, at de forældre der ikke ønskede at besvare spørgeskemaet, både var forældre der var tilfredse og utilfredse med sagsbehandlingen. Vi vurderer derfor, at undersøgelsens kvantitative resultater er generaliserbare.

3.2 Interviews

Indenfor brugerundersøgelsens økonomiske ramme er det aftalt, at der skulle foretages en kvalitativ interviewundersøgelse med 13 forældre, der har svaret på spørgeskemaet. Hensigten hermed er at få "kød og blod" på de kvantitative resultater på de tre kvalitetsmål, der vedrører forældrenes inddragelse, respekt for etnisk minoritetsbaggrund og støtte til forælderrollen. De kvalitative interviews kan ved at fokusere på forældrenes oplevelser bidrage med at konkretisere og uddybe, hvornår og hvordan inddragelsen fungerer, og hvad der fremmer og hæmmer den.

Ligeledes er det aftalt, at der skulle foretages 13 interviews med anbragte børn og unge for at belyse kvalitetsmålet om børns indflydelse i drøftelserne om deres hverdagsliv. Dette kvalitetsmål bliver således ikke belyst kvantitativt, men derimod mangfoldigt og varieret gennem forskellige oplevelser af indflydelse hos de anbragte børn og unge.

Hvert interview har haft en varighed på 1-1½ time og er blevet optaget på bånd, aflyttet og analyseret og derefter slettet. Indholdet indgår i en anonymiseret og generaliseret form i rapporten her med anvendelse af citater.

⁹ Koch L. & Vallgård S. (2003): Forskningsmetoder i folkesundhedsvidenskab. København: Munksgaard Danmark, 2. udgave.

¹⁰ Cohen R. J. & Swerdlik M. E. (2005): Psychological testing and assessment. Sixth edition. New York: Mcgraw-Hill.

Udvælgelse og interview af forældre

Forældrene blev til slut i spørgeskemaet bedt om at besvare et spørgsmål, om de ønsker at blive kontaktet telefonisk af UFC Børn og Unge for en uddybende samtale om deres oplevelse af inddragelse i forhold til den støtte, som deres barn modtager fra socialforvaltningen. Det var der overvældende mange, der ønskede¹¹. Blandt disse mange forældre blev der foretaget en stratificeret udvælgelse af de 13 forældre, der skulle interviewes. En ligelig fordeling af forældre fra hhv. Amager, Brønshøj-Husum/Vanløse og Østerbro socialcenter blev udvalgt til interviews, og heraf var der lige mange forældre til børn med foranstaltninger af forskellig tyngde. Der blev ikke specielt fokuseret på at inddrage familier med etnisk minoritetsbaggrund, men konkret har 2 interviewfamilier vist sig at have det.

Interviewene har fundet sted i UFCs lokaler for de flestes vedkommende, enkelte har fundet sted hjemme hos forældrene efter deres ønske.

Fokus i interviewene har været forældrenes oplevelse af inddragelse, og temaer i interviewene har været: Kontakt til forvaltningen – forventninger, kontakt til samarbejdsparter, foranstaltning, respekt, relevans af hjælp, inddragelse og retssikkerhed.

Udvælgelse og interview af børn

MR-Børn har udpeget to døgninstitutioner, hvorfra der er blevet interviewet hhv. 6 og 7 børn/unge. De to døgninstitutioner blev valgt ud fra et ønske om, at kriterierne skulle omfatte forskellige aldersgrupper, forskellige målgrupper/typer af døgninstitutioner og forskellig geografisk placering.

De to udvalgte institutioner er Skole- og behandlingshjemmet Spanager, som har intern skole og som modtager børn mellem 8 og 16 år. Spanager er en kommunalt drevet døgninstitution, som er beliggende i landlige omgivelser vest for Køge. Den anden institution er Brydes allé, som er en selvejende døgninstitution for unge i alderen 14-18 (22) år – med driftsoverenskomst med Københavns Kommune. Den er beliggende i et socialt boligbyggeri på Amager.

Børnene skulle være indforstået med at medvirke i et interview, ligesom deres forældre skulle give deres accept. Interviewet har fokuseret på barnets/den unges oplevelse af inddragelse og medindflydelse under opholdet på institutionen. Temaer i interviewene har været inddragelse og medindflydelse i forhold til hverdagsliv (normer og regler), til det sociale liv på institutionen, til strukturer for medindflydelse, til almene forhold, til selve opholdets etablering og til organiseringen/sagsprocessen omkring opholdet (kontakt med sagsbehandler).

Der blev udarbejdet en særskilt informationskrivelse til forældre med en blanket, hvor de kunne skrive under på, at de var indforstået med, at deres barn blev interviewet. Interviewene har alle fundet sted på de respektive døgninstitutioner. Ledelse og medarbejdere er ikke blevet interviewet.

For at få så stor bredde som muligt i informationsgrundlaget blev flg. udvælgelseskriterier opfyldt:

Alder mellem 8 og 18 år. Gerne med en spredning – evt. med vægt på de lidt større børn.

Aldersspredningen har været fra 12 – 18 år (3 på 12 år, 2 på 13 år, 1 på 15 år, 3 på 16 år, 2 på 17 år og 2 på 18 år)

Køn: Både piger og drenge: Der blev interviewet 6 piger og 7 drenge

Etnisk baggrund: Gerne med en spredning, så både piger og drenge med dansk og etnisk minoritetsbaggrund er omfattet: 6 havde etnisk minoritetsbaggrund (jf. definition)

Varighed af ophold: Gerne udvalgt således, at nogle har haft ophold på institutionen i længere tid – og i det mindste har været der en rum tid, så de har erfaringer med inddragelse og medindflydelse: Konkret var der en stor spredning – fra få måneder til 5 år.

¹¹ I alt 213 forældre tilkendegav, at de gerne ville interviewes

4.0 RESULTATER

Opbygningen af dette afsnit afspejler undersøgelsens opdeling i en kvantitativ og en kvalitativ del.

Således er afsnittene 4.1.1 – 4.1.6 af deskriptiv karakter. Det fremgår af disse afsnit, hvordan undersøgelsespopulationen fordeler sig mht. køn, etnicitet, socialcenter mv. Desuden fremgår svarprocenten af dette afsnit.

I afsnit 4.2 analyseres forældrenes oplevede inddragelse i deres barns sagsforløb i mødet med forvaltningen såvel som i mødet med udøverne af foranstaltningen. I afsnittet er taget afsæt i undersøgelsens kvantitative spørgeskemadel.

Afsnit 4.3 perspektiverer de kvantitative data ved at konkretisere betydningen af forældrenes oplevede inddragelse samt mangel på samme, når dette er tilfældet. Denne del af afsnit fire baserer sig på de kvalitative interviews.

I afsnit 4.4 behandles kvalitetsmålene vedr. etnicitet.

Afsnit 4.5 omhandler forældrenes oplevede støtte til at varetage forældrerollen.

I bilag 3 kan forældrenes øvrige besvarelser af spørgeskemaet ses.

4.1 Spørgeskemaundersøgelsen

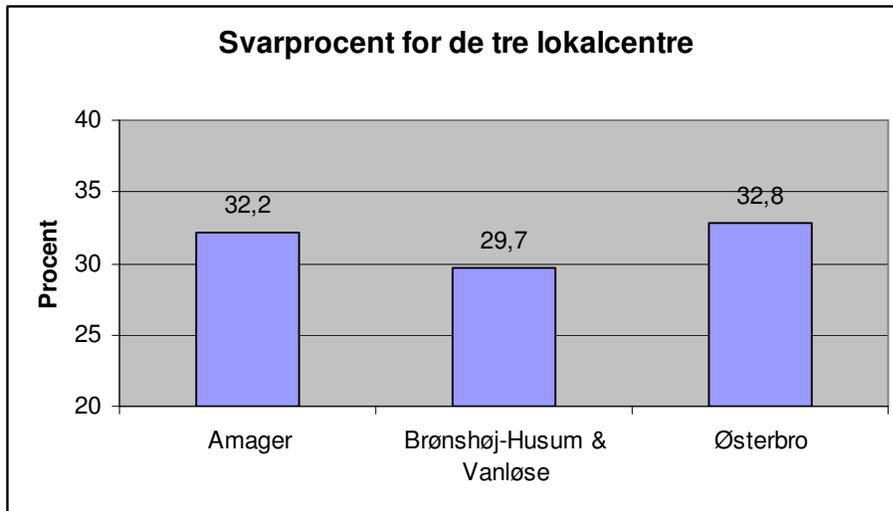
4.1.1 Svarprocent

Det udarbejdede spørgeskema blev sendt ud til i alt 878 personer. Heraf er 17 spørgeskemaer kommet retur pga. ubekendt på adressen og 59 personer skulle ikke have haft modtaget spørgeskemaet, idet de alle var unge over 18 år, som modtog en form for foranstaltning på tidspunktet for udsendelsen, og derfor ikke var en del af målgruppen. Det betyder at målgruppen i alt har udgjort 802 personer. Heraf har 347 besvaret spørgeskemaet, hvilket giver en svarprocent på 43,3 %. Alle besvarede spørgeskemaer har været på dansk.

Det har dog ikke været muligt at identificere samtlige forældre, der har besvaret spørgeskemaet, eftersom en del har fjernet eller overstreget det kodenummer der var indsat på spørgeskemaerne. De analyser der omhandler hhv. socialcenter og foranstaltningstyper bygger derfor alene på 253 besvarelser, hvilket svarer til 31,5 % af de udsendte spørgeskemaer, mens de resterende analyser bygger på 347 besvarelser.

4.1.2 Svarfordeling i forhold til socialcenter

Spørgeskemaerne blev sendt ud til forældre i 3 socialcentre. Det gjaldt dog kun forældre, der på nuværende tidspunkt har et eller flere børn med foranstaltninger, hvor handleplanen er mere end 1 år gammel. Svarfordelingen for de 3 socialcentre er angivet i figur 4. Her ses det at socialcentre Østerbro samt Amager har omtrent lige høje svarprocenter (hhv. 32,8 % & 32,2 %), hvorimod Brønshøj-Husum & Vanløse ligger lidt lavere med en svarprocent på 29,7 %.

Figur 4: Svarprocent for de tre socialcentre i undersøgelsen.

Der forekommer dog store variationer indenfor socialcentret Brønshøj-Husum & Vanløse. Som det illustreres i tabel 3 er der eksempelvis stor forskel på svarprocenten for Brønshøj-Husum (24,7 %) og Vanløse (38,5 %). På tabel x kan man yderligere se fordelingen af udsendte spørgeskemaer i forhold til socialcentrene.

	Team	Udsendte spørgeskemaer	Besvarede spørgeskemaer	Svarprocent
Amager		342	110	32,2
	Sundby Nord	202	62	30,7
	Sundby Syd	140	48	34,3
Brønshøj-Husum/Vanløse		286	85	29,7
	Brønshøj-Husum	182	45	24,7
	Vanløse	104	40	38,5
Ryvang/Østerbro		174	57	32,8

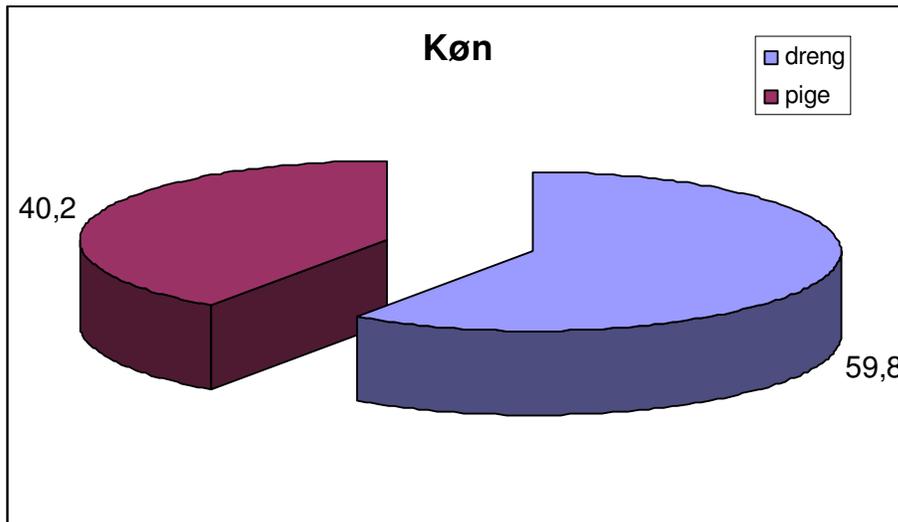
Tabel 3: Udsendte og besvarede spørgeskemaer samt svarprocent for de tre socialcentre: Amager, Brønshøj-Husum/Vanløse og Østerbro.

4.1.3 Alder & køn

I undersøgelsen bliver forældrene bedt om at svare på spørgsmålene med baggrund i deres oplevelser af den hjælp, de får fra kommunen til deres yngste barn. Det vil sige, at undersøgelsen rummer besvarelser for det yngste barn i familien, der modtager en foranstaltning. Gennemsnitsalderen for de børn, der indgår i undersøgelsens besvarelser, er 11,6 år. Dette stemmer godt overens med gennemsnitsalderen for de børn/unge, som spørgeskemaerne henvendte sig til (gennemsnitsalder 11,1 år), hvilket betyder, at der ikke er en skæv svarfordeling aldersmæssigt set.

Med hensyn til fordeling af køn, forekommer der i undersøgelsen flest besvarelser gældende for forældres oplevelser af kommunens hjælp i sager med drenge (59,8 %). Dette stemmer

godt overens med fordelingen i praksis på landsplan, hvor ca. 58 % af foranstaltninger tildeles drenge.¹²

Figur 5: Fordelingen af besvarelser gældende for hhv. drenge og piger.

4.1.4 Søskende

I undersøgelsen angiver forældrene antallet af søskende, som det respektive barn/den unge har. I gennemsnit har de pågældende børn/unge i undersøgelsen 1,57 søskende (min. 0; max. 7). Eftersom dette tal både kan angive antallet biologiske søskende og stedsøskende, beskriver det ikke nødvendigvis mødrenes fertilitet. Sammenligningsgrundlaget er derfor behæftet med en vis usikkerhed, idet Danmarks Statistik alene angiver tal for kvinders fertilitet og ikke antal søskende. Hvis det antages, at der i undersøgelsen ikke forekommer nogen stedsøskende i det oplyste antal søskende barnet/den unge har, så vil kvindernes samlede fertilitet i undersøgelsen være 2,57. Dette tal ligger væsentligt over landsgennemsnittet. Ifølge Danmarks Statistik var den samlede fertilitet i Danmark 1,76 børn per kvinde (*Danmarks Statistik, 2003*).

4.1.5 Etnicitet

I undersøgelsen blev forældrene spurgt, om de eller deres ægtefælle/samlever har etnisk minoritetsbaggrund. Derefter blev de bedt om at angive, hvilket land hhv. moderen og faderen til barnet kommer fra. På baggrund af disse oplysninger blev forældre, der angav at komme fra lande udenfor Norden og uden for EU 25, defineret som forældre med etnisk minoritetsbaggrund¹³. På baggrund af denne definition viste det sig, at 24,5 % af besvarelserne var fra forældre, hvor en eller begge forældre havde etnisk minoritetsbaggrund.

4.1.6 Interviews

I spørgeskemaet skulle respondenterne angive, om de ønskede at blive kontaktet telefonisk af UFC Børn og Unge for en uddybende samtale om deres oplevelse af den støtte, som deres barn modtager fra kommunen. Hertil svarer 64 %, at de gerne vil kontaktes af UFC (213 personer). Ser man på væsentlige faktorer i forhold til disse forældre og deres yngste barn (alder, køn, foranstaltningstype &), så forekommer der ingen betydningsfulde afvigelser i forhold til den fordeling, der kan registreres for forældre som spørgeskemaet er sendt ud til.

¹² Nyt fra Danmarks Statistik, nr. 439 – 13. oktober 2005

¹³ Definitionen svarer til Københavns Kommunes definition af personer med etnisk minoritetsbaggrund.

4.2 Forældrenes oplevelse af inddragelse

Inddragelse

Serviceoven gør i sit indledende kapitel klart, at såvel kommunen som amtskommunen har generel pligt til at sikre, at de tilbud, der omfatter børn og unge og deres familier, udføres i samarbejde med forældrene, og at det sker på en sådan måde, at det fremmer børns og unges udvikling, trivsel og selvstændighed. (§ 4 samt vejledningen pkt. 1)

Lovens grundlag bygger således på, at enhver indsats i forhold til børn og unge og deres familier skal ske *i samarbejde med familien*.

Med anbringelsesreformens ikrafttrædelse pr. 01.01.06 blev inddragelse af børn, forældre og deres netværk sat på dagsordenen med en særlig understregning af inddragelse som et centralt og betydningsfuldt aspekt. "Udsatte børn skal for fremtiden i *videst muligt omfang* inddrages i deres egen sociale sag. Desuden har den kommunale myndighed pligt til at overveje, hvorledes barnets familie og netværk kan inddrages", som det fremgår af håndbogen om anbringelsesreformen¹⁴.

Således påhviler det f.eks. kommunalbestyrelsen inden udgangen af 2006 at udarbejde standarder for sagsbehandlingen, der skal omfatte fem forskellige temaer:

1. tidlig indsats i forhold til børn og unge med behov for særlig støtte,
2. *inddragelse af forældremyndighedsindehaverne og barnet under hele indsatsen*,
3. *systematisk inddragelse af familie og netværk*,
4. opfølgning og evaluering af resultaterne af den konkrete indsats og
5. afdækning af de særlige forhold ved den unge og indsatsen i forhold til de unge, der er fyldt 15 år¹⁵

(- UFC Børn og Unges fremhævning)

Det nye i forhold til introduktionen af disse standarder er i høj grad involveringen af og dermed ansvarliggørelsen af det politiske niveau i forvaltningen. Det får betydning for den måde, man skal forholde sig til og forstå begrebet inddragelse i sin daglige praksis i mødet med borgeren. Og det er et utvetydigt politisk signal om at rette opmærksomheden på metoder, der kan fremme inddragelsen.

Det er op til sagsbehandlerne at efterleve de vedtagne standarder og dermed udmønte borgerens rettigheder i forhold til inddragelse. Specifikt fremhæves i vejledningen til Lov om Social Service¹⁶, at kommunens overvejelser om, hvordan familie og netværk kan inddrages samt efterfølgende er blevet inddraget, skal fremgå af journalen. Dette er en skærpselse af notatpligten.

Samtidigt anføres i § 57a, at kommunen skal overveje, hvordan der kan ske en *systematisk* inddragelse af familie og netværk. Formuleringen lægger klart op til metodemæssige overvejelser på et overordnet niveau, som kan generaliseres og understøtte sagsbehandlerne i deres bestræbelser på at inddrage barnets nære miljø. Beretningerne fra de 13 interviews tyder på, at netop dette kan være et udviklingspunkt, idet de interviewede forældre giver udtryk for at have oplevet mange forskellige grader af og mulighed for indflydelse.

I denne rapport udforsker vi inddragelsen på baggrund af systemperspektivet, som det udfolder sig i Københavns Kommunes Sektorplan og gennem en analyse af den oplevede inddragelse hos de borgere, der møder systemet, giver vi et indblik i indenfor hvilke områder,

¹⁴ Håndbog om anbringelsesreformen, Styrelsen for Social Service 2006

¹⁵ Bekendtgørelse om standarder for sagsbehandlingen i sager om særlig støtte til børn og unge, Socialministeriet december 2005

¹⁶ Vejledning om særlig støtte til børn og unge, Lov om Social Service, Vejledning 2006, pkt. 70

inddragelsen opleves meningsfuld og i hvilke, inddragelse fortsat er en udfordring for Københavns Kommunes møde med borgeren.

Københavns Kommunes Sektorplan vedr. målsætning nr. 5, der omhandler inddragelse af forældre, Sektorplanens målsætning nr. 12, der refererer til inddragelse af børn samt Sektorplanens Målsætning nr. 21 omkring helhedssynet på familien, ligger alle som udgangspunkt i tråd med disse nye retningslinier. Kommunen er således på forkant med en række af de nye overvejelser vedr. inddragelse. Rapporten her bidrager til at belyse områder for inddragelse, der kan rettes yderligere opmærksomhed på.

Inddragelse kan med inspiration hos Per Schulz Jørgensen¹⁷ ses som et kontinuum med stigende grad af indflydelse:

Medindflydelse – medbestemmelse – selvbestemmelse

Spørgsmålene i spørgeskemaet afspejler denne sondring mellem forskellige grader. Hvordan man som borger er i stand til at udnytte disse forskellige grader af tilbud om inddragelse afhænger af mange faktorer. Som det fremgår af karakteristikken af respondenterne i undersøgelsen, er mange enlige kvinder, og mange er på en eller anden form for offentlig forsørgelse. Det giver alt andet lige et svagere fundament for at indgå i og stille krav til samfundslivet, hvilket medfører et øget behov for, at andre varetager og forsvare individets rettigheder; i denne kontekst retten til at blive inddraget i barnets sag.

Det fordrer bevidsthed fra sagsbehandlerens side, at der ikke nødvendigvis er et kendskab til fundamentale retssikkerhedsbestemmelser i forældrekredsen til de børn og unge, som modtager støtte og hjælp fra Københavns Kommune. Det er derfor nødvendigt med et særligt fokus på oplysning om disse rettigheder og information om de muligheder, man har som borger og bruger af socialforvaltningens tilbud.

Samtidig viser analyser af interviewene i undersøgelsen dog, at borgerens opmærksomhed i høj grad er på en mere uformel adgang til indflydelse. Det er et gammelkendt dilemma i mødet mellem "borger og system" – at borgeren forventer at møde et menneske med høj grad af tilgængelighed, og systemet, repræsenteret ved sagsbehandleren, er forpligtet til at informere om og sikre borgerens formelle, lovmæssige rettigheder. Balanceøvelsen består, som flere i interviewene giver udtryk for, bl.a. i at lytte til dem som forældre og samtidigt udtrykkes en forventning om, at sagsbehandleren er initiativtager til iværksættelse af hjælpeforanstaltninger, som hjælper barnet og giver mening for dets forældre.

Det kan derfor være nødvendigt at betræde nye stier og søge at inddrage børn og deres familier på nye måder. Nogle af de fortællinger om inddragelse, som fremgår af interviewene, drejer sig netop om beslutninger, sagsbehandlere og familier har truffet sammen på måder, der umiddelbart rækker ud over hvad, loven foreskriver som minimum. I et tilfælde har der været tale om, at sagsbehandleren har været opmærksom på et helt nyt skoletilbud, som ikke eksisterede da familien holdt møde med sagsbehandleren, men siden hen blev tilbudt barnet – og som viste sig at være lige præcis sådan et tilbud, moren havde drømt om til sit barn. Et andet eksempel er tilbud om deltagelse i netværk med familier i tilsvarende situation, der viste sig at betyde en afgørende forskel for familien som helhed.

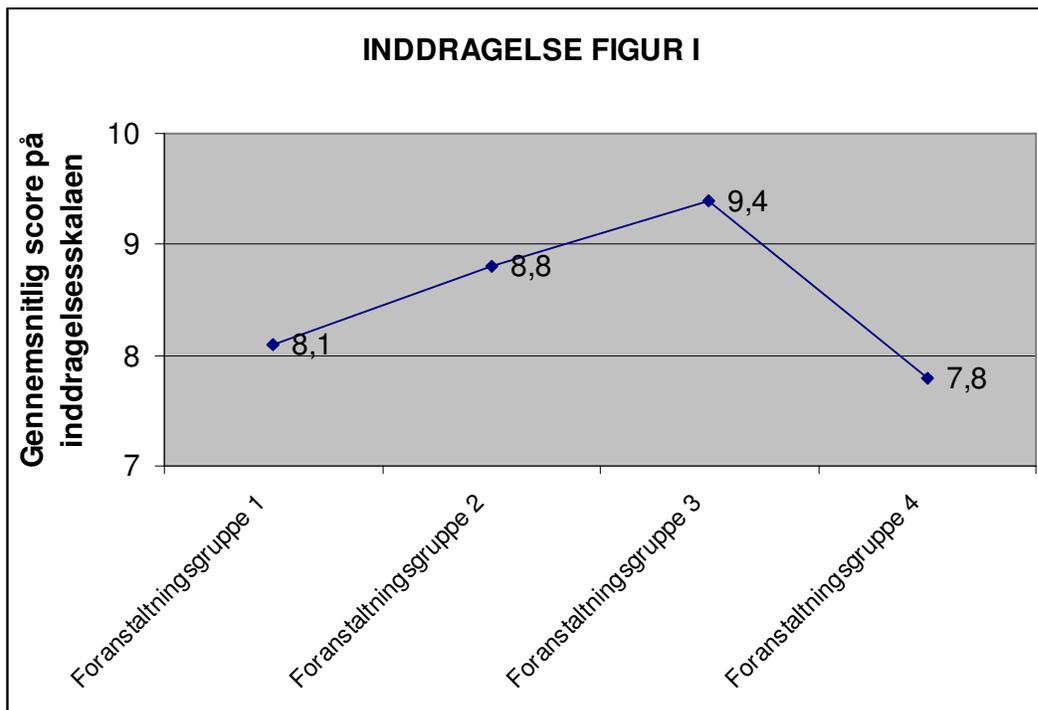
Der er foretaget en række statistiske analyser for at belyse hvilke forhold, der kan have betydning for, i hvilken grad forældrene oplever sig inddraget. Disse analyser fremgår af de følgende afsnit.

¹⁷ Per Schultz Jørgensen og Jan Kampmann (red.): Børn som informanter (Børnerådet 2000)

Der er elimineret 7 sager, hvor foranstaltningen var gennemført som en tvangsmæssig foranstaltning, fordi de kan give særlige vanskeligheder omkring samarbejde og inddragelse.

4.2.1 Foranstaltningstygde

En af de variable, der kan have betydning for forældrenes oplevelse af inddragelse er børnenes foranstaltningstygde. Figur 6 viser gennemsnitsværdien for inddragelse fordelt på de fire foranstaltningsgrupper¹⁸. Her ses en tydelig forskel i gennemsnitsværdien for forældrenes oplevede inddragelse i forhold til de fire foranstaltningsgrupper. Størst er forskellen mellem foranstaltningsgruppe 3 (gennemsnitlig oplevet inddragelse = 9,4) & foranstaltningsgruppe 4 (gennemsnitlig oplevet inddragelse = 7,8). Denne forskel er signifikant¹⁹ ($p = 0,02$). Det betyder, at forældre til børn der har iværksat foranstaltninger i form af hjemmehos'er, familiebehandling, aflastningsophold for børn med bopæl i hjemmet eller weekend/aflastningsplejefamilie (foranstaltningsgruppe 3), oplever sig mere inddraget end forældre til børn med foranstaltninger i form af døgnophold for familier eller anbringelse af barnet/den unge uden for hjemmet (foranstaltningsgruppe 4). Samme forskel ses, når man sammenligner foranstaltningsgruppe 1 (dagtilbud/konsulentbistand, praktikophold eller optagelse i og tilskud til dagtilbud) og foranstaltningsgruppe 3, denne er ligeledes signifikant ($p = 0,038$).

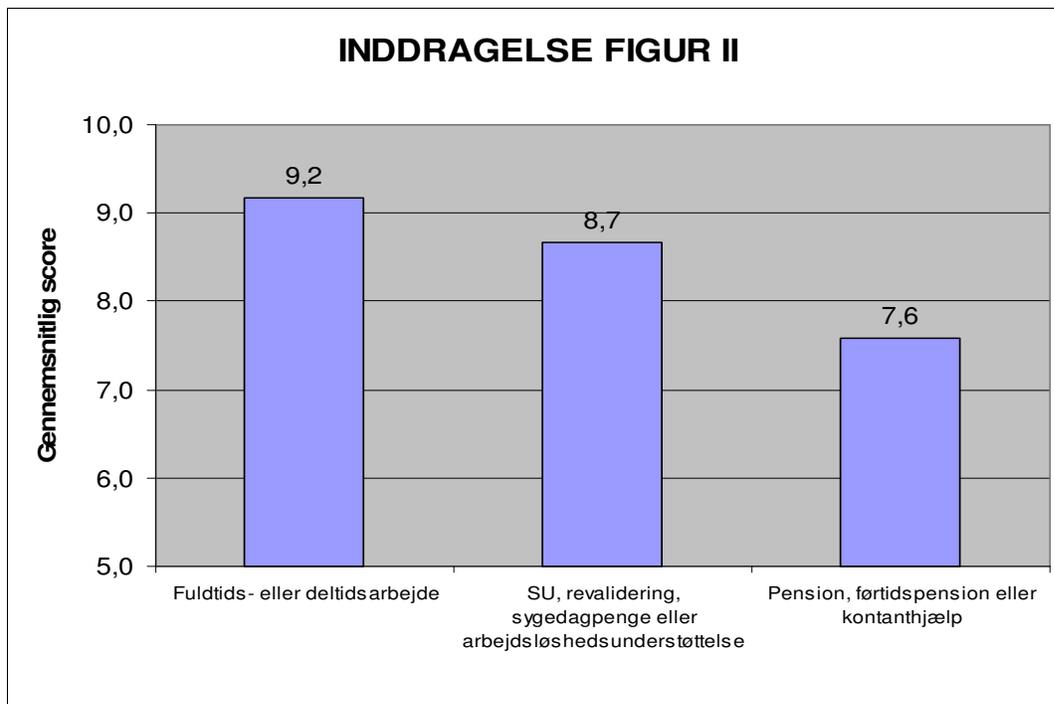
Figur 6: Forældrenes gennemsnitlige score på inddragelsesskalaen, fordelt efter deres barns tungeste foranstaltning opdelt i 4 foranstaltningsgrupper (jf. 3.1.2).

¹⁸ Sager hvor der forekommer tvang er udeladt af analysen.

¹⁹ Det antages at en sammenhæng er signifikant når $P \leq 0,05$ (Pallant, 2005).

4.2.2 Kvindens arbejdsmæssige status

Ser man på den gennemsnitlige score på inddragelsesskalaen for de tre grupper af arbejdsmæssig status som respondenterne er inddelt efter²⁰, viser det sig, at forældre med fuldtids- eller deltidsarbejde føler sig inddraget i højere grad (gennemsnitlig score = 9,2) end forældre der er på pension, førtidspension eller kontanthjælp (gennemsnitlig score = 7,6)²¹.

Figur 7: Gennemsnitlig score på inddragelsesskalaen fordelt efter kvindens arbejdsmæssige status.

Ser man på de tre grader af inddragelse (hhv. lav, middel og høj inddragelse), viser der sig igen en signifikant forskel mellem kvindens arbejdsmæssige status og graden af oplevet inddragelse ($p = 0,006$). Eksempelvis kan man se i tabel 4, at forældre der angiver at være på pension, førtidspension eller kontanthjælp, oftere oplever at de bliver lidt inddraget (28,9 %), i forhold til kvinder der angiver hhv. at de modtager SU, revalidering, sygedagpenge eller arbejdsløshedsunderstøttelse (15,2 %), eller har fuldtids- eller deltidsarbejde (7,8 %). Denne forskel forekommer omvendt for forældre der oplever de bliver middel inddraget. Der er flere forældre med fuldtids- eller deltidsarbejde der oplever sig middel inddraget (58,4 %), end forældre på pension, førtidspension eller kontanthjælp (37,1 %). I sager hvor forældrene oplever sig meget inddraget ses dog ingen markant forskel i forhold til kvindens arbejdsmæssige status.

²⁰ Gruppe 1 = fuldtids- eller deltidsarbejde, gruppe 2 = SU, revalidering, sygedagpenge eller arbejdsløshedsunderstøttelse, gruppe 3 = pension, førtidspension eller kontanthjælp.

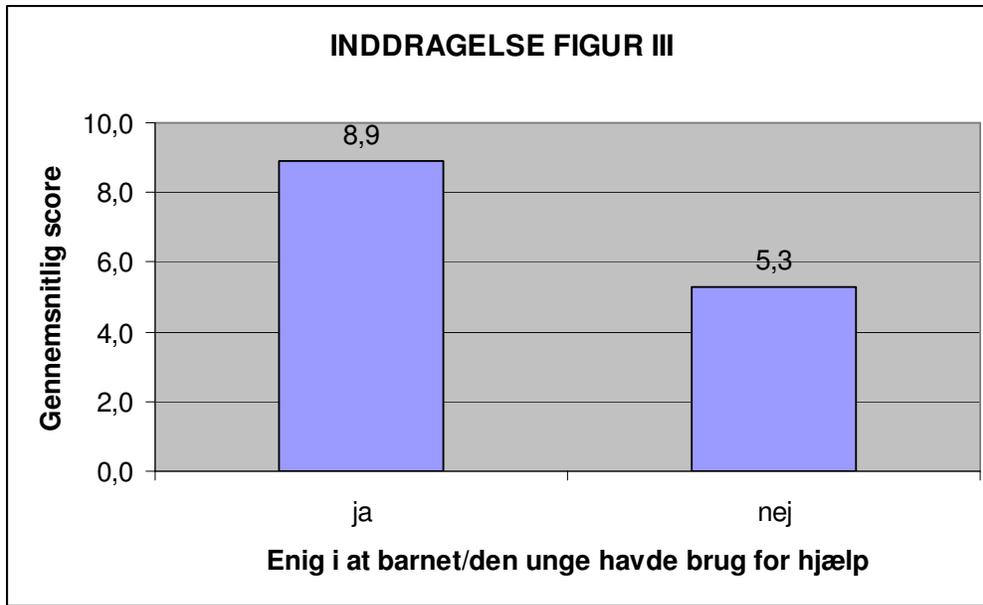
²¹ Signifikant forskel, $p = 0,024$

		Arbejds-mæssig status - kvinden			Total
		Fuldtids- eller deltidsarbejde	SU, revalidering, sygedagpenge eller arbejdsløsheds-understøttelse	Pension, førtidspension eller kontanthjælp	
Lav inddragelse	Antal	6	5	28	39
	% indenfor Arbejds-mæssig status - kvinden	7,8 %	15,2 %	28,9 %	18,8 %
Middel inddragelse	Antal	45	16	36	97
	% indenfor Arbejds-mæssig status - kvinden	58,4 %	48,5 %	37,1 %	46,9 %
Høj inddragelse	Antal	26	12	33	71
	% indenfor Arbejds-mæssig status - kvinden	33,8 %	36,4 %	34,0 %	34,3 %
Total	Antal	77	33	97	207
	% indenfor Arbejds-mæssig status - kvinden	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tabel 4: Antallet af sager hvor forældrene ifølge inddragelseskalaen oplever sig hhv. lavt, middel og højt inddraget, fordelt kvindens arbejds-mæssige status.

4.2.3 Enig i at barnet har brug for hjælp

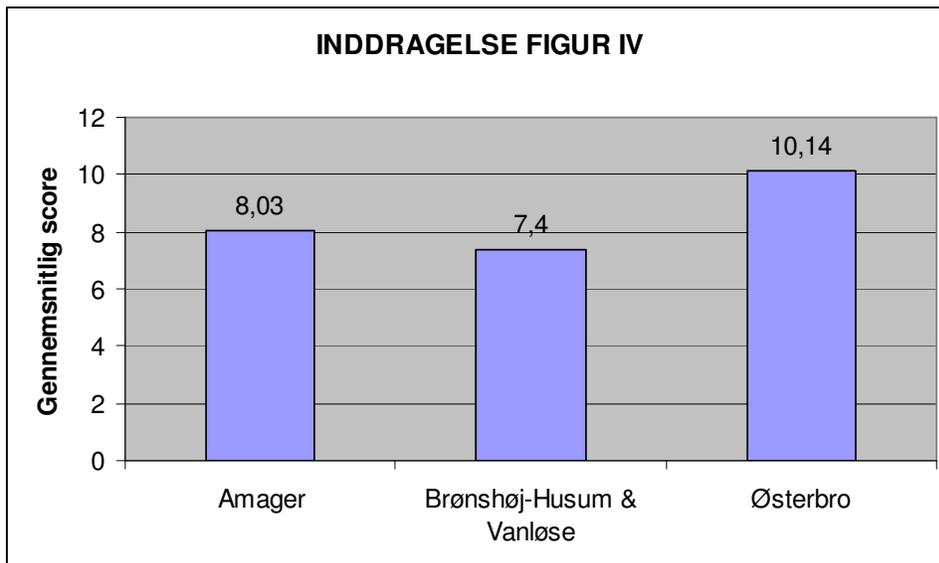
Forældrene angiver i spørgeskemaet, om de er enige i, at deres barn havde brug for hjælp. Hertil har 87,2 % svaret ja og 12,8 % svaret nej. For at belyse om der er forskel på oplevelsen af inddragelse i forhold til, om forældrene er enige i, at deres barn havde brug for hjælp eller ej, er der foretaget en række statistiske analyser og signifikanstest. Disse analyser viser, at der er signifikant forskel på den gennemsnitlige score på inddragelseskalaen for de to grupper ($p = 0,000$). Forældre, der er enige i, at barnet havde brug for hjælp, scorer gennemsnitlig 8,9 point på inddragelseskalaen, hvorimod forældre, der ikke er enige, gennemsnitlig scorer 5,3 på skalaen. Dette betyder, at forældre der ikke er enige i, at deres barn havde brug for hjælp, føler sig mindre inddraget i den hjælp og støtte deres barn modtager fra kommunen end forældre, der er enige i, at deres barn havde brug for hjælp.

Figur 8: Gennemsnitlig score på inddragelseskalaen fordelt efter hvorvidt forældrene er enige i at barnet/den unge havde brug for hjælp eller ej.

4.2.4 Socialcenter

Der er en signifikant forskel på, i hvilken grad forældre fra de tre socialcentre oplever, de bliver inddraget i den hjælp og støtte, deres barn modtager fra kommunen. Som det ses på figur 9 scorer forældre fra Amager samt Brønshøj-Husum & Vanløse signifikant lavere på inddragelseskalaen end forældre fra Østerbro ($p = 0,000$).

Figur 9: Gennemsnitlig score på inddragelseskalaen fordelt efter socialcenter.

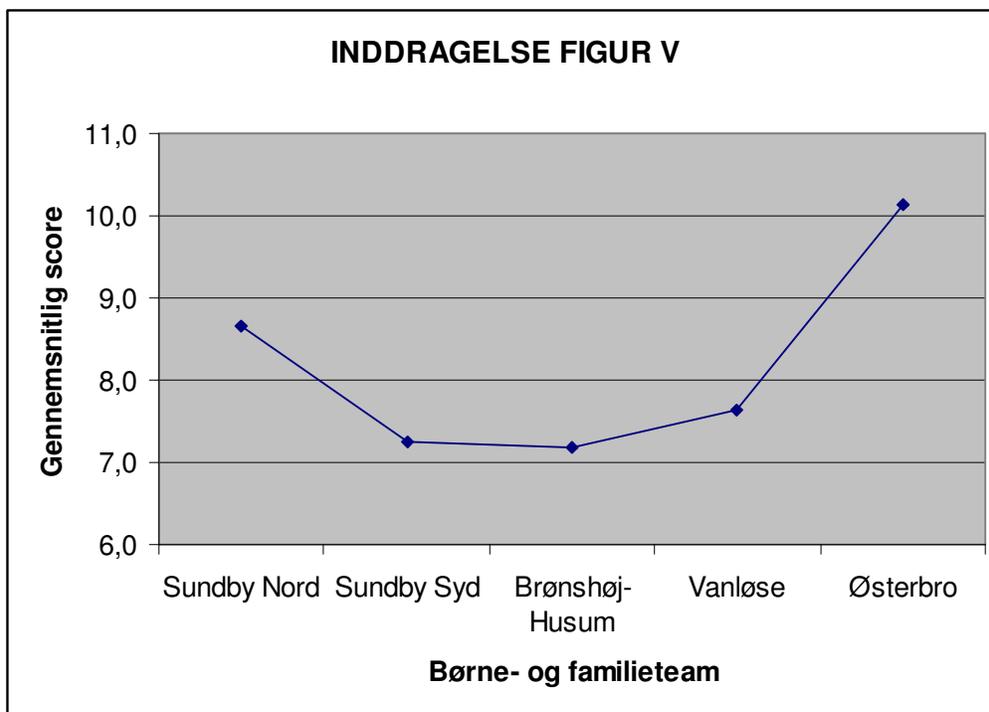
Samme tendens viser sig, når man ser de tre grupper af inddragelse (hhv. lav, middel og høj inddragelse). Her ses igen en signifikant forskel på inddragelseskategorierne og ($p = 0,019$). Som det ses på tabel 5 kommer forældre, der oplever sig lavt inddraget, hyppigst fra Amager

(37,3 %) eller Brønshøj-Husum & Vanløse (36,5 %), og mindst hyppigt fra Østerbro (8,8 %). Omvendt er andelen af forældre, der oplever sig meget inddraget, større fra Østerbro (45,6 %), end fra de to andre socialcentre (hvh. 21,8 % og 23,5 %). Det viser således også, at forældre fra Østerbro i højere grad end forældre fra de to andre socialcentre oplever, at de bliver inddraget i den hjælp og støtte deres barn får fra kommunen.

		Socialcenter			Total
		Amager	Brønshøj-Husum & Vanløse	Ryvang & Østerbro	
Lav inddragelse	Antal	20	19	5	44
	% indenfor Socialcenter	19,6 %	23,8 %	8,8 %	18,4 %
Middel inddragelse	Antal	49	41	23	113
	% indenfor Socialcenter	48,0 %	51,3 %	40,4 %	47,3 %
Høj inddragelse	Antal	33	20	29	82
	% indenfor Socialcenter	32,4 %	25,0 %	50,9 %	34,3 %
Total	Antal	102	80	57	239
	% indenfor Socialcenter	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Table 5: Antallet af sager hvor forældrene ifølge inddragelseskalaen oplever sig hhv. lavt, middel og højt inddraget, fordelt efter hvilket socialcenter de tilhører.

Ser man på den gennemsnitlige score på inddragelseskalaen fordelt efter børne- og familieteam, ses igen en signifikant forskel mellem Østerbro og de resterende børne- og familieteam (p = 0,000). På figur 10 ses yderligere, at Sundby Nord har en lidt højere gennemsnitlig score end Sundby Syd, Brønshøj-Husum og Vanløse børne- og familieteam. Denne forskel er dog ikke signifikant.

Figur10: Gennemsnitlig score på inddragelsesskalaen fordelt efter børne- og familieteam.

Statistiske analyser med andre forklarende variable viser ingen statistisk signifikant forskel i forhold til den gennemsnitlige score på inddragelsesskalaen²².

4.2.5 Regressionsanalyse

Analyserne har ind til nu illustreret en række mulige forklarende variable hver for sig, for at vurdere hver enkelt faktor i forhold til, hvorvidt der er en signifikant sammenhæng med forældrenes oplevelse af inddragelse. I det følgende tages højde for, om nogle af de forklarende variable kan være afhængige af hinanden og derigennem vise en sammenhæng. Eksempelvis vil analyserne give indblik i, om det reelt er kvindens arbejdsmæssige status, der har udslagsgivende betydning for inddragelsen, eller om analyserne viser denne sammenhæng, netop fordi der på Østerbro er flere kvinder med deltids- eller fuldtidsarbejde, hvorved det kan se ud som om, at kvindens arbejdsmæssige status har en udslagsgivende betydning.

Dette undersøges statistisk gennem regressionsanalyser²³. Det vil sige at både socialcenter, kvindens arbejdsmæssige status, foranstaltningsgruppe og enighed i, at barnet havde brug for hjælp alle sættes ind i en model, der undersøger, hvilke af de fire forklarende variable, der har signifikant/udslagsgivende betydning for forældrenes oplevelse af inddragelse.

Resultatet af regressionsanalysen viser, at det alene er socialcenteret²⁴ og det faktum, at forældrene var enige i, at barnet havde brug for hjælp²⁵, der har en signifikant betydning for oplevelsen af inddragelse. Det vil sige, at forældre, der hører til Østerbro, har større chance for at føle sig inddraget, end forældre der hører til socialcenter Vanløse²⁶ eller socialcenter

²² Det drejer sig om følgende variable: køn, antal søskende, mandens arbejdsmæssige status, hvor barnet bor og hvor respondenter bor.

²³ I denne undersøgelse er der anvendt en univariat General Lineær Model

²⁴ P = 0,000

²⁵ P = 0,001

²⁶ B = - 2,539, P = 0,000

Amager²⁷. Ligeledes har forældre, der i spørgeskemaet angav at være enige i, at barnet havde brug for hjælp, større chance for at føle sig inddraget²⁸, end forældre der ikke var enige.

Konklusionen er derfor, at kvindens arbejdsmæssige status og foranstaltningsgruppen ikke har en signifikant betydning for forældrenes oplevelse af inddragelse, som først antaget, men at det alene er socialcentret og om forældrene var enige i, at barnet havde brug for hjælp, der har en signifikant betydning for inddragelsen.

Betydning for det fremtidige fokus i inddragelsen af forældre

At netop forældrenes tilknytning til et bestemt socialcenter samt det forhold, at de er enige i, at barnet har behov for støtte og hjælp, er udslagsgivende for den oplevede inddragelse, betyder, at det er væsentligt at rette opmærksomheden mod disse to forhold, når man ønsker at støtte sagsbehandlingens bestræbelser på at øge inddragelsesgraden.

Undersøgelsen viser, som allerede anført, at Socialcenter Østerbro har gode erfaringer med inddragelsen af forældre. Forældrenes oplevelse af at være enige i behovet for at iværksætte støtte- og hjælpeforanstaltninger til deres barn vil være tæt relateret til den måde, de får kendskab til behovet på, hvilket i praksis hyppigt vil sige den første kontakt til forvaltningen. Første kendskab til behovet for støtte og hjælp kan dog også finde sted gennem forældrenes kontakt til skole el. daginstitution eller andre, der er i tæt kontakt med barnet, men i det følgende er fokus på de forvaltningsmæssige omstændigheder, der kan fremme oplevelsen af inddragelse, idet det er socialcenteret, som er en af to faktorer, der er udslagsgivende for den oplevede inddragelse.

Vi vil derfor anbefale nærmere at udforske de konkrete tiltag, som socialcenteret har sat i værk for at fremme inddragelsen. Det kan være forhold, som kan henføres til praksis eller særlige forhold, der refererer til organisationsrelaterede omstændigheder.

En række teoretikere²⁹ har beskæftiget sig med organisationers omstillingsevne og den institutionelle kapacitet, som spiller en central rolle i en organisatorisk forandringsproces. Aktuelt ses en sådan proces finde sted i sammenhænge hvor inddragelse og empowerment er dagsordensat, hvilket bl.a. er elementer i den seneste anbringelsesreform, hvor familiens ressourcer søges inddraget og aktiveret. Inden for den sammenhæng går forandringen på en ændret problemforståelse byggende på skiftet mellem at se *barnet i fokus* til at se *barnet i kontekst*. Det betyder en ændring af socialrådgiveres professionsudøvelse, idet familien i langt højere grad skal på banen. Og det medfører en udvikling hen imod en myndiggørende praksis – altså i højere grad at lade familierne få magten over eget liv (tilbage) ved f.eks. at deltage i beslutningsprocesser. Det vil bl.a. betyde at den professionelle må opgive noget af sin professionsmagt for at kunne uddelegere og delagtiggøre forældre i beslutningsprocesser vedr. barnet.

Bl.a. Glosvik har beskæftiget sig med Batesons magt teori i relation til organisationer og fremsætter en læringsteori, hvor institutionelle forandringer forudsættes af, at viden deles, og at fælles værdier i organisationen gennem socialisering af medarbejderne omsættes til nye handle-mønstre. Med andre ord fremhæver han, at forudsætningen for at medlemmer af en organisation udvikler nye koncepter at arbejde efter, er organisatorisk opbakning og videndeling mellem de enkelte individer. Ildsjæle alene kan ikke bære en forandringsproces,

²⁷ B = - 1,966; P = 0,001

²⁸ B = 3,789, P = 0,000

²⁹ Bl.a. Øivind Glosvik, Bateson og Healey, f.eks.: Glosvik, Ø (2002): "Om læring på ulike nivå i organisasjonar" i Norsk statsvitenskapelig tidsskrift, vol. 18, 117-141. Universitetsforlaget; Healey, P., A. Madanapour and C. Magalhaes (1999): "Institutional Capacity-building, Urban Planning and Urban Regeneration Projects". In M. Sotarauta (ed.) *Urban Futures: A Loss of Shadows in the Flowing Spaces?* Futura vol. 18. No. 3/1999. p. 117 - 137.

som f.eks. inddragelse af forældre i flere sammenhænge er et udtryk for. At myndiggøre forældre og inddrage deres ressourcer kan således underbygges af en organisatorisk bundet "villethed".

På denne baggrund anbefaler vi, at Københavns Kommune ser nærmere på, om Østerbro Socialcenter eksempelvis:

1. har særlig opmærksomhed på at afholde møder, der i form og indhold er inddragende i forhold til familien. Eksempler på dette er netværksmøder, familierådslagning og andre former for møder, der involverer forældre og evt. anden familie i barnets situation
2. har fokus på anvendelsen af forældrekontrakter
3. har en høj grad af opfølgingsfrekvens på iværksatte foranstaltninger
4. har en høj grad af information til forældre f.eks. gennem hyppige henvendelser via brev, telefon eller mail om status o. lign.

Organisatorisk kan disse forskellige tiltag være understøttet af en villet og bevidst prioritering af centerets ressourcer. Der *kan* således være tale om, at

1. der er *afsat midler* til afholdelse af et fastlagt antal familierådslagninger
2. der er særligt fokus på *dokumentation* og *opfølgning*, som bevidstgør sagsbehandleren om egen anvendelse af metoder og diversiteten i disse. I daglig praksis anvendes hyppigt de metoder, som den enkelte sagsbehandler er fortrolig med, og det er en udfordring at ændre denne praksis, med mindre der i organisationen er særligt fokus på videndeling og en bevidsthed om at skabe en kultur med best practise i fokus.
3. mobilisering af de institutionelle ressourcer, der omhandler kultur, normer og værdier har stor indflydelse på hvordan medarbejdere handler i forhold til organisationens evne til at lære og udvikle sig. Østerbro Lokalcenter *kan* have udviklet en læringskultur som har særligt fokus på udveksling af erfaringer og fælles læring af disse med særligt henblik på at sætte sagsbehandlerne i stand til at agere inddragende og mindre "ekspertpræget".
4. dette tredje forhold kan endvidere afspejle sig i måder at samarbejde med eksterne samarbejdspartner på, og man kan forestille sig at være nysgerrig på at kigge nærmere på forholdet mellem lokalcenteret og dets samarbejdspartner
5. ledelsen dagsordensætter inddragelse på eksempelvis faggruppemøder, temadage el. andet
6. de inddragende værdier i børne- og ungdomspolitikken er operationaliseret og er genereret til alment – og meningsgivende – kendskab

Det skal understreges, at de nævnte fokuspunkter ligger udenfor denne undersøgelses område, men alene er generelle områder, der kan fremme inddragelse, når de organisatoriske forhold er i spil. Der er, som tidligere nævnt i rapporten, andre, individuelle og kontekstbundne omstændigheder, der har indflydelse på den oplevede inddragelse. Hvilke praksisforhold, der er særligt fremtrædende på det anførte socialcenter, er UFC Børn og Unge ikke vidende om ligesom vi ikke kender til de evt. særlige organisatoriske forhold, der gør sig gældende på socialcenteret. De nævnte områder er alene udtryk for UFC Børn og Unges kendskab til elementer, der generelt fremmer inddragelse af forældre og andre ressourcepersoner i barnets netværk. Og en anbefaling om at kigge nærmere på socialcenterets arbejdsformer og rammer.

4.3 Kvalitativ undersøgelse af forældreinddragelse

Temaer

De interviewede forældre er blevet stillet spørgsmål om deres oplevede inddragelse i barnets sagsforløb indenfor flg. temaer:

1. Kontakt til forvaltningen – forventninger
2. Kontakt til samarbejdspartner/foranstaltning
3. Respekt
4. Relevans af hjælp
5. Inddragelse
6. Retssikkerhed

Typer af foranstaltninger

De foranstaltninger i henhold til servicelovens § 40, som interviewpersonernes børn har modtaget, har været støtte til efterskoleophold (40.4), tilbud om psykolog (40.3.1) og kontaktperson (40.3.7), støttepædagog i børnehave (efter andre bestemmelser), dagskoletilbud (40.3.1 - i socialforvaltningsregi), hjemmehos'er (40.3.2) aflastningsfamilie (40.3.5), døgnanbringelse (40.3.8), erstatning for tabt arbejdsfortjeneste (40.5), særlig konsulentbistand (40.3.1), børnepsykologisk undersøgelse (40.4), økonomisk støtte til selvbetalt aflastning (40.4), familierådslagning (?), kontaktperson (40.3.7), psykologsamtaler (40.3.1), økonomisk støtte til etablering (40.5), rådgivning i forbindelse med kriminalitet m.m.

To af sagerne er blevet afsluttede i løbet af sommeren 2006, de øvrige er fortsat aktive.

Forventninger

Fælles for de interviewede personer er, at de har været i kontakt med et endog meget bredt spekter af børnesagkyndige. Flere giver udtryk for efterfølgende ikke at kunne huske, hvor de tilstedeværende præcis kom fra. Det er vigtigt her at understrege betydningen af, at når man indkalder til et større møde, at huske på børne- såvel som forældreperspektivet. At man som sagsbehandler husker på som et minimum at informere om, hvem de tilstedeværende er, og hvorfor de er til stede. Hvis barnet og forældrene har haft mulighed for at blive præsenteret for personer inden selve mødet, er dette klart at foretrække i et inddragelsesperspektiv – et første møde, hvor der måske skal tages stilling til en hjælpeforanstaltning, kan være forbundet med stor usikkerhed.

Om forventningerne til det første møde på forvaltningen er bl.a. sagt.:

"Jeg forventede, at vi skulle undersøges, og at de så ville finde frem til, at vi ikke kunne få støtte (fordi vi tjente for mange penge). Men det der skete oversteg forventningerne, for det var meget mere en undersøgelse af, om vi nu sammen lavede noget godt for vores drengs fremtid, og vi fik jo støtte. Det var en god oplevelse. Vi kendte kun til dårlig omtale i medierne, men det passer ikke i vores tilfælde."

"Den periode kan jeg ikke rigtig huske, al den sorg. Jeg mener, jeg bliver kaldt op til sagsbehandler til et møde. Kun mig. Havde jo hørt om denne her sagsbehandler, så jeg var lidt skeptisk. Synes hun virkede sød. Og interesseret i vores sag og som om hun ville hjælpe. Hvis noget i den første kontakt skulle laves om, så jo, det er jo fint nok, at de tager min ansøgning alvorligt. Men jeg tror rent faktisk, at jeg på det

tidspunkt havde lige så meget brug for støtte. At hun havde set vores lille familie som en helhed”.

Perspektiver i inddragelsen

Generelt er forældre optagede af inddragelse i to perspektiver: *formel* inddragelse i form af bl.a.

- modtagelse af rettidig information om beslutninger
- mulighed for at kommentere handleplanen
- mulighed for at komme med udtalelser ved undersøgelser
- tidsfrister overholdes
- kadencen for møder er kendt

samt *uformel* inddragelse udtrykt bl.a. ved at

- sagsbehandleren selv udviser initiativ til at mødes med barnet og forældre
- sagsbehandleren er opsøgende i forhold til nye muligheder – eks. nyt skoletilbud, nyt opholdssted el. lign.
- at forældre ved, de ”altid” kan ringe

I interviewene med de 13 forældre bliver deres fokus først rettet mod det formelle niveau, når det uformelle ikke fungerer tilfredsstillende, f.eks. i form af mange sagsbehandlerskift og vanskeligheder ved at kontakte og opretholde forbindelse til kendt sagsbehandler. Det opleves som at starte forfra hver gang en ny sagsbehandler bringes ind i billedet – som om vedkommende ikke har læst barnets journal og/eller ikke har taget stilling til barnets behov for støtte.

Dette forhold er i endnu højere grad en væsentlig faktor i undersøgelsen af, hvad der er fremmede for inddragelsen i forhold til foranstaltningen. De uformelle inddragelsesområder er væsentligere end de formelle, der først bringes i spil, når de uformelle faktorer til fremme af samarbejdet opleves problematiske. Områder, der af forældrene fremhæves som afgørende for et velfungerende samarbejde og oplevelsen af inddragelse i barnets foranstaltning er bl.a., at de respekteres som forældre, mødes med anerkendelse og kan se barnet drage nytte af foranstaltningen. Disse forhold vægter langt mere, end at fristen for opfølgingsmøde, indkaldelse til forældrebestyrelsesmøde eller fremsendelse af referater finder sted med en aftalt, lovbunden kadence.

Denne iagttagelse stemmer i vid udstrækning overens med en række tidligere undersøgelser af borgerens møde med hjælpeforanstaltninger³⁰. Det forholder sig ifølge andre undersøgelser af praksis af borgerens opfattelse af inddragelse i foranstaltningsforløb således, at des mindre grad af uformel indflydelse, des højere fokus på, at formelle rettigheder indfries af foranstaltningen. En åben, imødekomende holdning fremmer den oplevede inddragelse hvorimod forældre, der giver udtryk for, de mødes med mistro eller har vanskeligt ved at komme i kontakt med foranstaltningen, efterlyser imødekommelse af formelle regler.

En række forældre udtrykker sig om dette forhold:

”Det allervigtigste er, at hun er et menneske. Og så at hun er fagligt kompetent, kender loven og kan sno sig og kan argumentere og har gennemslagskraft ind i systemet.”

³⁰ Blandt disse undersøgelser er Lisbeths Bundgaards bidrag ”Vi vil mødes af et menneske – ikke en lov” i Myter eller Viden, Socialministeriet 1997

"Det vigtigste er, at man kan gå ud fra, at man kan beholde den samme sagsbehandler. Og tillid er vigtigt – det får man, når aftaler holdes og handlinger føres ud i livet. Smidighed og fleksibilitet, initiativ, forslag, imødekommenhed – som alt sammen vidner om faglig kompetence."

"At jeg føler mig respekteret og ligeværdig. At der aldrig har været tvivl om, at det er mig, der bestemmer. De har aldrig sat spørgsmålstegn ved mig som forældre."

Af interviewene ses endvidere eksempler på, at selv om forældrene grundlæggende er uenige i en given foranstaltning eller giver udtryk for en sporadisk eller ikke-eksisterende kontakt til forvaltningen (f.eks. fordi de har haft en forventning om iværksættelse af andre tiltag), kan de opleve høj grad af inddragelse i forhold til forløbet på foranstaltningen og give udtryk for, at de har en god kontakt til barnets foranstaltning.

På spørgsmålet om og om hvordan forældrenes viden er inddraget i sagsforløbet svarer en forælder således: *"Nej, det tror jeg ikke. Det er omvendt af det, vi har bedt om"*, men fortæller i samme interview om møder med specialskolen at: *"Vi har slet ikke noget problem med selve skolen eller lærerne"*, og karakteriserer kontakten som positiv, på trods af en klar opfattelse af, at der er tale om en fejlagtig placering af barnet.

En anden forælder fortæller, at det er endog meget længe siden, hun har talt med en sagsbehandler, men at foranstaltningen i form af en støtteperson fortsat løber – og forløber endog rigtig godt: *"jamen, jeg har sådan set ikke talt med en sagsbehandler siden 2003. Men støttepersonen er der stadig. De to [barnet og støttepersonen] har så godt et forhold, at jeg tror, at selv om ordningen gennem kommunen holder op, vil de to fortsætte"*.

Af interviewene fremgår desuden, at indirekte hensyn til familien som helhed virker endog særdeles fremmede for den oplevede inddragelse. Der kan være tale om, at forældre er blevet tilbudt støtte, der rakte ud over deres forventninger og som f.eks. har givet sig udtryk i, at sagsbehandleren har ringet hjem til dem for at høre hvordan det gik. Eller at de oplever at sagsbehandleren faktisk kan genkende dem og huske barnet. At de ikke er et nummer, men et menneske. Den eksplicite, formelt betonedede inddragelse bringes først på banen af forældrene, når samarbejdet mellem forældre og socialforvaltning opleves vanskelig. Her bliver overholdelse af tidsfrister og øvrige lovmæssigheder bragt i spil. Når der er overensstemmelse mellem krav til forældrene og deres forventninger til sagsbehandlerens stillingtagen og ansvarspådragelse, opleves dialogen med sagsbehandleren og inddragelsen meningsfuld. Det er ikke meningsgivende at spørge om forældres holdning og mening samt give dem mulighed for at stille forslag i henhold til lovgivningen, hvis deres idéer ikke efterfølgende inddrages i beslutningen.

Det er helt centralt for den oplevede inddragelse, at tillid til forvaltningen såvel som til foranstaltningen er til stede. Hvis oplysninger tilbageholdes, eller forældres viden om barnet ikke inddrages i sagsbehandlingen, så opstår mistillid, og der stilles spørgsmål ved relevansen af indsatsen.

Kontakten til forvaltningen

I interviewene giver respondenterne overvejende udtryk for, at de lytter til. Men også, at dette er person- såvel som kontekstafhængigt. Langt hovedparten af forældrene er bekendt med barnets handleplan, men ikke alle kender til formålet med indsatsen. I samtalerne med forældrene forekommer en række fokusområder, der fremhæves som særligt fremmede for oplevelsen af at være inddraget i barnets sag.

Det fremmer den oplevede inddragelse i sagsbehandlingen når:

- sagsbehandleren "kommer hele vejen rundt om barnet" og forældrene oplever, sagsbehandleren tænker helhedsorienteret – ikke blot med fokus på barnet, men kigger på hele familien ("fordi det nogle gange ser ud som om, man klarer det rigtigt godt")
- der er kontinuitet i sagen og få sagsbehandlere på sagen
- henvendelser fra forældrene besvares
- sagsbehandleren – også – tager hjem til familien
- det tværfaglige samarbejde fungerer og det, forældre fortæller i én sammenhæng, overleveres og handles på af de, der indgår i det tværfaglige samarbejde
- sagsbehandleren er opsøgende i forhold til at finde tilbud, der matcher barn og forældres ønsker og behov

Om de særligt inddragelsesfremmende faktorer fortæller forældrene bl.a.:

"At kontakten er gennemsyret af en ånd, en holdning om, hvad der er det bedste for barnet. Den følelse/oplevelse er meget afgørende. Der har f.eks. aldrig været økonomisk argumentation ind over."

"Vi var positivt overraskede over, at hun kom hjem til os – og så hurtigt. Vi var glade for den rådgivning og støtte vi fik tilbudt – og at hun kom med forslag i stedet for, at vi måtte "kræve"."

"Vi har da selv haft forslag, ideer om vores behov, men vi har ikke oplevet modstand, men lydhørhed".

"Sagsbehandleren kan sagtens på en god måde sætte spørgsmålstejn ved det, der er foreslået fra f.eks. skole, børnehave, hospital og forældre – så det netop opleves som en seriøs måde at undersøge, om vi nu også gør det bedste for barnet."

"Hun kom med en række alternativer til skolen, der var i hvert fald to institutioner. Så ringede hun til mig og spurgte, om jeg ikke ville komme op og være med til at starte den nye skole op. Fandt tilbud, der matchede mine forventninger."

"Så snakker de altid om det der pissetværfaglige samarbejde, de skal bare huske at fortælle, de faktisk gør det. Men jeg har gode erfaringer med hjemmehosseren og hendes indsats. Det gode var, at de informationer, jeg gav hende, dem gik hun videre med. Det lå ikke bare og blev syltet i flere måneder. De tog mig alvorligt, når jeg sagde, jeg ikke kunne mere. Hjemmehosser hjalp mig med at søge de rigtige steder. Mødrehjælpen osv. Har hentet babytøj osv. Det kunne man ikke have hjulpet mig med andre steder".

"De så hvad jeg havde behov for, og sørgede for at jeg fik mere aflastning, før jeg selv havde bedt om det"

Det hæmmer den oplevede inddragelse i sagsbehandlingen når:

- det er besværligt at komme i kontakt med sagsbehandleren
- når sagsbehandleren ikke ringer tilbage på beskeder, tlf. opkald etc.
- når der enten ikke er en sagsbehandler, eller når der i sagen har været skiftende sagsbehandlere inde i sagen ("starte forfra hver gang")
- forældrene oplever en forværring i barnets situation efter iværksættelsen af seneste foranstaltning
- forældrenes viden om barnet ikke understøttes i undersøgelsesfasen, tænkes ind i handleplanen, eller der ikke fortløbende indhentes opdateret viden om barnet fra forældrene (dette gælder også i anbringelsessager)
- der ikke afholdes opfølgingsmøder eller kadencen er uklar, tidsfrister ikke overholdes o.lign.
- sagsbehandleren overhører forældres ønsker om eks. skoletilbud el. anden foranstaltning
- økonomisk argumentation opleves som væsentligere end hensynet til barnet

Om det, der hæmmer den oplevede inddragelse i kontakten med sagsbehandleren fortæller forældre bl.a.:

"Det vigtigste i kontakt med sagsbehandleren er det, at hun har pulsen på udviklingen og det samarbejde mellem mig, min datter og institutionen. Det kan hun have ved at være mere aktivt deltagende. Og det er hun overhovedet ikke, ingen opfølgning. F.eks. ikke afholdt tre måneders samtale. Hun har nok læst papirerne, tror jeg, men ikke mødt min datter. Meget besværligt med at sætte ny sagsbehandler ind i forløbet helt fra starten. Nogle gange sker der meget på et halvt år [med barnet]".

"Jeg har haft så mange sagsbehandlere, så det nytter ikke noget. Den viden [som forælderen har om sit barn] ligger hos skolen. Hvis der er noget galt, eller min søns adfærd ændrer sig, har jeg utrolig god kontakt til skolen og lærerne. Jeg ringer bare. Sagsbehandlerne, ja. De var rigtig gode at have, dengang de var små, og der skulle søges tilskud, pladsanvisning osv. Jeg synes, jeg er blevet meget svigtet af min sagsbehandler i skoleforløbet, mange forskellige, men kun en, der har gjort noget. Sagsbehandlere flygter jo!".

"Spørgsmål om penge kan ødelægge en god kontakt. Jeg har et princip om at jeg aldrig taler økonomi. Jeg aner ikke, hvad de forskellige ting koster, hvad aflastningsfamilien får osv. Jeg har hele tiden arbejdet og tjent mine egne penge. Jeg tror det har betydning for mit forhold til sagsbehandleren."

"At kontakten er gennemsyret af en ånd, en holdning om, hvad der er det bedste for barnet. Den følelse/oplevelse er meget afgørende. Der har f.eks. aldrig været økonomisk argumentation ind over".

"Jeg fandt selv en skole, men det ville de overhovedet ikke have. Skolen ville gerne have hende. Men det skulle jeg slet ikke lede efter!"

"Vi mødtes rimelig jævnlige, da vi havde den første sagsbehandler. Så fik vi en anden. Hende havde vi ikke ret lang tid, så fik vi en tredje, som vi slet ikke har set endnu. Ham har vi haft et halvt års tid, så der skal faktisk til at være opfølgende samtale, som er forsinket igen-igen".

Om kontakten til foranstaltningen

De forskellige forventninger forældrene i interviewene giver udtryk for at have til samarbejdet med og inddragelsen i forløbet deres barns foranstaltning er afhængigt af flere faktorer, men fælles for alle er ønsket om at blive mødt med anerkendelse og respekt for dem som forældre. Dette kan bl.a. sikres gennem information fra udøverne af foranstaltningen, lydhørhed over for børn og forældres ønsker, samt at forældrenes viden om barnet inddrages i forløbet.

Det fremmer den oplevede inddragelse i forhold til foranstaltningen når:

- forældrene kan kontakte foranstaltningens udøvere og løbende orienteres om progression men også problemer
- når det er tydeligt, hvad de kan forvente af foranstaltningens udøvere, og dette er meldt ud ved iværksættelsen
- når det er klart, hvad formålet med foranstaltningen er
- når foranstaltningens udøvere eller sagsbehandleren har opsat klare regler for kontakt med foranstaltningen undervejs i sagsforløbet
- foranstaltningens udøvere inddrager forældrenes viden ved f.eks. ved at reflektere over den information, forældrene giver
- der er tydelige aftaler om, hvad man kan være med til
- når barnet såvel som forældre imødekommes med venlighed
- indsatsen gør en – positiv – forskel

Om faktorer, der fremmer den oplevede inddragelse i foranstaltningsforløbet, fortæller forældre bl.a.:

"Jeg var meget positiv over at høre hvordan de strukturerede deres hverdag på den nye [døgninstitution]. Det var meget hej-og-velkommen, og min datter var med. De har taget meget hensyn til hende".

"Det vigtigste i kontakten til institutionen er, at jeg bliver indviet i de beslutninger, der skal tages omkring min datter. Og jeg får at vide, hvis der er nogle ændringer. De skal hellere ringe end skrive. Evaluering, så vil jeg gerne have den på skrift".

"Også her er det vigtigste at være et menneske af kød og blod og ikke et nr. At jeg bliver mødt og behandlet på den måde. De siger "hej (kvindens navn)", - så jeg er mig selv og ikke bare min drengs mor."

"Det, der er positivt med den nye institution er, at de på en eller anden måde accepterer, når jeg siger noget. Det synes jeg er meget... det accepterer de".

"Hjælpen var for længe undervejs (i skolesystemet), men siden var det fantastisk, at det hele blev taget så seriøst, og hjælpen har hjulpet alle i familien. Det har været en stigende kurve. Det har vist sig, at der er truffet de rigtige valg undervejs, så det har været et skridt fremad i den rigtige retning. Også selv om der har været tale om flere skift, som normalt jo ikke er godt eller attraktivt."

"Hjælpen har været en stor støtte. Diagnosen har hjulpet. Og at vi efterfølgende fik særlig konsulentstøtte og kom på kursus, hvor vi mødte andre forældre og fik metoder og værktøjer"

"Hjælpen er en byrde, der er taget fra mine skuldre, jeg kan give mere slip i min skyldfølelse og dårlige samvittighed. De samarbejder på en helt anden måde, de gør ting, der stemmer overens med den hjælp, jeg har søgt efter".

"Det samme gælder skolen han går i nu, de spørger mig, før de gør et eller andet, om det er ok med mig".

Det hæmmer den oplevede inddragelse i forhold til foranstaltningen når:

- foranstaltningens udøvere ikke overholder aftaler
- det opleves vanskeligt at få tilbagemelding vedr. barnets udvikling
- når regler – for f.eks. kontaktmellem barn og forældre i forbindelse med anbringelse – har en egen logik, der ikke stemmer overens med forældrenes oplevelse af regler og normer i det omgivende samfund (inddragelse af barnets mobiltelefon, overvågede samtaler uden tidsbegrænsning o.lign.)
- foranstaltningens udøvere udelader væsentlige oplysninger om barnets udvikling eller andre forhold vedr. barnet f.eks. vedr. springture fra opholdssted
- forældre ikke mødes med anerkendelse
- når kultur og normer mellem foranstaltning og forældre ikke er overensstemmende eller afstemt

Når forældre ikke oplever anerkendelse og ikke oplever sig inddraget i forløbet i en given foranstaltning, får det konsekvenser, som rækker ud over kontakten med foranstaltningen. Nogle forældre giver udtryk for resignation og om kampe, der skal vælges med omhu. Andre oplever en afmægtighed, som har barnet som omdrejningspunkt. Dette forhold er særligt gældende hos de forældre, som har børn anbragt udenfor hjemmet, og som igennem kontakten med anbringelsesstedet mindes om den utilstrækkelighed, de har måttet erkende i forbindelse med, at beslutningen om anbringelse uden for hjemmet blev taget. Frem for at

hjælpe forældrene til en bedre kontakt med barnet, oplever nogle forældre, at anbringelsesstedet bidrager til det absolut modsatte. Mest indgribende foranstaltning er en anbringelse uden for eget hjem, og indgrebet har vidtgående indflydelse på forældre-barn kontakten. Netop derfor er der gode grunde til at rette øget opmærksomhed på dette område af forældres inddragelse – det vedrører ikke blot forældrene men i højeste grad barnet; ikke mindst barnets selvforståelse, hvis forældre ikke inddrages og respekteres, men mødes med mistro og manglende anerkendelse.

Om at opleve mangel på inddragelse i kontakten med anbringelsesstedet fortæller forældre bl.a.:

”De er ikke så gode til at lade mor være på banen. De udstråler, at forældre ikke er gode for deres børn. De er selv langt bedre for børnene. Man føler, man helst skal holde sig væk”.

”Vi er uenige om, hvilket tøj han skal gå i – drengen selv bliver ikke spurgt. Vi køber hvert sit – og mor køber fodtøj.”

”De respekterer ikke, at mor vil med til læge og tandlæge. Det ender med, at man resignerer og vælger ud, hvor man vil tage sine kampe”.

”Besøg fungerer OK, og jeg får altid et måltid mad (der er langt at transportere sig). Men overnatning er ikke muligt. Det kunne jeg godt tænke mig”.

”Nu går det rigtigt godt dernede, men lang periode hvor hun havde det virkelig skidt. Og lige pludselig besluttede de, at vi kun måtte snakke sammen en gang om ugen. Det gjorde hendes kontaktvoksen, som sagde, at L. blev ked af det, når vi havde talt sammen. De må benytte telefonen, når de vil, hedder det sig, men de har kun én ringedag om ugen, og de må ringe til én person, fra kontoret, overvåget samtale. De må ikke være alene på kontoret”.

”Jeg har ingen indflydelse, for jeg må gøre dem opmærksom på, hvilken hjælp hun har behov for. Og så skal hendes kontaktvoksne sørge for det. Skaffer selv indflydelse. Kontaktvoksne overholder ikke aftaler, om bl.a. at besøge gamle skole og hendes hjem. Måtte aftale møde med afdelingslederen, så fik jeg luft”.

Om øvrige foranstaltningers mangel på inddragelse af forældrene er sagt:

”Vores ønske var, at han skulle starte i sjette klasse. Nu skal han læse de gamle bøger endnu en gang, men skolelæreren sagde, at det skulle vi ikke blande os i”.

"De så kun drengen som et problem, en uartig dreng, som de skulle få til at opføre sig ordentligt, og som de ville af med".

4.4 Familier med etnisk minoritetsbaggrund

Om den flerkulturelle udfordring

Undersøgelsens fokusområde vedrørende børn og unge med etnisk minoritetsbaggrund tager afsæt i Sektorplanens Målsætning 7 og Kvalitetsmål 7.2 omhandlende respekt for sproglig, religiøs og flerkulturel baggrund.

I såvel den kvantitative del af undersøgelsen som den kvalitative interviewbaserede del af undersøgelsen er der ingen signifikant forskel på den oplevede inddragelse blandt forældre med etnisk dansk baggrund i forhold til forældre med etnisk minoritetsbaggrund.

I undersøgelsen har vi spurgt ind til den oplevede respekt i henhold til Sektorplanens målsætninger og kvalitetsmål – disse analyser fremgår af afsnit 4.2.3-4.2.4. Resultatet kommenteres i de respektive afsnit.

I en særkørsel fra Danmarks Statistik i 2000 udgjorde anbragte indvandrere 92 børn og efterkommere af indvandrere 68 børn ud af i alt 1.374 anbragte børn i Københavns kommune. Det giver en underrepræsentation, idet indvandrere og efterkommere udgør 26,6 % af alle børn og unge i København, men af alle anbragte børn og unge i Københavns Kommune i 2000 udgjorde de 11,6 %.³¹

Ligeledes havde 21 børn ud af i alt 57 børn mellem 0-6 år, der blev tvangsfjernede i Københavns Kommune, en eller to forældre med etnisk minoritetsbaggrund. Alle kom fra 3. verdens lande, Tyrkiet eller Eks-jugoslavien³².

I forhold til disse data forekommer altså en mindre overrepræsentation af tvangsfjernede børn med etnisk minoritetsbaggrund. Det tyder på, at der sættes forholdsvis sent ind i forløbet med børn med etnisk minoritetsbaggrund, der har behov for støtte. Der er derfor belæg for at rette fokus på dette område, hvilket Københavns Kommune netop er i gang med via denne undersøgelse. I relation til at inddrage familiens ressourcer tidligere i forløbet vil det derfor være hensigtsmæssigt at tage afsæt i metoder, der er særligt anvendelige til at inddrage forældre og barnets øvrige netværk.

At møde familier med etnisk minoritetsbaggrund er på mange måder en særlig udfordring i socialt arbejde med udsatte familier. "Et tværkulturelt perspektiv på børnemishandling udfordrer vores indforståethed om hvad, der er godt eller dårligt for børn, og tvinger os til revurdering af almindelig accepterede definitioner af og årsagsforklaringer af børnemishandling og omsorgssvigt"³³. Personlig, kulturel såvel som fagspecifik baggrund udfordres i mødet med familier med etnisk minoritetsbaggrund og fordrer en åbenhed om metodetilgange og traditioner i forvaltningen, som de udfolder sig i den konkrete praksis. Og det er helt centralt for udfaldet af mødet, at man har gjort sig overvejelser vedrørende disse værdier og normer, som man har med sig i rygsækken på forskellig vis.

Udtalte, generelle forskelle mellem familier med dansk oprindelse og familier med anden etnisk oprindelse, vedrører forskelle mellem et individualistisk livssyn og et kollektivistisk livssyn.

³¹ særkørsel fra Danmarks Statistik i forbindelse med "Fokus på anbragte børn og unge med anden etnisk baggrund end dansk", Nina Hanneman, UFC Børn og Unge, 2003

³² Københavns Kommune, Børne- og Ungeudvalget 2000, i Nina Hanneman, ibid

³³ Korbin i Margareth Bouschel, citeret i Marianne Skytte, *Etniske Minoritetsfamilier og Socialt Arbejde*, 2000

Forskellene afspejler sig i opdragelsesmønstre, adfærd og adfærdsreguleringer, forholdet mellem kønnene osv. Når sagsbehandleren vurderer et givent problem, er det derfor forbundet med risiko at fortolke problemstillingen ud fra ét livssyn ind i et andet. Men nødvendigt, for netop barnet færdes i og et sted imellem begge sfærer. At sætte kikkerten for det blinde øje er en kortsigtet løsning på dilemmaet, at prøve at forstå, er forbundet med et større ressourceforbrug end givet er... Marianne Skytte har udarbejdet et "kulturagram" (bilag4) det kan være frugtbart sammen med familien at udarbejde – det vedlægges i appendiks til mulig inspiration. Kulturagrammet tjener det formål at hjælpe til at klarlægge hvilke elementer der kan medtænkes i forhold til socialrådgiverens helhedssyn på familien og i analysen af familiens særlige, kulturelle træk og baggrund.

Det er vigtigt at holde sig for øje, at familier med etnisk minoritetsbaggrund generelt befinder sig i en mere truet situation og at indvandrerbørn derfor generelt i højere grad udsættes for risikofaktorer end etnisk danske børn. Generelt har indvandrerfamilier lavere beskæftigelsesfrekvens, ringere boligstandard og dårligere sundhedsmæssige levevilkår, hvilket refererer til generelt lavere socioøkonomisk status. Mange af indvandrerfamiliernes problemstillinger har derfor udover den kulturelle dimension også en økonomisk, som det kan være af afgørende betydning at medtænke i en beslutning om en given foranstaltning³⁴.

Udover den kulturelle og socioøkonomiske dimension har en række familier med etnisk minoritetsbaggrund oplevelser fra krig og andre traumeudløsende begivenheder med sig i bagagen. Også børnene i familierne vil være præget af disse oplevelser, selv om de ikke har været vidner til begivenhederne. Fænomenet er beskrevet i flere sammenhænge, og børnene betegnes som sekundært traumatiserede børn³⁵.

I familier med etnisk minoritetsbaggrund (i dette afsnit defineret som tidligere beskrevet) er der en række forhold, som kan være forbundet med særlige udfordringer, når en undersøgelse sættes i værk med henblik på at afdække problemets karakter og familiens ressourcer identificeres. Der er på socialcentre mange udfordringer at finde målrettede og ikke mindst koordinerede løsninger på. Overvejelser, det kan være nyttigt at tænke ind i mødet med forældre med anden etnisk baggrund, er for en dels vedkommende velkendte, mens andre er mindre genkendelige. Her skal blot fremhæves de mest centrale udfordringer og måder at imødekomme disse på³⁶:

1. det kan være forbundet med vanskeligheder at skelne mellem kulturelle særpræg og omsorgssvigt, og mange sagsbehandlere er varsomme med at trække en forforståelse ind i undersøgelsen af barnets vilkår. Det kan derfor være nyttigt at være (mere) bevidst om at sætte barnets tarv og barnets bedste endnu tydeligere i fokus
2. i mødet med "systemet" vil mange familier være tilbøjelige til at betragte sagsbehandleren som en autoritet. Det giver anledning til, at familien accepterer foreslåede løsninger, men dette er langt fra en garanti for, at disse egentlig passer ind i familien og til familiens behov og struktur. De vil i mindre grad være tilbøjelige til selv at komme med løsningsforslag og vil ligeledes i mindre grad forsøge at opnå indflydelse

³⁴ For nærmere data om om etniske minoritetsfamiliers sociale eksklusion; 1) SFI "Fattigdom og Social Eksklusion, 2005 (der også fremhæver andre gruppers sociale udsathed, herunder enlig mødre), 2) SFI, "Dårlige økonomiske forhold som risikofaktor: Hvordan klarer børn, der vokser op i fattigdom, sig?", 2003 (heraf fremgår bl.a.: For det tredje er børn af etniske minoritetsfamilier mere udsatte end andre. Ikke fordi den sociale arv er mere udbredt for denne gruppe, men fordi deres ressourcer er mere begrænsede end majoritetsbefolkningens")

³⁵ Bl.a. Lars Gustavsson m.fl., *Flyktningbarn i Lyksele, 1986*

³⁶ om familiers møde med sagsbehandleren som autoritet, om forholdet til offentlige myndigheder generelt: individualistisk/kollektivistisk livssyn – Libby Tata Arcel, *Livsform og Individopfattelse*, 1988, Psyke og Logos nr 9; om sagsbehandleres møde med etniske minoritetsfamilier: Marianne Skytte, *"Etniske Minoritetsfamilier og socialt arbejde"*, 2000; om sproget: f.eks. Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation, *Ordets Magt*

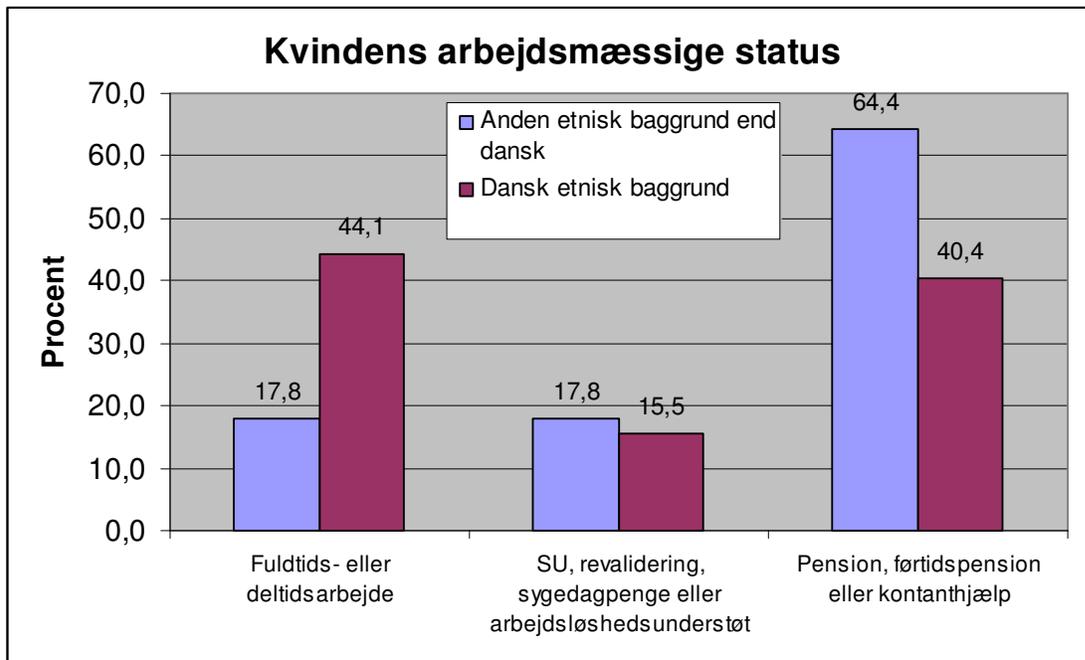
- på beslutningen, hvilket i nogle tilfælde medfører at indsatsen ikke har den tilsigtede effekt på barnets problemstilling pga. mangel på opbakning fra familien
3. nogle familiestrukturer indbefatter, at løsninger på et givent problem drøftes i "den udvidede familie", hvilket kan indebære, at de løsninger, forældre og sagsbehandler enes om på et møde, kan underkendes i et andet forum. Det kan derfor være nyttigt sammen med forældrene tidligt at klarlægge, om andre familiemedlemmer skal inddrages i beslutningen for at give den nødvendige opbakning til indsatsens "succes". Familierådslagning, familiekonference etc. kan være metoder, der er særligt befordrende i samarbejdet
 4. det kan i nogle familier være vanskeligt at forstå og acceptere, at en offentlig myndighed griber ind i hvad, de anser for at være et privat familieanliggende omkring barnets opvækst. Det kan være forbundet med skyld og skam at tage imod hjælp fra det offentlige, men kan også opleves intimiderende og grænseoverskridende. Det er derfor vigtigt i disse familier at være tydelig i signalet om, at hjælpen iværksættes for at hjælpe barnet og familien
 5. sproget kan være en barriere – også selv om familien ikke selv peger på nødvendigheden af at inddrage tolkebistand. At nogle familier ikke ønsker tolkebistand kan skyldes deres overvejelser om, hvorvidt samtalen refereres i det miljø, familien færdes. Professionel tolkebistand kan afhjælpe en del af denne problematik, men det er væsentligt i tilbudet om tolkebistand overfor familien at betone netop tolkens forpligtelse til at overholde tavshedspligt etc.

Alt i alt er der nødvendige hensyn at tage i sagsbehandlingen med børn med etnisk minoritetsbaggrund. Hensyn til egen kulturelle baggrund – hvad synes jeg er rigtigt at gøre? Hensyn til forvaltningskulturen – hvordan plejer vi at gøre her? Hensynet til fagkulturen – hvilke faglige vurderinger har jeg erfaring med i lignende situationer? Hensynet til familiens kulturelle baggrund – hvad vurderer de er den bedste løsning? Og mange andre hensyn... jo mere klar på og bevidst sagsbehandleren er om konteksten, des "lettere" bliver beslutningen at træffe. Men det fordrer organisatorisk opbakning at dagsordensætte de forskellige kulturelle niveauer!

I de følgende afsnit præsenteres resultater fra den kvantitative undersøgelse. Disse resultater er alene baseret på data fra forældre, hvis etniske baggrund angives at være fra et land udenfor Norden og udenfor EU 25. Dette for at belyse Sektormål 7.2, hvoraf fremgår, at familier med etnisk minoritetsbaggrund skal have en oplevelse af, at deres sproglige, religiøse og flerkulturelle baggrund respekteres.

4.4.1 Etnicitet og arbejdsmæssig status

De statistiske analyser viser, at der er signifikant sammenhæng mellem etnicitet og arbejdsmæssig status³⁷. Eksempelvis er kvinder med etnisk minoritetsbaggrund hyppigere på pension, førtidspension eller kontanthjælp (64,4 %), end andre kvinder (40,4 %).

Figur 11: Forældrenes oplevelse af, hvorvidt den hjælp barnet får tager hensyn til hhv. spisevaner, beklædning, sprog og religion.

4.4.2 Etnicitet og inddragelse

I forhold til hvorvidt forældre med etnisk minoritetsbaggrund³⁸ oplever sig mere eller mindre inddraget end andre forældre, så forekommer der ingen signifikant forskel ($p = 0,983$). Forældre med etnisk minoritetsbaggrund scorer i gennemsnit 8,44 på inddragelsesskalaen, hvorimod gruppen af andre forældre i gennemsnit scorer 8,42 på inddragelsesskalaen.

Denne tendens understreges i de kvalitative interviews, hvoraf to forældre har haft etnisk minoritetsbaggrund. I betydningen af inddragelse formulerer de sig på linie med de etnisk danske familier. Vigtigste fokusområder i mødet med sagsbehandleren er således i begge familier kontinuitet, at sagsbehandleren lytter til forældrene og giver sig tid til at kende barnets behov. De interviewede forældres behov for respekt og øvrig kulturel imødekommenhed har ikke været et issue i mødet med forvaltningen.

4.4.3 Sagsbehandlerens hensyn til barnet

I spørgeskemaet skal forældrene angive hvorvidt de oplever, at sagsbehandleren har taget hensyn til hhv. deres barns spisevaner, barnets beklædning, barnets sprog og barnets religion. Besvarelserne ses i figur 12. Her skal det bemærkes, at i forhold til barnets beklædning, så er det blot 31,8 % af de etniske minoritetsforældre, der oplever, at sagsbehandleren tager

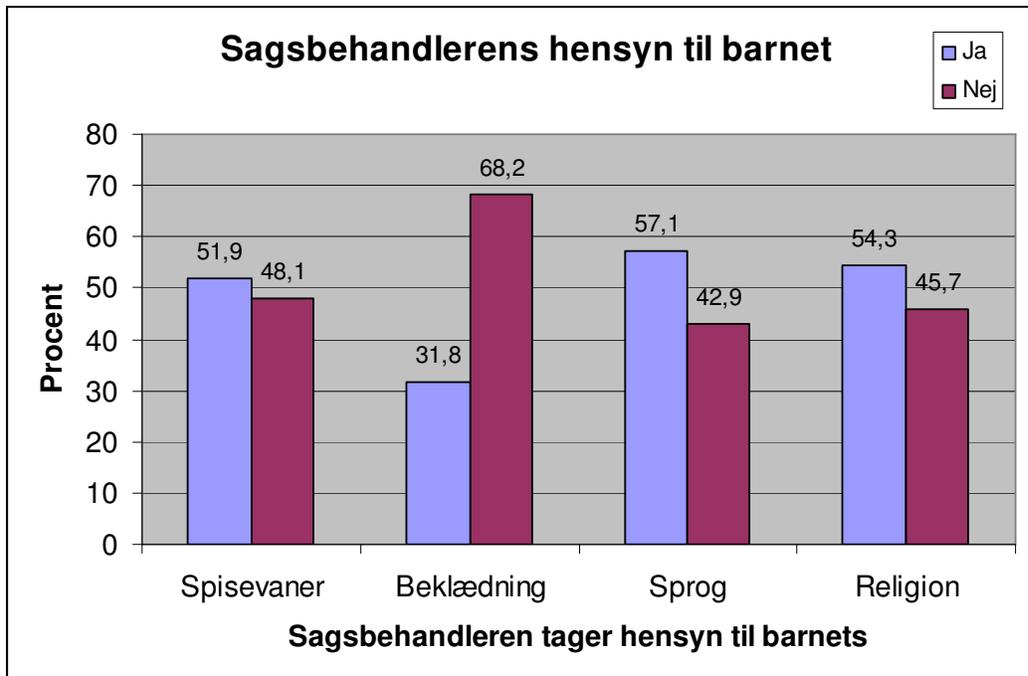
³⁷ $P = 0,000$

³⁸ etnisk minoritetsbaggrund defineres i opgaven som personer der stammer fra lande udenfor Norden og udenfor EU 25.

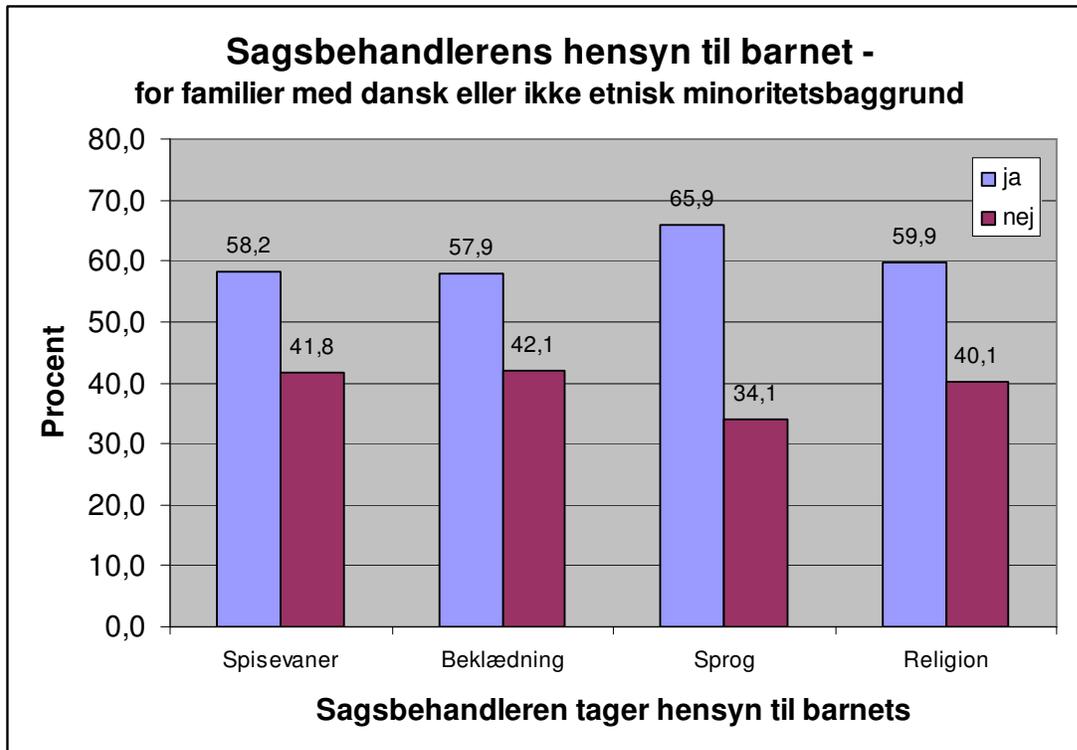
hensyn hertil (N = 44), hvorimod det er omkring halvdelen af de etniske minoritetsforældre, der oplever, at sagsbehandleren tager hensyn til hhv. spisevaner, sprog og religion (N = xx).

At relativt få etniske minoritetsforældre oplever, at sagsbehandleren specifikt har taget hensyn til beklædning, kan have flere forklaringer, men en oplagt er, at netop beklædning er en meget tydelig, kulturel udtryksform, hvorimod religion, spisevaner og sprog ikke i samme grad er "synlige" udtryk. Det vil derfor være på dette område, det i første omgang vil være identificerbart, at barnets vaner er ændret i forhold til familiens kulturelle udgangspunkt.

Til sammenligning oplever etnisk danske forældre i langt højere grad respekt for de fire undersøgte parametre (figur 13)

Figur12: Etniske minoritetsforældres besvarelser på spørgsmål om hvorvidt sagsbehandleren har taget hensyn til barnets spisevaner, beklædning, sprog og religion.

Figur 13: Forældrenes besvarelser på spørgsmål om hvorvidt sagsbehandleren har taget hensyn til barnets spisevaner, beklædning, sprog og religion, gældende for forældre med dansk eller ikke etnisk minoritetsbaggrund (N = 140).

Gennem statistiske analyser af data viser det sig også, at forældre til drenge i højere grad end forældre til piger oplever, at sagsbehandleren tager hensyn til barnet, både i forhold til spisevaner, beklædning, sprog og religion. Forskellene kan ses i tabel 6, hvor det også angives hvorvidt forskellene er signifikante.

At netop forældre til piger oplever, at sagsbehandleren ikke tager hensyn til beklædning, sprog og religion, kan henføres til kulturelle opdragelsesnormer, hvor piger i nogle familier i mindre grad end drenge forventes at være synlige i det offentlige rum. Når disse normer bryder med familiens traditionelle opfattelse af kønsspecifikke forskelle, vil det give udslag som skitseret i den statistiske opgørelse. I interviewene, som UFC Børn og Unge har udført med de anbragte børn med minoritetsbaggrund har dette været et tema: en af de anbragte piger med etnisk minoritetsbaggrund gav udtryk for, at det var uretfærdigt, at hun blev "underlagt" andre regler for eksempelvis udgang end de øvrige anbragte børn. Hensynet til barnets familie- og kulturelle baggrund spillede en afgørende rolle for anbringelsesstedet vurdering af betingelserne for hendes færden, men disse stred på afgørende områder mod pigens egen opfattelse af, hvad der var rimeligt i forhold til de øvrige børn.

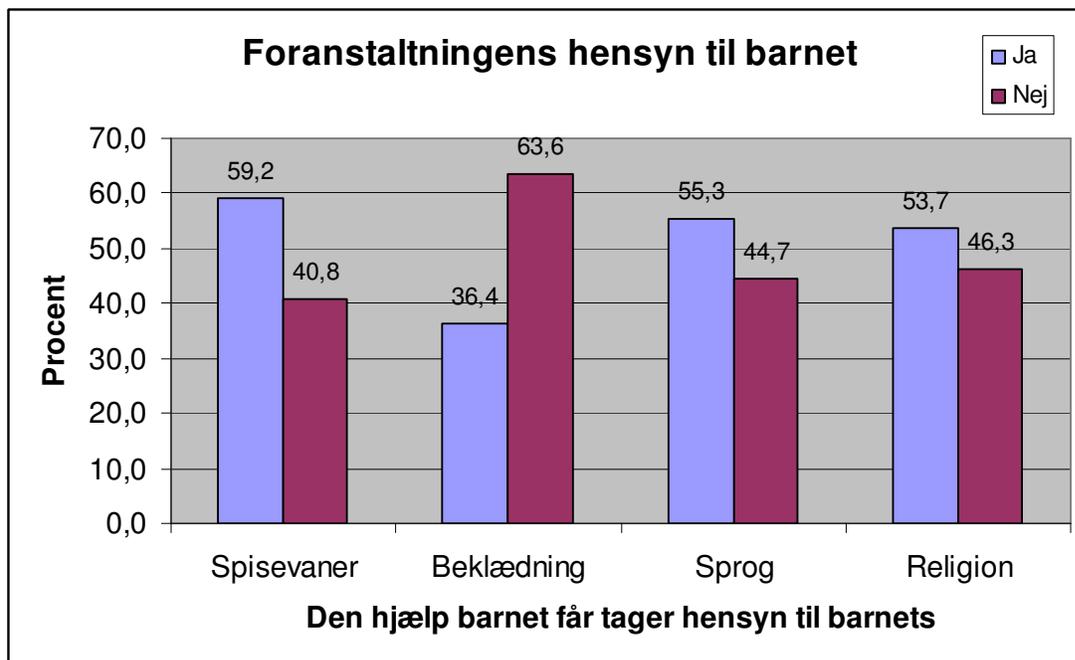
Forældre der har svaret ja på spørgsmål om:	Forældre til		
Sagsbehandleren tager hensyn til barnets	Drenge	Piger	P-værdi
Spisevaner	58,1 %	42,9 %	Ikke signifikant
Beklædning	46,4 %	6,3 %	0,006
Sprog	70,0 %	36,8 %	0,022
Religion	70,4 %	31,6 %	0,009

Tabel 6: Andel af forældre til hhv. drenge og piger, der har svaret ja på spørgsmål om, hvorvidt den hjælp barnet får tager hensyn til hhv. barnets spisevaner, beklædning, sprog og religion (N=49).

Analyser med andre forklarende variable³⁹ viser ingen signifikant sammenhæng i forhold til, hvorvidt forældrene oplever sagsbehandleren tager hensyn til barnet eller ej, i forhold til barnets spisevaner, beklædning, sprog eller religion. Dette kan skyldes det lave antal sager, som analyserne er baseret på, hvorfor vi hverken kan be- eller afkræfte, at der måtte være en sammenhæng.

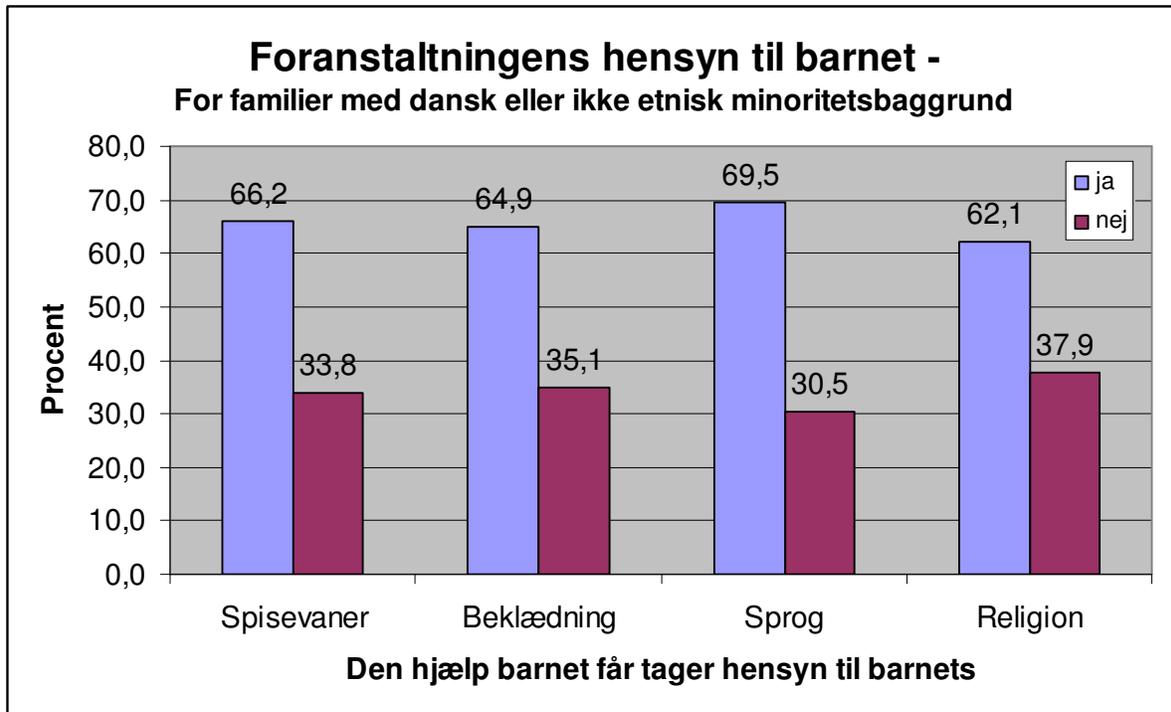
4.4.4 Hensyn fra foranstaltningen i forhold til barnets spisevaner

I undersøgelsen spørges forældrene også om de oplever, at deres barns foranstaltning tager hensyn til barnet i forhold til spisevaner, beklædning, sprog og religion. Som ved spørgsmålet om sagsbehandlerens hensyn til barnets beklædning, ses igen her en tendens til, at de etniske minoritetsforældre ikke oplever, foranstaltningens udøvere tager hensyn til barnets beklædning (63,6 %). Derimod oplever de etnisk danske forældre langt større hensyn.

Figur 14: Etniske minoritetsforældres oplevelse af, hvorvidt den hjælp barnet får tager hensyn til hhv. spisevaner, beklædning, sprog og religion.

³⁹ Alder, antal søskende, arbejdsmæssig status, barnet bor, respondenter bor, enig i at barnet havde brug for hjælp, socialcenter og foranstaltningsgruppe.

Figur 15: Forældrenes oplevelse af, hvorvidt den hjælp barnet får tager hensyn til barnets spisevaner, beklædning, sprog og religion, gældende for forældre med dansk eller ikke etnisk minoritetsbaggrund (N = 137).

Statistiske analyser af data viser desuden, at forældre til drenge i højere grad end forældre til piger oplever, at den hjælp barnet får tager hensyn til barnet, både i forhold til spisevaner, beklædning, sprog og religion. Der vil her gøre sig de samme forhold i kønsfordelingen gældende som tidligere skitseret. Forskellene kan ses i tabel 7, hvor det også angives, at forskellene er signifikante.

Analyser med andre forklarende variable⁴⁰ viser ingen signifikant sammenhæng i forhold til, om forældrene oplever, at den hjælp, barnet får, tager hensyn til barnets spisevaner, beklædning, sprog eller religion. Dette kan skyldes det lave antal sager, som analyserne er baseret på, hvorfor vi hverken kan be- eller afkræfte, at der måtte være en sammenhæng.

⁴⁰ Alder, antal søskende, arbejdsmæssig status, barnet bor, respondenter bor, enig i at barnet havde brug for hjælp, socialcenter og foranstaltningsgruppe.

Forældre der har svaret ja på spørgsmål om:	Forældre til		P-værdi
	Dreng	Piger	
Den hjælp barnet får tager hensyn til barnets			
Spisevaner	76,7 %	31,6 %	0,002
Beklædning	51,7 %	6,7 %	0,003
Sprog	71,0 %	25,0 %	0,003
Religion	73,1 %	20,0 %	0,001

Tab 1 7: Andel af forældre til hhv. drenge og piger, der har svaret ja på spørgsmål om, hvorvidt den hjælp barnet får tager hensyn til hhv. barnets spisevaner, beklædning, sprog og religion.

4.5 Hjælp til forælderrollen

Hjælpeforanstaltninger efter servicelovens bestemmelser om særlig støtte til børn og unge er i sit grundlag en hjælp til barnet. For at yde en hjælp til barnets bedste er det nødvendigt, at forældrene inddrages i og omfattes af hjælpen. Hjælpen til et barn fungerer sjældent, hvis ikke forældrene er enige, og den samtidig opfattes som og er en hjælp til forældrene.

Flere undersøgelser og rapporter fortæller om, at det langt fra altid er sådan, at forældrene får en relevant hjælp og støtte i forbindelse med iværksættelse af hjælpeforanstaltninger efter serviceloven.

I bl.a. TABUKA⁴¹ – Tidligere anbragtes bud på kvalitet i anbringelsen - er der skildringer af, hvordan de anbragte børn lider under voldsomme bekymringer for deres forældre, hvis de ikke forsikres om, at andre tager sig af at hjælpe dem. Også fortællinger om, hvordan det som anbragt barn er at komme hjem på weekend og ferie i et hjem, hvor de samme problemer, som man blev flyttet væk fra, stadig eksisterer i bedste velgående, uden at nogen går ind med hjælp og støtte til forandring, vidner om mangler i hjælpen til forældre.

Også i forskningsrapporter⁴² fra Socialforskningsinstituttet er det kommet frem, at når der er iværksat en foranstaltning, så kan sagsbehandleren agere som om, at problemet er løst, eller i det mindste ud fra, at ansvaret for en løsning er placeret andetsteds, for så ikke at foretage sig yderligere.

Det vidner om, at støtte til forældrene er vigtig – både for børnene og forældrene selv – og at der for at sikre dette, fordres en særlig opmærksomhed såvel fra sagsbehandler som fra foranstaltning på forældrene og deres behov.

Københavns kommune har en ambition om, at forældrene skal have støtte til at varetage deres forælderrolle. På denne baggrund har man i sektorplanen opstillet målsætningen om en helhedsorienteret indsats i hjælpeforanstaltninger: I indsatsen over for forældrene skal der være et helhedssyn på familien. Det indebærer, at forældrene skal styrkes i at varetage forælderrollen.

Kvalitetsmålet er, at mindst 75 % af forældrene skal synes, at den iværksatte foranstaltning støtter dem i forælderrollen.

⁴¹ Henrik Egelund m.fl.: TABUKA – Tidligere Anbragtes bud på kvalitet i anbringelsen af børn og unge. Forlaget Børn og Unge. KABU-projekt 2005

⁴² Bl.a. ⁴² Bl.a. Else Christensen: Anbringelser af børn, SFI 98:2, Anne Dorthe Hestbæk : Når børn og unge anbringes, SFI 97:6 m.fl.

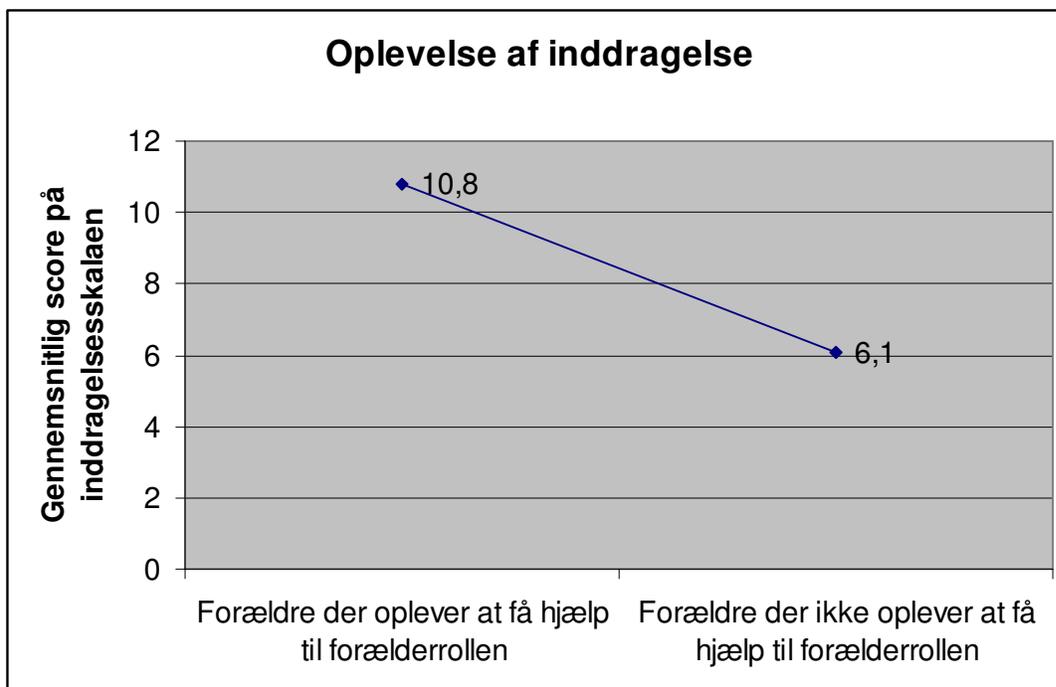
I brugerundersøgelsen har kommunen specifikt ønsket at få belyst, om familier, der modtager hjælpeforanstaltninger i form af hjemme hos-støtte, familiebehandling, døgnophold for familier og/eller økonomisk støtte for at undgå anbringelse, oplever, at det tilbud, de får, også er en støtte til at være forældre. Samtidig har man også set det relevant at få viden om, hvorvidt forældre til anbragte børn oplever at få støtte til deres forældrerolle.

I sager, hvor barnet som tungeste foranstaltning har fået tildelt en hjemmehos'er, har fået familiebehandling, døgnophold for familier eller økonomisk støtte for at undgå anbringelse, oplever 69,6 % af forældrene, at tilbudet er en hjælp til at være forældre (N = 23). I sager hvor barnet er blevet anbragt uden for hjemmet (dog ikke sager med tvangsanbringelse), oplever 42,4 %, at den hjælp, barnet får, er en hjælp til at være forældre (N = 66).

Man kan opstille en hypotese om, at de forældre, der oplever, at den hjælp barnet får, (også) er en hjælp til at være forældre, i højere grad oplever, at de bliver inddraget i den hjælp og støtte deres barn får, uanset om foranstaltningen er en hjemmehos'er, familiebehandling, døgnophold, økonomisk støtte eller en anbringelse. Ved afprøvning af hypotesen via statistiske analyser ses det, at dette faktisk er tilfældet. Forældre, der oplever, at de får hjælp til forældrerollen, oplever også i højere grad at blive inddraget, i forhold til forældre der ikke oplever, at de får hjælp til forældrerollen (se figur 16). Denne forskel er signifikant ($p = 0,000$).

Der er med andre ord en sammenhæng mellem at opleve sig inddraget og føle sig støttet i sin forældrerolle. Forældre, der modtager hjælp, der decideret har et indbygget formål om at hjælpe dem med deres forældrerolle, oplever iflg. undersøgelsen i langt højere grad end forældre til anbragte børn, at de får denne støtte til dem selv som forældre. Det kan måske ikke undre, da det kan forekomme indlysende, at man vil føle sig mere støttet som forældre, når der sættes ind med hjælp, der umiddelbart har dette sigte. En anbringelse vil have barnet i centrum, men det er afgørende vigtigt, at anbringelsen også bliver en støtte til forældrene i deres forældrerolle. Der kan imidlertid ofte ske det, at anbringelsesstedet først og fremmest fokuserer på at hjælpe og støtte barnet, og f.eks. overlader det alene til sagsbehandleren at støtte forældrene.

Det mere interessante er imidlertid, at det viser sig, at det signifikante **ikke** er denne forskel på foranstaltningstyper og -tyngde, men at der uanset foranstaltningstype (også anbringelse) er tale om, at forældre, der oplever sig hjulpet i deres forældrerolle, også er de forældre, som oplever størst inddragelse i den hjælp og støtte, deres barn får. Det peger på, at der gennem øget inddragelse implicit kan bibringes forældrene en oplevelse af støtte til dem og til deres forældrerolle, hvilket i sig selv er et stærkt argument for mere inddragelse.

Figur 16: Gennemsnitlig score på inddragelseskalaen for hhv. forældre der oplever at den hjælp barnet får, er en hjælp til at være forælder, og forældre der ikke oplever at den hjælp barnet får, er en hjælp til at være forælder.

Der er lavet en analyse af hvilke andre faktorer, der kunne vise en statistisk signifikant sammenhæng med, om forældrene oplever at den hjælp, barnet får, er en hjælp til at være forældre. Analysen viser, at de forældre, der er enige i, at deres barn havde brug for hjælp, i højere grad oplever, at den hjælp barnet får er en hjælp til at være forældre (52,6 %) end forældre, der ikke er enige i at deres barn havde brug for hjælp (23,1 %) ⁴³. Andre forhold så som socialcenter, kvindens arbejdsmæssige status og barnets alder viste ingen statistisk signifikant sammenhæng.

At spørgsmålet om enighed i, at barnet har brug for hjælp, spiller en afgørende rolle for oplevelsen af at føle sig støttet som forældre, stemmer overens med resultater fra andre undersøgelser. SFI ⁴⁴ påviser, at samarbejdet med forældre går bedst, når forældrene fra starten af er enige i, at der er et problem, som de har brug for hjælp til at få løst. Endnu et argument for øget inddragelse, da det alene gennem inddragelse og samarbejde vil være muligt at arbejde på at skabe enighed. Enigheden er der ikke altid fra starten, og den kommer ikke bare af sig selv.

4.5.1 Forældreinterviews om støtte til forælderrollen

I interviewene har der indgået samtale om den hjælp, forældrene har modtaget til deres barn og til dem selv, har gjort en forskel, og om de har følt, at hjælpen var en støtte til dem i deres forælderrolle.

Typer af foranstaltninger

Uanset typen af foranstaltning har der været forældre, som har oplevet sig støttet i forælderrollen. De foranstaltninger, som interviewpersonerne har modtaget, har været hjemmehos-støtte (40.3.2), familiebehandling (40.3.3), støtte til efterskoleophold (40.4), tilbud om psykolog og kontaktperson (med meget forudgående støtte i skoleregi),

⁴³ P = 0,049

⁴⁴ Else Christensen; Anbringelser af børn. En kvalitativ analyse af processen. SFI 98:2

støttepædagog i børnehave (efter andre bestemmelser), dagskoletilbud (40.3.1 – i socialforvaltningsregi), aflastningsfamilie (40.3.5), døgnanbringelse (40.3.8), erstatning for tabt arbejdsfortjeneste (40.5), særlig konsulentbistand (40.3.1), børnepsykiatrisk undersøgelse (?), økonomisk støtte til selvbetalt aflastning (40.4), familierådslagning, kontaktperson (40.3.7), psykologsamtaler (40.3.1), økonomisk støtte til etablering (40.5), rådgivning i forbindelse med kriminalitet m.m.

Der er eksempler på meget positive erfaringer og "solstrålehistorier" fra alle 3 socialcentre i undersøgelsen, selv om et enkelt socialcenter skiller sig ud med større score på positiv oplevelse af inddragelse.

Støtte som forældre

I forhold til, om de har følt sig støttet som forældre, er der gjort mange positive, men også negative erfaringer.

"Jeg har ikke fået personlige psykologsamtaler – det er måske nok et savn. Men jeg fik det via mit arbejde i forbindelse med skilsmisse. Vi gik til samtaler på Skolepsykiatrisk Center, samtidig med at drengen blev undersøgt, men ikke egentlig personlig støtte. – Alligevel har vi følt os støttet gennem samtaler og fællesmøder med sagsbehandler og skolepsykolog."

"Ja – meget, især også med aflastningstilbudet. Vi har ingen bedsteforældre i nærheden. Vi (forældre) var mere uvenner før, og er rykket mere sammen nu. Før havde vi meget med at bebrejde og kritisere hinanden. Vi forstår mere nu, vi har mere sammenhold, giver ikke hinanden skylden."

"Jeg synes, jeg fik helt nye signaler fra en sagsbehandler – hun troede på, at jeg havde ressourcer og kunne blive bedre. Der blev ikke sat spørgsmålstegn ved min egnethed som forældre, men jeg fik en hjælpende hånd i stedet."

"Det har lettet presset fra mine skuldre, at min dreng fik god hjælp. Jeg har ikke haft spekulationer og bekymringer. Systemet har faktisk taget ansvar og været på forkant med situationen".

"Jeg har ikke behov for det – jeg ville selv opsøge andre steder".

"Det vigtigste i forbindelse med foranstaltninger er, at jeg bliver respekteret og accepteret som barnets mor. De har problemer med det. De gør det nødtvungent. De gør, hvad de kan, men de kan ikke. Jeg kan jo ikke kræve mere, end de kan give. Jeg er ikke en dårlig mor, men jeg har 2 særlige børn. – Jeg kan leve med

det, så længe jeg mener, at mit barn udvikler sig der, ellers ville jeg have ham hjem"

Betydning af støtte til forældre

Hjælpen til forældrene viser sig at have betydning på rigtig mange niveauer. At dele ansvaret med nogen – måske især for den enlige forsørger – giver nye kræfter, og at den hjælp, der ydes, faktisk virker, er en stor lettelse for alle i en familie. Hjælpen kan genskabe forståelse og sammenhold i familien og forebygge evt. skilsmisse. Hjælpen kan give så meget ny indsigt, give konkrete metoder og værktøjer til at tackle sit barn – eller være en øjenåbner i forhold til at se sit barns behov og barnets ressourcer på en ny måde, så man selv begynder at agere anderledes. Hjælpen kan skabe ny nærhed og fortrolighed i familien, mellem forældre og børn og mellem de voksne.

"Hjælpen var for længe undervejs (i skolesystemet), men siden var det fantastisk at det hele blev taget så seriøst, og hjælpen har hjulpet alle i familien. Det har været en stigende kurve. Det har vist sig, at der er truffet de rigtige valg undervejs, så det har været et skridt fremad i den rigtige retning. Også selv om der har været tale om flere skift, som normalt jo ikke er godt eller attraktivt."

"Hjælpen har været en stor støtte. Diagnosen har hjulpet. Og at vi efterfølgende fik særlig konsulentstøtte og kom på kursus, hvor vi mødte andre forældre, og vi fik metoder og værktøjer"

"Ja, jeg er blevet meget mere opmærksom på de signaler, mit barn sender. Jeg sætter mine ressourcer ind nu helt andre steder, hvor jeg både tager hensyn til mig selv og er der for børnene på andre måder end før. Jeg har lært at kende mine børn bedre og forstå dem bedre. Der er rykket på mange ting, jeg ser, hvad de har brug for. Vi er blevet meget tættere og meget mere åbne overfor hinanden. Både rådslagningen og samtaler med sagsbehandler og psykolog har betydet, at jeg kan lytte til, hvad børnene vil. Jeg har lært, at de selv kan tage beslutninger, og at de ved, hvad de vil. Det hele har været en øjenåbner – også over for, at der er ressourcer i min familie."

"Det har været en afgørende hjælp – jeg ved ikke, hvor vi havde været henne uden. Jeg har jo altid været alene, og alligevel har jeg ikke følt mig alene. Jeg har altid haft nogen at snakke med om tingene"

5.0 Konklusion på brugerundersøgelsens forældredel

5.1 Konklusion på undersøgelsen generelt

Generelt om brugerundersøgelsen kan det konkluderes, at den er et vigtigt initiativ fra Københavns Kommune, som er blevet overordentligt godt modtaget af borgerne/brugerne. Det er blevet givet til kende gennem rigtig mange telefonopkald som reaktion på at have modtaget spørgeskemaet og gennem svarprocenten. Det bekræfter, at forældre til børn med behov for særlig støtte har ressourcer og gerne vil bidrage til et forbedret samarbejde med forvaltning og foranstaltning.

Svarprocenten på undersøgelsens spørgeskema har været 43,3. Det er en høj svarprocent, som ligger over, hvad der i sammenligning med andre undersøgelser kunne forventes.⁴⁵ De fleste respondenter er kvinder (277 ud af 347), mange af disse er enlige forsørgere (ca.40 %), og mange modtager offentlig forsørgelse (ca. 62 %).

De af undersøgelsens analyser, der omhandler hhv. socialcenter og foranstaltningstyper bygger alene på 253 besvarelser⁴⁶, hvilket svarer til 31,5 % af de udsendte spørgeskemaer, mens de resterende analyser bygger på de 347 besvarelser.

Svarfordelingen er nogenlunde ligelig fra de 3 socialcentre. Socialcentrene Østerbro samt Amager har omtrent lige høje svarprocenter (hhv. 32,8 % & 32,2 %), hvorimod Brønshøj-Husum & Vanløse ligger en smule lavere med en svarprocent på 29,7 %.

Med den anvendte definition af etnisk minoritetsbaggrund er 24,5 % af besvarelserne fra forældre, hvor en eller begge forældre havde etnisk minoritetsbaggrund. Der synes generelt at være mange børn i de familier, der har besvaret spørgeskemaet - både egne børn og sammenbragte børn.⁴⁷ – En del af disse søskende modtager også på nuværende tidspunkt hjælpeforanstaltninger, men med anbringelsesreformens krav om skærpet opmærksomhed på søskende, kan der være grundlag for ekstra opfølgning.

5.2 Konklusion på forældreinddragelse

Københavns Kommune lever fint op til egne målsætninger vedrørende inddragelse. Således angiver kun 18,8% at føle sig inddraget i mindre grad mens de øvrige respondenter oplever sig middel (47,3 %) eller meget inddraget (34,3 %). I alt føler 81,6% sig inddraget i middel eller høj grad. Kommunens egen målsætning angiver, at 80% af alle forældre skal føle sig informeret om og inddraget i barnets handleplan. I spørgeskemaet er imidlertid spurgt ind til mange andre facetter i sagsbehandlingen end de, der specifikt vedrører udarbejdelsen af handleplanen, idet erfaringer fra andre undersøgelser⁴⁸ viser, at begrebet handleplan kan være ukendt for familien. Selv om begrebet er ukendt, kan de alligevel opleve sig inddraget. Spørgeres der alene til inddragelse ved handleplan, kan familiernes svar blive misvisende.

⁴⁵ F.eks. svarede 17 % på det tilsendte spørgeskema i en undersøgelse fra 1998 foretaget af Danmarks Statistik om oplevet diskrimination.

⁴⁶ Da en del forældre havde slettet et kodenr., så tilhør til socialcenter ikke kunne identificeres

⁴⁷ et snit på 2,57 sammenholdt med danske kvinders gennemsnitlige fertilitet på 1,76

⁴⁸ Metoder til erfaringsoverførsel i anbringelsessager. Rudkøbing Kommune i samarbejde med DSH Odense, KABU 2005

På de to spørgsmål, der direkte omhandler handleplanen, svarer således godt 60%, at de har været med til at lægge en plan for den hjælp, barnet modtager, og godt 50% svarer, at de har underskrevet en handleplan.

Det kvantitative materiale viser, at to faktorer er af afgørende for, om forældrene føler sig inddraget. Den ene faktor er tilknytningen til socialcenter, hvor Østerbro Socialcenter slog signifikant ud i undersøgelsen, som det socialcenter, hvor flest forældre oplevede sig inddraget. Det andet forhold relaterer sig til, om forældrene giver udtryk for at være enige i, at barnet har behov for hjælp. Det betyder, at hvis man som familie hører til Østerbro Socialcenter og er enig i, at ens barn har behov for hjælp, så er chancerne større for, at man vil opleve sig inddraget.

I den kvalitative del af undersøgelsen har UFC Børn og Unge spurgt ind til de områder, der opleves særligt fremmede for inddragelsen og de, der opleves at hæmme den oplevede inddragelse. Især har spørgsmålene i interviewene med de 13 forældre rettet fokus på områder, der peger fremad, og på den måde kan de give Københavns Kommune redskaber og idéer til at fortsætte og udvikle arbejdet med at inddrage børn og forældre.

Fokusområder, der vedrører stabilitet i sagsbehandlingen og kontinuitet er blandt topscorerne, når forældre skal karakterisere, hvad der har haft betydning for, at de oplevede sig set, hørt og respekteret som forældre. De giver især udtryk for vigtigheden af, at sagsbehandleren er den samme over tid, at de kan se og forstå sammenhængen i indsatsen, at barnet udvikler sig progressivt, samt at de ved, de er velkomne til at henvende sig, og kontakten med foranstaltning såvel som sagsbehandler er ubesværet.

En anden væsentlig og gennemgående faktor har været udtrykt på forskellig vis, men omhandler det, man kan betegne som et "familieperspektiv" i indsatsen, hvor barnet, de voksne og i nogle tilfælde barnets øvrige, nære netværk bl.a. har oplevet

- ☞ at modtage støtte til selv at klare problemer
- ☞ at blive mødt af et menneske mere end af et system
- ☞ at mødet med sagsbehandleren eller foranstaltningens udøvere betød en forskel for hele familien

Disse forhold ligger meget tæt op ad Servicelovens krav om, at indsatsen skal være sammenhængende og finde sted i samarbejde med familien. Med sammenhængende indsats kan bl.a. forstås nogle af de områder, som også forældrene i undersøgelsen giver udtryk for er vigtige parametre for, om de føler sig inddraget og lyttet til. Forhold som vedrører tværfaglighed er bragt på banen; forældre giver udtryk for, at de ønsker, at viden om barnet, der findes i én sammenhæng, overdrages til andre, der skal agere på denne viden således, at de ikke skal "starte forfra", hver gang en ny sagsbehandler kommer på banen, eller en ny foranstaltning etableres.

Et andet stærkt betonet element i Serviceloven er tid/tidlig indsats. Dette faktum relaterer sig dels til indsatsen i forhold til problemet og dels i forhold til den tid, der går, fra forvaltningen får kendskab til, at et barn har behov for støtte, til forvaltningen skal have foretaget undersøgelse og beslutning om evt. foranstaltning. Den tidsmæssige dimension har været berørt i de kvalitative interviews på den måde, at flere giver udtryk for, at det var helt afgørende for deres oplevelse af inddragelsen, at foranstaltningen blev iværksat hurtigt, efter behovet var (er)kendt.

Tid, sammenhæng og inddragelse er således væsentlige parametre i sagsbehandlingen og i forhold til foranstaltningen.

En række strukturelle og praksisrelaterede omstændigheder kan facilitere forældrenes oplevelse af at være inddraget. Inddragelse kommer ikke af sig selv, men fordrer en indsats, hvor den professionelle (sagsbehandler og foranstaltning) er primus motor.

At Østerbro Socialcenter markerer sig som det socialcenter, hvor flest forældre oplever sig inddraget, skyldes flere og komplekse omstændigheder, men det vil være anbefalelsesværdigt at se nærmere på den praksis, der er i mødet med familier såvel som samarbejdsparter ud fra overvejelser, der knytter an til teori om lærings- og forandringskultur i organisationer. Der *kan* være tale om, at der på Østerbro Socialcenter er særligt inddragende mødeformer i spil, eller der er en særlig tæt opfølgingspraksis. Desuden kan forhold, som relaterer til organisatoriske forhold have afgørende betydning. Dette kan f.eks. dreje sig om ledelsesmæssig prioritering af videndeling, fokus på dokumentation el. andet. Dette er dog alt sammen forhold, som ligger udenfor denne undersøgelses rækkevidde.

De her skitserede omstændigheder, som er fremmende for forældres oplevede inddragelse, fremmer det, som mange forældre har givet udtryk for er væsentligt i deres kontakt med forvaltning såvel som foranstaltning: Helhedssynet. Ved indarbejdelse af et helhedssyn i sagsbehandlingen bliver barnets såvel som familiens situation belyst fra flere sider, og barnets såvel som familiens perspektiv er inddraget i beslutningen. Det indbefatter en tæt kontakt til barnets nærmiljø, herunder fritidsliv, bedsteforældre og andre ressourcepersoner, der alle kan bidrage til at støtte en given indsats med blik på ressourcerne. Inddragelse har således mange dimensioner.

5.3 Konklusion på respekt for etnicitet

Af undersøgelsens kvantitative materiale fremgår, at der overordnet set ikke er forskel på graden af oplevet inddragelse hos forældre med etnisk minoritetsbaggrund og etnisk danske familier.

Datamaterialet omfatter dog også analyse af forhold, som specifikt omhandler etniske minoritetsfamiliers oplevelse af respekt i sagsforløbet og i mødet med foranstaltningens udøvere. Af dette materiale ses, at godt halvdelen af de etniske minoritetsfamilier oplever, at sagsbehandleren tager hensyn til spisevaner, sprog og religion. Men mindre end halvdelen af de etniske minoritetsfamilier oplever, at der fra foranstaltningens udøvere udvises hensyn til beklædning. Såfremt kvalitetsmålet er udtryk for, at denne respekt generelt skal udvises, så er der behov for forbedring. De etnisk danske forældre oplever i langt højere grad, at der fra sagsbehandler såvel som fra foranstaltningens personer udvises hensyn til alle elementer.

Af dette materiale ses også, at der i relation til etniske minoritetsforældres oplevede respekt fra foranstaltning såvel som fra sagsbehandler er tale om en kønsspecifik vurdering således, at forældre til drenge i højere grad føler sig respekteret end forældre til piger gør. Dette forhold gælder især i forhold til beklædning, hvor kun 6,3 % giver udtryk for at sagsbehandleren respekterer dem i forhold til beklædning.

Det kvalitative materiale er imidlertid ikke af et sådant omfang, at det yderligere kan perspektivere dette forhold. Men at kønsforskellen er så markant, kan henføre til såvel kulturelle normer og den familiemæssige baggrund i øvrigt, hvilket kræver en særlig opmærksomhed fra sagsbehandlerne i mødet med etniske minoritetsfamilier for at afdække de forhold i familien og dens kulturkreds, der kan bibringe til oplevelse af højere grad af respekt. Det kan f.eks. i forbindelse med mødet med etniske minoritetsfamilier være nødvendigt at inddrage en større kreds i familien for at understøtte indsatsen i en foranstaltning.

5.4 Konklusion på støtte i forældrerolle

Københavns Kommune lever ikke helt op til sin egen målsætning vedrørende støtte til forældre i deres forældrerolle. Kvalitetsmålet er, at 75% af forældrene skal synes, at den iværksatte foranstaltning støtter dem i deres forældrerolle. Den kvantitative undersøgelse viser, at 69,6 % af forældrene oplever, at den støtte, de får, har denne karakter. Det er et pænt resultat, som ikke ligger så langt fra målet.

Undersøgelsen om dette kvalitetsmål har inddraget bestemte udpegede foranstaltningsformer: Hjemme hos-støtte, familiebehandling, døgnophold for familier og/eller økonomisk støtte for at undgå anbringelse.

Samtidig er det også fundet relevant at få viden om, hvorvidt forældre til anbragte børn oplever at få støtte til deres forældrerolle. Meget færre forældre (42,4 %) til anbragte børn viser sig i den kvantitative undersøgelse at opfatte, at anbringelsesforanstaltningens udøvere støtter dem i deres forældrerolle. Et skærpet fokus på dette forhold både fra foranstaltning og fra sagsbehandler vil være anbefalelsesværdigt.

En nærmere analyse påviser imidlertid, at der er en signifikant sammenhæng mellem at føle sig støttet som forældre og at opleve sig mere inddraget – uanset hvilken foranstaltningstype, der er tale om. Det gælder således også for anbringelses-sager.

Af den kvalitative undersøgelse fremgår det da også, at mange forældre oplever sig støttet i deres forældrerolle og på mange andre områder helt uanset hvilken foranstaltning, deres barn modtager. Det kan f.eks. være fra aflastningsfamilien, fra personalet på anbringelsesstedet – eller fra andre tilbud som sundhedsplejersken eller børnehaven.

Der har været eksempler med positive erfaringer og "solstrålehistorier" fra alle 3 socialcentre, selv om et enkelt center skiller sig ud.

Det peger på, at der gennem øget inddragelse implicit kan bibringes forældrene en oplevelse af støtte til dem og til deres forældrerolle, hvilket i sig selv er et stærkt argument for mere inddragelse.

Når forældrene er enige i, at deres barn har brug for hjælp viser den kvantitative undersøgelse, at der er en statistisk signifikant sammenhæng med at forældrene føler sig mere støttet i deres forældrerolle. Det resultat stemmer overens med andre undersøgelses resultater, bl.a. fra SFI, hvor det påvises, at samarbejdet med forældre går bedst, når forældrene fra starten af er enige i, at der er et problem, som de har brug for hjælp til at få løst. Endnu et argument for øget inddragelse, da det alene gennem inddragelse og samarbejde vil være muligt at arbejde på at skabe enighed. Enigheden er der ikke altid fra starten, og den kommer ikke bare af sig selv.

5.5 anbefalinger

Den samlede undersøgelse af forældredelen peger på nogle anbefalinger, der kan gives.

Helt overordnet er det anbefalingen at styrke inddragelsen af forældre yderligere, da undersøgelsen viser, at øget inddragelse implicit kan bibringe forældrene en oplevelse af i højere grad at blive støttet i deres forældrerolle. Enighed i at ens barn har brug for hjælp har også betydning for oplevelsen af at føle sig støttet i sin forældrerolle, så det er endnu et argument for en styrket inddragelse, da enighed kun kan skabes gennem dialog, samarbejde og medindflydelse.

De to signifikante forhold, som har indflydelse på den oplevede inddragelse, vedrører begge faktorer, som det er muligt at arbejde med at forbedre i Københavns Kommunes Børne- og

Ungeforvaltning. Dette i modsætning til forhold som arbejdsmæssig status o.lign., der, hvis de havde vist sig udslagsgivende, ville have været vanskeligere at gøre noget ved.

Anbefalingerne, som kan udledes af interviewene og de kvantitative analyser falder indenfor tre fokusområder:

- d) Forvaltningens kontakt med forældrene
- e) Kontakten mellem forældrene og de personer, der varetager foranstaltningen
- f) Strukturelle/organisatoriske betingelser og forhold vedr. inddragelse

En styrkelse af inddragelse i sagsbehandlingen, dvs. i kontakten mellem sagsbehandleren og forældrene, kan ske gennem

- at undgå sagsbehandlerskift i videst muligt omfang (de systembestemte, som man har indflydelse på) og at sikre tilgængelighed til sagsbehandleren
- at systematisere borgerinddragelsen via en standard om, at behovet for kontakt mellemsagsbehandler og familien afklares, så hver familie ud fra sine behov kender kadencen i f.eks. møderne med sagsbehandleren. En fastlagt ramme giver i sig selv tilfredshed og tryghed, og kan næsten altid fraviges fleksibelt
- at økonomi ikke bringes ind som et argument i forhold til iværksættelse af en foranstaltning
- at overveje tilbud til forældre om mere netværk med forældre i lignende situationer
- at overveje brugen af kulturagram (til kortlægning af familiens "kultur") i sagsbehandlingen af familier med etnisk minoritetsbaggrund

En styrkelse af inddragelse af forældrene i kontakten med de personer, der varetager foranstaltningen, kan bl.a. være

- at tænke støtte til forælderrolle bredere end snævert forbundet med visse målrettede foranstaltninger. Bl.a. tænke helhedsorienteret ved at have en særlig opmærksomhed på, at forældre selv kan have behov for støtte, selv om det er barnet, der er i fokus. Dette f.eks. gennem systematisk beskrivelse af forældres ressourcer, som de fremstår i mødet med en given foranstaltning, så der så tidligt som muligt kan sættes ind med målrettet forældrestøtte – foranstaltninger er på mange måder forvaltningens vigtigste kilde til information om familiens samlede situation
- at sikre systematisk overlevering af "førstehåndsviden" fra personer i foranstaltningen til sagsbehandler gennem f.eks. aftale om skriftlige statusrapporter, fast mødefrekvens og afstemning af gensidige forventninger og efterfølgende aftale om "arbejdsdeling"

Strukturelle og organisatoriske forhold, som kan anbefales i forhold til at styrke forældreinddragelse

- at undersøge rammebetingelser og praksis i Østerbro Socialcenter nærmere med henblik på at udbrede de gode erfaringer
- at sikre information til forældre og vidensoverførsel til samarbejdspartner ved ethvert skift i sagsforløbet (standarder)
- at sagsbehandleren har mulighed for og opfordres til at fungere proaktivt, opsøgende, udfarende og initiativtagende
- at skærpe opmærksomheden på respekt for forhold knyttet til familier med etnisk minoritetsbaggrund, og specifikt at man er mere opmærksom på holdningsforskelle til piger og drenge i sin praksis
- at overveje hvordan, der kan arbejdes mere systematisk med brug af og information til sagsbehandlere om metoder, der sigter på større inddragelse af familie og netværk – f.eks. i form af
 - a) benyttelse af mødeformer, som er særligt egnede til styrkelse af netop inddragelse (netværksmøder, familierådslagning)
 - b) arbejdsgange, der fremmer åbenhed og højt informationsniveau – f.eks. gennem mere systematisk oplysning til forældre om journalindsigt og et tilbud til

- forældre om adgang til oversigt over relevante støttemuligheder, så der opleves reelle valgmuligheder (i anbringelsessager såvel som ved øvrige støttetilbud)
- c) udarbejdelse af "tjekliste" ved første møde med forældre, bl.a. indeholdende (oplæg til) afdækning af familie- og øvrige netværksressourcer, afstemning af forventninger til mødefrekvens, afklaring af og afstemning af forventninger til sagsbehandlers rolle, aftale om næste mødedato og evt. dato på opfølgingsmøde, tidshorisont for undersøgelse og evt. iværksættelse af foranstaltning osv.

De tiltag, som skitseres ovenfor, har alle systematik og organisatorisk opbakning som underliggende præmis for gennemførelsen. Ingen sagsbehandler eller person/institution, der forestår gennemførelsen af en given foranstaltning, kan alene sikre forældrenes inddragelse. Den skal dagsordensættes som en bevidst og metodisk strategi for at kunne udføres i praksis – ildsjæle alene kan ikke opretholde forældres inddragelse i og ansvarliggørelse i forhold til en sagsgang eller foranstaltningsindsats.

Nogle af de foreslåede tiltag kan umiddelbart og uden større ressourceforbrug iværksættes i det konkrete møde med forældrene:

- kulturagrammet i mødet med etniske minoritetsfamilier
- tilbud til forældre om netværk med forældre i lignende situation
- indførelse af standarder om kontakt med familien, herunder mødefrekvens og kadence
- indførelse af "tjekliste" for inddragelse
- mere systematiske overvejelser om brug af mødeformer, der fremmer inddragelse af familie og barnets netværk

Andre tiltag fordrer ændringer i arbejdsgange og langsigtede overvejelser om organisatoriske forhold, herunder

- arbejdsgange, der er åbne, gennemskelige og med fokus på reelle valgmuligheder for familierne
- undersøgelse af Socialcenter Østerbros arbejdsgange i med henblik på klarlægning af særlige forhold vedr. inddragelse, herunder forhold relaterende til videndeling, dokumentation og brug af forskellige mødeformer
- fokus på holdningsforskelle til/i etniske minoritetsfamilier i relation til køn
- skabe rammer, der giver gode betingelser for at sagsbehandlere kan handle opsøgende og initiativtagende
- indførelse af procedurer, der sikrer vidensoverførsel mellem samarbejdspartnere ved sagsbehandlerskift
- indførelse af procedurer, der sikrer vidensoverførsel mellem foranstaltning og sagsbehandler

Tid, sammenhæng og inddragelse, som alle er væsentlige parametre for god sagsbehandling, bliver ved systematiske overvejelser vedr. ovennævnte tiltag sat i fokus.

6.0 BØRN OG UNGES MEDINDFLYDELSE

I det følgende beskrives ud fra de kvalitative interviews børn og unges medindflydelse på deres hverdagsliv på de to institutioner Spanager og Brydes Allé.

6.1 Børn og unges medindflydelse på deres hverdagsliv på døgninstitutionen

Brugerundersøgelsens fokus på børn og unges medindflydelse på deres hverdagsliv under døgninstitutionsanbringelse har afsæt i Sektorplanens kvalitetsmålsætning og kvalitetsmål herom:

- Målsætning 12. Børns indflydelse
- Under hensyntagen til barnets modenhed og alder skal barnet inddrages via børneråd og andre formaliserede indflydelsesorganer.
- Mål 12.1.
- Mindst 75 % af døgninstitutionsanbragte børn skal synes, at de er blevet inddraget i drøftelserne omkring deres egen og institutionens hverdag.

Der er blevet interviewet 6-7 børn på hver af de to udvalgte døgninstitutioner, Skole- og behandlingshjemmet Spanager og Ungdomspensionen Brydes Alle. Da de to institutioner er meget forskellige både hvad angår målgruppe, aldersgruppe, organisering og pædagogik, vil de blive behandlet hver for sig.

Den kvalitative undersøgelse kan ikke belyse kvalitetsmålsætningens kvantitative mål/ambition, men kan derimod i sin mangfoldighed og variation belyse forskellige oplevelser af indflydelse hos de anbragte børn og unge. Det vil kunne udfordre og inspirere til evt. at sætte ind på forskellige områder, da alle oplevelser som bekendt er "sande" i den forstand, at de har betydning for det enkelte barns forståelse og indsigt og dermed for den enkeltes håndtering og mestring af sin situation.

I interviewet har vi bedt det enkelte barn/unge om at fortælle og beskrive *sin* oplevelse af indflydelse i mange af hverdagslivets forhold under følgende overskrifter/temaer:

Inddragelse og medindflydelse i forhold til hverdagsliv (normer og regler), til det sociale liv på institutionen, til formelle strukturer for medindflydelse, til almene forhold, til selve opholdets etablering og til opfølgningen under opholdet.

Retligt grundlag for børn og unges medindflydelse

Et meget overordnet grundlag for børn og unges medindflydelse finder vi i FNs børnekonvention, som Danmark også har tiltrådt. Artikel 12 fastlægger både barnets ret til at blive hørt og til at få sine synspunkter tillagt en vis vægt⁴⁹.

Mere konkret er der i Serviceloven forskellige bestemmelser, der fastlægger barnets inddragelse i forbindelse med en social sag (§32 stk. 3, § 58, stk. 1 og 2). Med forpligtelsen efter § 58 til, at der skal finde en samtale med barnet sted, inden der træffes en afgørelse, følger der f.eks. ikke nogen nedre grænse aldersmæssigt – kun hvis barnets modenhed eller sagens karakter tilsiger det, kan børnesamtalen undlades. Endelig pr. 1.1.2006 kom Anbringelsesreformens styrkelse af barnets rettigheder ved, at børn over 12 år får lov til at klage over anbringelsessted og flytning, børn over 15 år får ret til gratis advokatbistand, og at

⁴⁹ Artikel 12 punkt 1 og punkt 2

der skal tales med børn om samvær og kontakt med forældrene og ved ophør af alle typer af foranstaltninger.

Endelig er der i vejledningen til serviceloven om særlig støtte til børn og unge fastlagt (i punkt 280) om elevindflydelse, at børn og unge på døgninstitutioner og opholdssteder i videst muligt omfang bør inddrages i drøftelserne omkring institutionens daglige drift. Hensigten med inddragelsen er, at børn og unge skal lære at deltage i almindelige beslutningsprocesser gennem dialog og samarbejde. De skal lære, at deres mening har betydning, så deres selvstændighed styrkes. Det kan ske gennem regelmæssig afholdelse af møder, hvor der orienteres om udviklingen på institutionen, og hvor leder og medarbejdere kan høre om børnenes opfattelse af institutionen og det daglige arbejde. – Hvis der på institutionen findes et tilstrækkeligt antal børn eller unge, der har den fornødne modenhed, kan det være hensigtsmæssigt at oprette et elevråd.

Af samme vejlednings punkt 286 fremgår det, at børnene, så vidt det er muligt, skal gå i almindelige skoler og i øvrigt helst integreres i det omliggende miljø med fritidstilbud, sport o.l., og at institutionen gerne må åbne sine faciliteter for børn og unge fra nærmiljøet.

Da institutionen har intern skole, er reglerne om elevråd (folkeskoleloven § 46) også gældende for institutionen. Skoler med elever fra 5. kl. og opefter skal oprette elevråd. Eleverne kan selvsagt ikke tvinges til dette, men skal tilskyndes og støttes til det af skoleledelsen.

Bekendtgørelse om magtanvendelse m.v.⁵⁰ regulerer også forholdene for de anbragte børn og unge på institutioner og opholdssteder, hvor fysisk magtanvendelse fra de ansattes side som hovedregel ikke er tilladt, ligesom ydmygende eller nedværdigende behandling heller ikke er tilladt.

Børn som aktører

At udvikle de anbragte børn og unges selvstændighed gennem medindflydelse fordrer, at vi voksne forstår og møder børn og unge som aktører i eget liv. Nyere forskning op gennem 90'erne placerer barnet som aktiv medskaber af sin udvikling. Barnet ses ikke længere som en passiv modtager eller genstand for de voksnes påvirkning m.h.t. udvikling af sine forskellige kompetencer.⁵¹

Samfundsudviklingen stiller store krav til de unges udvikling af kompetencer.⁵² Det er blandt meget andet vigtigt at kunne leve med og tilpasse sig konstante forandringer, orientere sig og få indsigt og viden, omsætte informationer og indsigt til handling (træffe valg) udnytte valgmulighedernes uendelighed, være i stand til at reflektere, indgå i sociale fællesskaber, forhandle, løse konflikter og kende egne ressourcer og styrker. Selvværd, selvtillid og respekt fra andre er basalt vigtige størrelser.

Udsatte børn og unge har ofte vanskeligheder med disse basale størrelser og kan derfor have et usikkert grundlag for udviklingen af de nødvendige kompetencer. Men de har også ressourcer. Derfor vil udviklingen af børn og unge, som er anbragt på døgninstitution, forståeligt nok stille meget store krav til de voksnes pædagogiske indsats, som både skal arbejde med at styrke det enkelte barns fundament samtidig med, at barnets kompetencer til at tackle fremtidens udfordringer skal udvikles.

Pædagogikken skal sørge for, at hverdagslivet består af såvel gode faste rutiner som forandring⁵³. Rutiner strukturerer hverdagen og skaber tryghed og forudsigelighed, mens

⁵⁰ Henvisning til bekendtgørelsen

⁵¹ Dion Sommer Barndomspsykologi. Udvikling i en forandret verden. Pædagogisk Bogklub 1996

⁵² Frisat-udsat. En grundbog i ungdomspædagogik. Flemming Andersen og Marianne Vesterbirk, UFC Børn og Unge 2005

⁵³ Dion Sommer: Pædagogiske smuler, social kritik nr. 62, 1999.

forandring udgør den nødvendige udfordring og uforudsigelighed. Faste rutiner kan blive til vaner (gode/dårlige), og for meget forandring kan blive til kaos. Pædagogernes opgave er at etablere den fornødne balance.

Grader af indflydelse

Et centralt spørgsmål er, hvad vi skal forstå ved inddragelse og medindflydelse, når vi skal undersøge børn og unges oplevelse af indflydelse i deres hverdag? I retsreglerne tales der om medindflydelse, samtidig med at det understreges, at barnet skal inddrages under hensyn til sin modenhed. Så der kan ikke være tale om et statisk forhold, som kan knyttes f.eks. til alder, men derimod om en løbende individuel vurdering af, hvilke udfordringer det enkelte barn har modenhed til at få. Inddragelse kan have mange forskellige former og grader afhængig af, hvad der er tale om. Man kan operere med 3 niveauer af indflydelse⁵⁴:

1. niveau: medindflydelse
2. niveau: medbestemmelse
3. niveau: selvbestemmelse

Niveau 1 rummer, at man er informeret og får mulighed for at give sin mening tilkende, for derigennem at kunne påvirke beslutninger. Niveau 2 sigter på, at man både er med til at drøfte og med til at beslutte og niveau 3 giver den enkelte retten til at bestemme selv, træffe egne beslutninger.

Børn som informanter

Opgaven i undersøgelsen er at få børnenes/de unges egen oplevelse af medindflydelse belyst, og det er denne opfattelse, der formidles i rapporten her. Ledelse eller medarbejdere er således ikke blevet interviewet om deres viden og syn på børnenes medindflydelse i hverdagen.

Et interview med et særligt fokus på medindflydelse vil naturligvis få interviewpersonerne til at reflektere i bestemte baner, og de svar, der fås, vil tegne ét billede af den institution, der er udgangspunkt for samtalen. Hvis interviewet havde et andet fokus, f.eks. aktiviteter på institutionen, ville de svar, børnene/de unge giver, kunne tegne et andet billede af institutionen, og spurgte man f.eks. til skolegangen, ville man få tegnet et helt tredje billede. Medindflydelsesperspektivet giver derved et ud af mange mulige billeder af institutionen og dens virksomhed.

6.2 Medindflydelse på Skole- og behandlingshjemmet Spanager

I udviklingsplanen 2005 kan man bl.a. læse flg. uddrag om institutionen:

Spanager er et skole- og behandlingshjem, der har til huse i en tidligere herregård i store gamle bygninger og smukke omgivelser 10 km. vest for Køge. Der hører 60 tdr. land til, hvoraf halvdelen er udlagt til motor-cross bane, tennisbane, fodboldbane, trampoliningrav, legepladser m.m.

Spanager har indskrevet børn mellem 8 og 16 år, både piger og drenge. Men flest drenge. Der er plads til 30 børn (nednormeres gradvist over de næste år til 24) fordelt på 3 boafdelinger: 2 aldersintegrerede afdelinger for børn mellem 8 og 13 år og 1 afdeling for de store fra 14-16 år. Der er en fuldt udbygget intern skole med plads til at undervise op til 30 elever. Normalt er der 4 elever pr. lærer.

Børnene har vanskeligheder af social, personlighedsmæssig og indlæringsmæssig karakter, ofte med baggrund i omsorgssvigt. Målgruppen er ved at undergå en ændring, idet flere børn har vanskeligheder, der ligger tættere på det børnepsykiatriske område. Nogle har alvorlige

⁵⁴ Per Schultz Jørgensen og Jan Kampmann (red.): Børn som informanter (Børnerådet 2000)

personlighedsmæssige vanskeligheder, andre neurologiske vanskeligheder (damp, adhd), andre igen særlige udviklingsforstyrrelser eller dårlig begavelse. Nogle børn er medicinerede.

Det pædagogiske arbejde på Spanager tager udgangspunkt i en psykodynamisk og neuropsykologisk forståelse af børnene. Spanager er en institution, hvor struktur og forudsigelighed samt en konsekvenspædagogisk tilgang i mange år har været nogle af de bærende elementer i den pædagogiske praksis – med skyldig hensyntagen til det enkelte barn. Der er ikke på institutionen etableret et formelt børneråd.

Børnene i undersøgelsen

Informanter er 7 børn mellem 12 og 16 år, 3 er 12 år, 2 er 13 år og 2 er 16 år.

5 er drenge og 2 er piger, som bor fordelt på alle tre boafdelinger. To af børnene har etnisk minoritetsbaggrund. Anbringelsesårsag angives af alle børnene selv hovedsageligt som skoleproblemer og problemer hos/med forældre (alkohol, dødsfald m.m.)

Børnenes inddragelse skal naturligvis ses i sammenhæng med deres belastningsgrad og modenhedsgrad og den nødvendige pædagogiske tilgang i forhold hertil. Som udgangspunkt har børnene utvivlsomt brug for faste rammer og forudsigelighed for at kunne trives og udvikles.

I det følgende får vi børnenes fortællinger om, hvordan *de* oplever deres medindflydelse på institutionen.

Om hverdagsliv

Alle børn/unge beretter enslydende om en meget fast struktureret hverdag, som gælder alle, uanset alder. Det er en struktur, som de opfatter, at de ansatte på Spanager har fastlagt. Børnene/de unge giver udtryk for, at den struktur ikke er til diskussion eller til forandring – det er en struktur, der skal overholdes, og som man skal tilpasse sig. Det forholder de sig til på forskellig måde. Nogle siger, de er ligeglade (resignerer?), andre siger, at sådan er det bare, og andre er utilfredse. En enkelt finder det i orden.

Den strukturerede hverdag

Man vækkes kl. 6.45 – og står op kl. 7.00 (der er ikke krav om, at man selv står op ved sit eget vækkeur).

Man går i bad.

Kl. 7.30 spiser man morgenmad. En voksen + en fast ung, evt. 2 unge dækker morgenbord/laver morgenmad

Man bærer hver især sin tallerken m.m. ud, skyller af og sætter i opvaskemaskinen. Man går på sit værelse og gør sig klar, pakker taske m.m.

Kl. 8.00. skal man sidde klar i stuen, og derefter går man samlet til skole.

Man har ikke madpakke med – da skolen slutter så tidligt, at man kan gå hjem for at spise frokost.

Om formiddagen får man frugt og boller og saft i det store frikvarter.

Skolen slutter ofte for mellemgruppens vedkommende kl. 12.45, hvorefter man går hjem til sin afdeling for at spise frokost. (*Skoledagens længde varierer iflg. børnene fra 4-6 timer afhængig af alder*). Ingen af børnene pjækker fra skole – de er kun væk, hvis de er syge. De er alle generelt glade for skoletilbudet. En fremhæver, hvor godt det er for ham at være i en gruppe på 4 og blive undervist.

Efter frokost er der for nogle fri tid indtil "stilletimen". Fri tid kan evt. indebære, at man går til en aktivitet, eller at man bare leger.

Der er "stilletime" alle hverdage fra 13.50 – 14.30, hvor man skal opholde sig på sit værelse og læse lektier. Man kan få hjælp til lektier.

Efter stilletimen er der en skal-aktivitet. Det betyder, at alle skal have 1-2 aktiviteter, de skal gå til hver dag. Enten på selve Spanager eller evt. udenfor.
Der er mange forskellige aktiviteter at vælge imellem (omtales senere).

Efter aktiviteten spises der aftensmad, som de voksne laver eller varmer op (kommer oftest færdiglavet fra køkkenet).

Hvert barn sætter selv sin tallerken i opvaskemaskinen – to børn vasker på skift resten op. Det betyder, at man har opvasketjans 1 x ugl.

"Har du nogen pligter, noget du skal? Jeg vasker op efter frokost eller efter aftensmaden. Andre opgaver man kan have? Vi hjælper ikke særlig meget til at lave mad. Kunne du tænke dig det? nej, det ved jeg ikke... jeg ville gerne på nogle aktiviteter. Nu går jeg også til ridning. Det er i Assendrup. Hvem bestemmer, om man må gå til aktiviteter her eller udenfor Spanager? Altså, man skal prøve at snakke med sin kontaktpædagog, hvad for nogen aktiviteter man kan komme på. Kender du nogen, der har fået nej? Ja, det ved jeg ikke, der er nogen, som har fået mange nejere til nogle aktiviteter. Hvordan kan det være, at nogen får nej? Hvis de ikke tror, man kan klare sig udenfor. Hvad betyder det at klare sig udenfor? Jamen, at man ikke kan styre sit temperament. Men jeg fik lov til at gå til det, så sagde de, det kan det godt være at der vil komme et tidspunkt, hvor jeg ikke kan styre mit temperament, men jeg har gået der i snart et år nu. men så er der nogen voksne, der synes, at jeg godt kan gå til noget andet..."

"Opgaver? Vaske op en gang om ugen – det har vi alle sammen. Det skal vi. Det er heller ikke særlig slemt i forhold til derhjemme, for der laver jeg da meget mere og får ikke en gang penge for det."

Efter aftensmad er der fri tid, hygge og leg. Computerspil, playstation o.l.

Sengetider er faste: De små kl. 20.30 – mellemgruppen kl. 21.00 og de store kl. 21.30. Dvs. man skal være på værelset, men man sover ikke nødvendigvis så tidligt.

Børnene giver udtryk for undren eller utilfredshed med mangel på individualisering og fleksibilitet, men opfattelsen hos børnene/de unge er, at spørgsmålet ikke kan diskuteres.

Hverdagsrytmen bestemmes ifølge børnene af de voksne på stedet, og en siger

"forhåbentlig også af Hans (forstander) og Københavns kommune"- "den diskuteres aldrig – det er næsten umuligt, - "de voksne gider slet ikke høre på os".

Om det sociale liv

Børnene/de unge har hver sit værelse – det er i hvert fald målet. En af de unge bor sammen med en anden – det har han gjort i alle årene. Han har det fint med det (opfatter det som en anerkendelse, at han er god til at "opdrage" de andre), men vil gerne nu (13 år gammel) have sit eget værelse.

Et af de andre børn har sit eget værelse, men vil gerne bo sammen med en bestemt kammerat. Det kan ikke lade sig gøre, da alle nu kan få eget værelse på den afdeling, hvor han bor.

I forhold til værelsesområdet som et privat domæne, hvor man bestemmer mere selv, er det sådan, at man gerne må bestemme, hvad der skal sættes op på væggen af egne plakater o.l.,

men ikke farven på væggen. Møbler får man som hovedregel fra Spanager. Man må gerne have eget musikanlæg og TV m.m. Dog er der ikke adgang til TVkanaler på værelserne, men man kan se dvd eller videofilm.

Man må gerne have kammerater med ind på værelset, men det er ikke så oplagt, når man bor sammen med en anden. Det er almindeligt, at man banker på hos hinanden og går ind (uden at afvente tilladelse) – sådan gør de voksne som regel. De voksne har også nøgler.

Én oplever, at det eneste rigtigt private sted, man har, er på toilettet med låst dør. Én siger, at de kvindelige medarbejdere banker på, mens de mandlige bare går ind. Hvis der f.eks. spilles for høj musik, så går de bare ind. Han synes, at man skulle have ret til at låse sin egen dør, og selv bestemme, hvem man vil lukke ind. Han synes privatliv skulle respekteres i højere grad, men ved godt, at de unge er forskellige og har forskellige behov.

Én slår meget stærkt på, at det er kritisabelt og utilfredsstillende, at der generelt set ikke er nogen forskel på ældre og yngre. Bortset fra sengetider.

Man må gerne have venner med hjem eller på besøg, men ingen af dem praktiserer det. De fleste har kun venner på Spanager og så hjemme i København, hvor de kommer fra. Dem ser de kun i hjemmeweekends – det samme med søskende. Der er forskellig opfattelse af, om andre kammerater og søskende må komme på stedet i almindelighed, men det sker tilsyneladende ikke. Kun til sommerfesten kommer søskende og familie med.

En af de interviewede unge har venner lokalt, men ønsker ikke at have dem med hjem på besøg. Han har prøvet det, men da de andre børn reagerer nysgerrigt, drillende og upassende, så er det ubehageligt. Han vil hellere besøge sine venner hjemme hos dem. Manglen på respekt for privatliv er det afgørende for ham.

Venner kan vist godt få lov at spise med, hvis det er aftalt i forvejen. Men de kan ikke overnatte.

Kærester – det må man slet ikke være eller have. Men de unge sniger sig alligevel nogle gange ind til hinanden – og de voksne "flipper ud", hvis det opdages. Så bliver der sat nattevagt på.

Forældre må gerne komme på besøg, men gør det uhyre sjældent. De kommer til forældremøde i skolen, til sommerfesten og til nogle "nye hyggearrangementer", som Spanager laver. Ellers ikke.

De børn/unge, som kan/må, er hjemme i weekenden – nogle i alle weekender, andre hver anden eller i andre rytmer, som aftales efter forholdene. F.eks. er en af dem hjemme to weekender og er så den tredje på Spanager – det hænger sammen med, at moderen arbejder hver tredje weekend.

Aktiviteter

Det bliver stillet som et krav fra institutionens side, at alle børn skal have 1-2 aktiviteter dagligt.

Der er mange forskellige aktiviteter, som den enkelte kan vælge imellem. Drengeklub, go cart, cross, fodbold, bordtennis, bordfodbold, ridning, mountainbike o.a.

Man kan ønske at komme til at gå til aktiviteter uden for Spanager, flere har prøvet det, men holder øjensynligt ikke længe. Kun et par af de interviewede har holdt fast ved en udenfor-aktivitet og har fået venner på den måde. Spanager betaler som regel for udenfor-aktiviteter.

Udenfor-aktiviteter kan være alt muligt forskelligt: Fodbold i udeklub, svømning, springgymnastik, breakdance, badminton o.a. Ikke kampsport. Det må de ikke. De bliver kørt til nogle aktiviteter – eller de må selv cykle. De skal tage "cykelkørekort" for at få lov til at cykle selv uden for Spanager.

Flere snakker om, at de gerne vil gå til noget udenfor – men at de ikke kan få svar – eller har fået besked på at måtte vente. De tror, at deres ønsker måske også kan være for dyre.

Børnene efterlader et indtryk af, at de selv er noget ængstelige og usikre ved at skulle til aktiviteter udenfor, og derfor er de måske dybest set ikke så interesserede, selv om det er vigtigt for at udvikle sine kompetencer

Der må kun komme få børn af sted til de samme aktiviteter – For at få lov, skal de ikke lave ballade, og de skal opføre sig ordentligt inde på Spanager og kunne opføre sig ordentligt udenfor, og de skal kunne blande sig med de andre børn på en hensigtsmæssig måde. Udeaktiviteter fungerer efter børnenes mening på en måde som en slags anerkendelse eller belønning. At opføre sig ordentligt opfatter børnene som at gøre det, de voksne siger, og som de vil have det:

”Hvordan med sengetid? Så har vi aften-te, så nogen af os skal i seng kl. 9, og nogen af os går i seng halv ti, jeg går i seng halv ti. Det kommer an på, hvis man opfører sig ordentligt og kan finde ud af gå i seng til tiden. F.eks. i går, så sov jeg ved ti-tiden, fordi jeg fik lov til at se en serie færdig.

Hvordan opfører man sig ordentligt? Altså man, skal ikke begynde at blive væk, når de voksne siger, man skal i seng. Hvis man ikke render ude på gaden, eller ud på vejen, nej, eller, ud på gangen! Ellers så skal man bare sove tidligere. I hvor lang tid skal man det? Én dag, men hvis man gør det mange gange, så kan man få rykket sin tid tilbage. Har du prøvet det? Ja, jeg har prøvet mange gange at få rykket min sengetid”.

De virker allesammen meget glade for aktiviteterne på Spanager – vil gerne af sted til dem. Hvis man bliver sat på noget, man ikke har lyst til, kan man godt foreslå og ønske sig noget andet – blot skal man gå til noget.

”Skal man være med til aktiviteterne? Nej, men så skal man bare sidde på sit værelse ind til aktiviteten er overstået. Nogle gange resten af dagen. Hvornår skal man sidde der resten af dagen? F.eks. hvis man ikke gider til hockey og klokken er fire. Eller tre. Så nogen gange siger de, man skal på værelset ind til aktiviteten er færdig, eller de siger mest, at du skal sidde der resten af dagen, ind til man skal sove og børste tænder. Man får aftensmad. Det er lidt hårdt. så kan man lige så godt komme til den næste aktivitet, men det må man ikke. Så sidder man der hele aftenen. De voksne siger bare: direkte på værelset!”.

Om struktur

Samtalen drejer sig om hvilke formelle strukturer, der findes, hvor børnene kan gøre deres indflydelse gældende. Der holdes børnemøde/husmøde i afdelingerne, men de unge kan enten ikke huske, hvornår det sidst har været afholdt, eller også mener de, at det er flere måneder siden. Der hænger vist en seddel, hvor man kan skrive punkter på, eller man kan bare tage punkter op. De unge oplever oftest, at de forhold, de har lyst til at diskutere, generelt ikke er til diskussion.

Indtrykket er, at på grund af den faste hverdagsstruktur finder de ikke, at det giver særlig mening for dem at holde disse møder, så det virker ikke, som om de efterspørger dem. Det de f.eks. mener at kunne diskutere på et husmøde er, at der er for snavset på badeværelset og prøve at aftale nogle fælles spilleregler for, hvordan det kan blive bedre.

En mener, at der sjældent er børnemøde – men måske 1 x månedligt. Man kan skrive punkter op. De kan godt diskutere, men oplevelsen er, at der træffes få beslutninger, og at der intet sker. Alle børn og alle voksne på den enkelte afdeling deltager.

”Er der møder i huset, hvor man kan diskutere reglerne? Ja, sådan nogen aftenmøder, afdelingsmøder. Et eller andet, jeg kan ikke huske, hvad de hedder, det er ikke særligt tit... de holder dem aldrig! Hvor tit? Ikke særlig meget. Vil du godt have, de blev holdt mere? Ja. Hvad kan man f.eks. diskutere på møderne? Problemerne og hvad man ønsker”.

"Kan man selv være med til at lave reglerne? Man kan tage det op til et børnemøde. Der er nogle regler, du gerne vil have ændret eller annulleret. Du skal minimum, hvis du skal have ændret en regel, skal du have en meget, meget god grund, og så skal der være et par stykker, som også synes det. Og så skal man være realistisk. Hvis det er hovedreglerne, da er det Kbh's Kommune, der har bestemt det. Sådan noget med sengetider, kan man godt, måske".

En siger om husmøde: *"Vi er dovne, gider ikke – børnene brokker sig, vi skændes – og så bliver vi sendt på værelset".*

Da samtalen falder på elevråd, mener de fleste af børnene ikke, at der er et elevråd i skoleregi eller mere generelt på Spanager. Dog nævner en enkelt elevråd i skoleregi. Men de deltager selv sammen med forældrene i forældremøderne på skolen – det er de glade for. Der får de både gode og mindre gode tilbagemeldinger, men det er OK. Så ved de på hvilke punkter, de skal arbejde på at forbedre sig.

De oplever ikke, at der er en formel klageadgang eller for så vidt en uformel. Der er enten de sparsomme husmøder – eller også er det almindelige, at man taler med sin kontaktpædagog eller en af de mest "populære" medarbejdere. Denne kan så f.eks. sige, at pgl. gerne vil tage det op med de andre voksne på personalemøder, men at det nok ikke kan ændres. En af de unge har oplevet en af de voksne selv være uenig i en af reglerne (og også omgå den med "omhu"), men ude af stand til at få den ændret. – En mener, at det er Hans (forstanderen) man skal klage til, fordi det er ham, der bestemmer.

"Hvis du kunne tænke dig det anderledes, med sengetid osv. Er der et møde - eller hvem kan du sige det til? Næh, men der er sådan et elevråd. Det har vi i skolen, så skal man vælge en repræsentant. Ellers har vi ikke – jo, vi har et børnemøde. Men der kan man ikke, de siger altid, at det kan vi ikke, og det har vi allerede spurgt om. Skal vi købe nye spil, det kan vi finde ud af at ordne der."

" Hvis man nu er utilfreds med noget, hvor kan man så gå hen og sige det? det ved jeg ikke rigtig, vi plejer ikke at klage særligt meget. Hvis man nu ville klage? Så må man sige det sin afdelingsleder, så kan han sige det videre til dem, der bestemmer."

De unge vælger ikke selv deres kontaktpædagog. Det kan nok ikke lade sig gøre, for i hvert fald mener de, at der ville ske det, at nogle/mange ville pege på den samme. Der bliver byttet rundt på kontaktpersonen med jævne mellemrum – de unge ved ikke hvorfor – kender ikke reelt begrundelserne. Igen virker det som et forhold, de er resignerende overfor.

Normer og regler

M.h.t. regler er der en masse, som måske ikke er nedskrevne, men som alligevel opfattes af de unge som retningslinier, der skal overholdes. De er generelt meget optaget af deres muligheder for forbindelse til verden uden for Spanager.

"Dagligdagen er anderledes [efter at være begyndt i udeskole] – det er nemmere at komme igennem ugen, ikke. Hjemme ca. halv to, kvart i tre. Det er lang tid i forhold til skoledagen her. Det er bedre, når jeg er i skole udenfor Spanager, er jeg sammen med nogle andre mennesker, så føles det ikke som om, jeg hele tiden er sammen med de samme mennesker hele ugen".

Man må f.eks. ikke gå udenfor Spanagers område uden tilladelse. Man må ikke gå i skoven, uden at man har givet besked om det. Børnene kan godt forstå, at afdelingen skal vide, hvor børnene er henne.

De oplever ikke, at de selv har været med til at lave reglerne. Der er også normer for, hvordan de må bruge computer: De må kun bruge kort tid ad gangen til at være på internettet. Der er hjemmesider, de ikke må besøge. De må gerne spille spil. Computerne er mest i skolen – der

er adgang til en enkelt hjemme på afdelingen. Der er også playstation. Der er ikke regulering på, hvor længe man må sidde og spille playstation.

Mulighed for at chatte og være på msn:

"Så skal man snakke med sin lærer nede på skolen. Ikke i fritiden. Nogen gange må vi godt på afdelingen, men det er ikke særlig tit. Det er hvis vi spørger, så må vi godt en gang imellem, hvis det er længe siden, vi har været inde og tjekke på vores Arto. Men for det meste får vi nej. Er der en begrundelse? De plejer at komme med en grund, de selv synes er god – men jeg plejer ikke at høre efter, det er for dårlig en undskyldning..."

Man må ikke have sin mobiltilf. Stort set alle børn/unge har en mobiltilf., som typisk betales af forældrene. Når de kommer til Spanager, skal den afleveres. De kan få den udleveret, når de skal hjem på weekend. En af de unge beretter om, at de kan få lov at have den ½-1 time om aftenen, for at tjekke beskeder og ringe beskeder. Grunden til, at de ikke må have mobiltilf. hos sig er, at man ikke vil have, at de laver telefonfis. – De er utilfredse med denne regel.

En af de unge beretter om, at han ikke vil aflevere sin mobiltilf. – han er bange for, at den skal blive væk, eller at der skal ske noget med den. Så han gemmer den på sit værelse. Han er slet ikke interesseret i at lave tilf.fis, så det er ikke noget problem, og de voksne glemmer at tjekke, om han har afleveret – eller også siger han bare, at det har han gjort (til en anden).

"Jeg tror en halv time til et kvarter om aftenen, eller sådan noget. Det er ni til halv ti. Har du mobil? Mjah. Det har jeg. Sms? Ja, nogen gange kan man spørge, hvis det er en, man ikke har snakket med i lang tid. Har man selv mobilen? Nej, den afleverer man til de voksne. Der er nogen, der ikke gør. Hvis det opdages så tager de den og lægger den i en skuffe på kontoret og så kan man få den om fredagen, når man skal hjem på weekend"

"Jeg synes, det er noget værre pjat, at vi kun har den en halv time. Det synes mine forældre f.eks. også. For du kan ikke bruge kun en halv time på at have kontakt med alle de venner du har om dagen, der skal du have mere end en halv time. Så bliver det for kort, og for stift. Så kan man ikke føre en ordentlig samtale"

Om at have mobiltelefoner

"Det må man ikke. Det er jeg lidt ked af. Fordi, jeg har ikke taletid, og de fleste har ikke taletid, så må man ikke ha' den. Fordi de siger, det er Kbh's kommune, der har bestemt det, eller sådan noget. Det siger de. Ellers er det dem selv. Men jeg tror, det er Kbh's Kommune"

"Det må vi gerne få, men jeg plejer at få den mere end de andre om dagen. Hvordan kan det være? Jeg opfører mig ordentligt, så synes de, det er gået rigtigt godt her i sommerferien. Så derfor får man lov til mange flere ting, når man har opført sig ordentligt"

Den mest almindelige sanktion på Spanager er iflg. de unge, at man får stuearrest på sit værelse, når man overtræder regler eller ikke overholder sine pligter. Afhængig af graden af "overtrædelse" er det i kortere eller længere tid. Det kan være nogle timer, hele dage, 2 dage eller op til en uge. Der er generel utilfredshed med denne praksis. Nogle af de unge mener, at max. 1 time må være nok, og de mener, at de voksne bør tale med dem, hvilket de oplever, at de ikke gør. De siger dog også, at de i disse konfliktsituationer umiddelbart også selv kan ønske at være i fred, men at det ville være bedre at tale sammen. De sidder bare og kigger ud i luften og hører høj musik. – De lærer ikke noget af det – det ville være bedre at skulle tage opvasken en helt uge eller lignende, mener én.

Om at blive sendt på værelset, som er en kendt sanktion: *"ved man hvor længe? Det kommer an på hvad man har lavet. Hvis man nu ryger? Så er det en dag på værelset. Kommer man ned til aftensmad? Ja, nej, det kommer an på, om de voksne gider kigge på en. Der er nogen gange, der gider de ikke kigge på dig, så kan man sidde der og kede sig på værelset. Eller*

også er det fratrækken af lommepenge, det er, hvis man ødelægger noget. Så skal du erstatte det”.

Der er ryge- og alkoholforbud. Nogle af de unge ryger (og drikker?) alligevel, siger de unge – men dem, vi taler med, siger, de gør det ikke selv.

Om almene forhold

Alle får lommepenge og tøjpenge. Alt spares op på ”en konto” på Spanager. Børnene/de unge har ikke helt styr på, hvor mange penge de får – og de har ikke helt styr på, hvor mange penge, de har stående. De får udleveret lommepenge op til hver weekend – de får det i opdelte portioner, så der er nok til fordeling på hele måneden. Hvis de har sparet op, kan de få lidt ekstra lommepenge med hjem i weekenden.

Tøjkøb: De unge får efter ”lommepengecirkulæret” også et fast månedligt beløb til tøjpenge. Det spares op – og engang mellem er de ude at købe tøj. Som hovedregel sammen med deres kontaktpædagog. De kan godt få lov at få penge med hjem og få moderen/forældrene til at hjælpe med tøjkøb, de skal blot aflevere kvitteringer. De bestemmer til dels hvilket tøj, der skal købes, men pædagogen eller forældre har naturligvis indflydelse, og det økonomiske råderum sætter også grænser.

Fritidsjob synes ikke at være en realistisk mulighed for børnene på institutionen.

”Kan du have et fritidsjob, hvis du nu har lyst til det? hvad er et fritidsjob? (giver forklaring, f.eks. gå med aviser). Ja, det ville jeg gerne have, det har jeg ønsket mig længe. Må man godt have det? Hm, det ved jeg ikke. Hvad siger de til det, når du siger det? de tror, jeg er alt for ung. Er der nogen, der har et fritidsjob her? Narj, der er nogle, der er i udeskole. Det vil jeg gerne prøve, efter jul. Hvad siger de til det? Det ved jeg ikke. Jeg tror det ikke. Jeg tror ikke, jeg får lov. Det er også bare et ønske, kan man godt sige. ”

Maden bestemmer de ikke selv – de er ikke med i indkøb og madlavning. Maden bliver som hovedregel indkøbt og lavet i et stort fælleskøkken, og varmes så op i afdelingen af de voksne. Man må gerne hjælpe til, men det er ikke en pligt.

”Vi er ikke med. Kunne tænke dig at være med? Nej! For efter sommerferien er det mad vi får både meget dårligt og meget kedeligt. Det er Kbh. Kommune, der har bestemt at alt skal være økologisk, så det er blevet dyrere, og de har skåret ned på al mad i det hele taget. Hvad betyder det? Vi får stort set ikke noget at spise, i hvert fald ikke ret meget. Kød det får vi kun to gange om ugen. Og det er ikke særlig meget, når vi endelig får noget. Det er jeg også meget utilfreds med. Og det er også sådan nogle kedelige ting, sådan noget grøntsagsruskomsnusk uden kød. Hvad gør man så, hvis man ikke kan lide maden? Så kan man enten redde sig ved at have et eller andet på værelset du kan spise eller også er det bare meget, meget surt for en selv! Må man tage rugbrød? En gang i mellem hvis det er noget meget mærkeligt, så kan man godt overtale de voksne til noget. Men vi får boller eller et eller andet om aftenen. Jeg er så heldig, at der på min skole er en skolekantine, så jeg får altid noget ordentligt til frokost. Jeg er reddet på den måde. så plejer jeg bare at købe et eller andet på skolen, så jeg har et eller andet, hvis der er noget, jeg ikke kan lide til aften”.

De er ret utilfredse med den mad, som de får nu – meget økologisk (f.eks. grøntsagslasagne i stedet for kødlasagne o.l.). De kan bedre lide gammeldags mad end bulgur o.l. De synes ikke, de får nok kød nu. Hvis de ikke kan lide maden, må de gerne spise rugbrød, mener nogle. Andre mener, at de er nødt til selv at sørge for at have en pakke kiks eller lignende på deres værelse til at imødegå den værste sult, når de ikke kan lide maden. – De har klaget meget over maden, men de voksne gider ikke diskutere det mere, de henviser til, at det er Københavns Kommune, der har bestemt det.

De må bestemme maden, den dag de har fødselsdag. De må invitere en fra de andre afdelinger og så bestemme en aktivitet for egen afdeling + gæster. Forældrene deltager som

regel ikke i fødselsdagen – den fejres hjemme, når man er på weekend. En aktivitet kan være svømmehal eller noget på Spanager – ikke bowling o.l., fordi det er for dyrt.

”Så må man så glæde sig til de fødselsdage, der er en gang imellem. Der må man godt få ordentlig mad. Der kan vi godt få pizza, burger og culottestege. Vi holder fødselsdage afdelingsvis. Dvs. der er fjorten gange om året, vi holder fødselsdage, dvs. det er ret mange dage om året, hvor vi ikke får noget ordentligt at spise...”

Hvad bestemmer du selv?

”Om jeg gider spise eller ej. Jeg skal sidde med ved bordet. – Jeg bestemmer selv mit tøj. – De voksne bestyrer mine penge – jeg skal bede om lommepenge hver weekend, og de voksne bestemmer beløbet (100 kr.). Jeg ville gerne selv holde mine penge, så jeg kan lære det. Sådan er det i det virkelige liv”. Får du et regnskab? ”Nej, det gør jeg ikke, så det er svært at følge med i, hvad jeg har.”

”Nogle gange kan man have noget mere personligt, som man ønsker, f.eks. at der bliver indkøbt en bestemt skælshampoo. Så spørger man kontaktpædagogen, men det kan ikke lade sig gøre. Jeg er træt af det og køber så min egen shampoo.”

Om inddragelse i egen sagsproces

Det er forskelligt, om de har oplevet sig inddraget i anbringelsesprocessen – og for nogle er det så længe siden, at de ikke kan huske det. Men generelt er der en positiv baggrund for de fleste, idet de selv eller deres forældre har ønsket/krævet Spanager. For alles vedkommende har den primære baggrund været skole- og adfærdsproblemer – alkohol i familien og dødsfald/sorg og krise.

”Da du kom her, havde du så kigget på nogen andre steder også, hvor du kunne bo? Nej. Men jeg er også glad for, jeg kom på Spanager. Hvis du nu havde sagt nej til at bo på Spanager, hvad tror du så, der var sket? Så ville jeg nok fortryde det! ja, jeg havde ikke nogen muligheder. Jeg ville have det dårligt, hvis jeg boede hjemme. Også i skolen. Så du ved godt, hvorfor du kom på Spanager? Ja, jeg havde nogle problemer derhjemme OG i skolen. Fordi jeg havde ikke været i skolen ret meget. Nu er jeg i gang med at indhente det”.

Flere ved ikke, hvor længe de skal være her. Det er forskelligt for den enkelte. Når nogle kommer i udeskole, kan det føre til, at de flytter hjem. Måske kan de være her til de er 18 – 19 år, er der nogle, der siger??

En oplever f.eks., at sagsbehandler eller forældre/værge ikke har været inddraget i stillingtagen til start i udeskole.

Børnene deltager ikke i møder med sagsbehandler – flere kender ikke p.t. sagsbehandleren. En kender hendes navn, og fortæller, at hun kommer vist én gang om året og taler med Spanager, forældrene er ikke med, og sagsbehandleren kommer bare forbi og siger hej, hvordan går det, taler ikke rigtigt med den unge.

Generelt mener de, at det er forældrene, der har den formelle kontakt med sagsbehandleren, og at forældrene (måske) har møder med Spanager uden de unges deltagelse. De unge kender kun til forældremøderne i skolen, ikke andre møder.

En del af de unge kender ikke ordet handleplan – og ved ikke, at der på den måde ligger en plan for, hvorfor de er på Spanager, og hvad de skal have ud af det. Derfor oplever de ikke selv- eller medbestemmelse i forhold til den proces.

De oplever, at Spanager og forældre bestemmer sammen (og det er så mest Spanager). De deltager som nævnt ikke i møder og modtager ikke referater fra møder. – En kender ordet handleplan, men mener ikke, at han har en sådan. Men han tror godt, at han ved, hvorfor han er på Spanager. Han ikke set en handleplan og kender ikke til opfølgning.

Flere af børnene kan ikke forholde sig til, om de gerne ville være med - siger de er ligeglade - men én ville bestemt gerne inddrages meget mere. Han synes aldrig, at han får noget at vide - hører måske om beslutninger via de voksne (kontaktpædagog, lærer eller afdelingsleder o.a.).

"Man bliver nærmest behandlet som en lille baby. Jeg ved godt, jeg stadig også er et barn, men jeg er blevet større, og jeg kan godt bruge min hjerne" (16årig)

De kender ikke til andre møder, som afholdes eller som de deltager i.

Andet, som børnene havde på hjerte

Som afslutning på samtalen blev alle børn spurgt om der var andet vigtigt, som de gerne ville tale om, når vi snakker om indflydelse?

Til dette spørgsmål ligger det flere af dem på sinde at omtale magtanvendelsesproblematikker. Det virker som om, de unge kender til reglerne om, at de voksne ikke må anvende magt og heller ikke må tale ned til dem, men de har ikke kendskab til, hvor de evt. ville kunne klage formelt over disse forhold.

En taler om savn af mere personlig kontakt og fortrolighed. Taler aldrig rigtigt på tomandshånd med sin kontaktpædagog. Om f.eks. hvordan han har det, og hvad han drømmer om. Den unge mener, at de lever i opdelt verdener - en børneverden for sig og en voksenverden for sig. Det er meget forskellige børn, der bor på Spanager, og det føles alt for meget at bo sammen med 10 børn. Han siger, det er så dejligt at være hjemme i weekenderne, det er fredeligt, og familien ved godt, at han ikke er glad og gerne ville hjem at bo, men de har talt om, at han skal holde ud og gøre skolen færdig først.

"Jeg var enig i, at det var en god ide at blive anbragt. Jeg er træt af stedet nu, man bliver mere ensom, som tiden går, fordi man mister alle sine gamle venner. Og hvis man vil have et arbejde, så kan man ikke...."

- og videre siger han: *"Jeg er sommetider glad for at være her - det har hjulpet mig. Jeg har det bedre indeni - jeg er ikke længere så hidsig, og det går godt med skolegang."*

En taler om, at han gerne ville bestemme meget mere selv - ville gerne bo på et (udslusnings)værelse på institutionen med eget bad og køkken med mulighed for at lære at klare sig selv og styre sine penge. Der findes ham bekendt ikke den mulighed med et selvstændigt værelse.

"Noget andet du gerne vil fortælle om? Det med at blive hørt regner jeg da med at alle unge ikke synes, de bliver. Det er vel lige meget om man er her eller derhjemme. Rart at blive hørt lidt mere måske. I det hele taget er de gode til at lytte, synes jeg. Kommer an på hvem, man snakker med. Der er én, der er fuldstændig håbløs. Går du så udenom? Det er ham, der er afdelingslederen! Så skal man bare holde sin kæft (hvis man er utilfreds). Hvis man kommer med et eller andet, så fordi derfor, fordi det er mandag... det er grunden."

En fortæller om, at nogle af børnene/de unge laver meget ballade.

Hvilken ballade laver børnene? *"De drikker, stjæler knallerter, - og jeg ved ikke hvad. Jeg er træt af alle de ballademagere - jeg gør det ikke selv. Jeg provokerer kun de voksne - jeg ved lige, hvad jeg kan genere dem med. Fordi jeg keder mig. De voksne gider ikke noget fælles, de er for trætte eller skal altid noget. Jeg synes, det er vigtigt at lave noget hyggeligt sammen."*

Konklusion og anbefalinger

En vurdering af børnenes medindflydelse på Spanager skal foretages på baggrund af både deres egen oplevelse af medindflydelse, og på baggrund af børnenes belastningsgrad, problemstillinger, modenhed og deraf afledte behov for struktur, faste rammer og stor forudsigelighed i hverdagen.

Der er et stor aldersforskel i børnegruppen (8-16 år) – og dermed også stor forskel på modenhed og behov, ligesom børnene alle har alvorlige problemstillinger, selv om de også er meget forskellige. Børnene har utvivlsomt behov for faste rammer og stor grad af forudsigelighed i hverdagen for at kunne udvikle sig, men dette behov er også differentieret og ændrer sig for den enkelte over tid.

Vurderingen skal desuden ses på baggrund af, at alle børnene uden undtagelse tilkendegav, at de godt kunne lide at bo på Spanager (eller i hvert fald havde været glade for det), og at de alle mente, at de havde lært en del og havde gavn af at bo der. De er glade for de udfoldelsesmuligheder, der er på Spanager, og de virker glade for det interne skoletilbud.

Vurderingen skal naturligvis også ses på baggrund af, at et interview med fokus på medindflydelse vil aktivere en refleksion hos børnene om forhold, som de måske ikke ellers tænker nærmere over. Spørgsmålene er blevet stillet neutralt, og børnene er blevet bedt om at beskrive og uddybe. Der blev dog også stillet nogle spørgsmål med positivt fokus om, hvad der er godt ved Spanager, om de kan lide at være der, om det har gavnet dem osv.

Kvalitetsmålet er, at de døgninstitutionsanbragte børn skal synes, at de er blevet inddraget i drøftelserne omkring deres egen og institutionens hverdag. Børnenes beskrivelser efterlader ikke et indtryk af, at de oplever at have denne medindflydelse i særlig høj grad. De virker resignerende i forhold til muligheden for at få indflydelse på hverdagsstrukturerne. De oplever, at forudsætningen for at kunne få adgang til nye muligheder er, at de tilpasser sig den hverdag, der er lagt til rette på Spanager, og som de mener ikke er til forhandling.

Så spørgsmålet eller udfordringen må være at overveje, om der er en tilpas balance mellem tryghed og forudsigelighed på den ene side og forandring, fleksibilitet og uforudsigelighed på den anden side. Vil det være muligt at foretage ændringer på nogle områder, som vil kunne give børnene en oplevelse af større medindflydelse og tjene til at forbedre børnenes/de unges kompetencer til at klare sig i en senere tilværelse uden for institutionens rammer?

Det er vigtigt at få erfaringer med at afprøve sine meninger, og at ens mening har betydning, og det er vigtigt at få mulighed for at udvikle sine kompetencer ved, at man bl.a. har mulighed for at træne sig i at kunne forhandle. Ikke mindst, at man i takt med, at man bliver større, får trænet sig i at klare en almindelig hverdag, selv stå op, hygiejne, orden og rengøring, indkøb og madlavning, tøjvask m.m. At vedligeholde og udvikle et netværk uden for institutionen er også vigtigt for senere at klare sig i en selvstændig tilværelse.

For at styrke børnenes oplevelse af medindflydelse i forhold til hverdagen, kan der på baggrund af børnenes/de unges oplevelser peges på nogle områder, hvor ændringer kunne overvejes:

- at der arbejdes med etablering og fastholdelse af en mere formel struktur (børnemøder/husmøder) og sikre et indhold
- at der arbejdes på at skabe en større klarhed for børnene gennem inddragelse i deres sagsforløb/handleplan/opfølgning og med børnesamtaler

- at det overvejes, at der som supplement til allerede ophængte plakater fra det generelle tilsyn udleveres en pjece til børn (og forældre) om rettigheder, magtanvendelse, tilsyn og klageregler
- at det overvejes, om der kan ske større inddragelse af børnene i forvaltning af deres lommepege
- at det overvejes, om det kunne være hensigtsmæssigt at foretage ændringer i madlavningsprocessen med større inddragelse
- at det overvejes, om, hvordan og på hvilke områder der kan ske en større differentiering i forhold til børnenes alder og modenhed
- at det overvejes, på hvilke områder det kunne være muligt at træne børnene i at forhandle (f.eks. sengetider, brug af computer, mobiltlf.)
- at det overvejes, om de anvendte sanktioner er hensigtsmæssige
- at det overvejes, om der er behov og mulighed for at etablere et udslusningsværelse inde på Spanager

Medindflydelse på ungdomspensionen Brydes Alle

I aftale mellem Socialforvaltningen i Københavns Kommune og ungdomspensionen Brydes Alle for 2006 kan man bl.a. læse flg. om institutionen:

Institutionen er beliggende i bebyggelsen Hørgården på Amager med gode busforbindelser og tæt på metrostationen ved Københavns Universitet, Amager. Pensionen kendetegnes ved at være nær og overskuelig, men med meget få interne aktivitetsmuligheder, da pladsen i huset begrænser dette.

Institutionen har en intern ungeafdeling med 4 pladser (p.t. 6?) og 2 eksterne afdelinger med 3 pladser i hver – i alt 10 pladser. Der påtænkes udvidet med 6 pladser i 2007.

Pensionen modtager unge i aldersgruppen 14-18 år.

Målgruppen er unge, der er normalt begavede, men som har udviklet en normbrydende adfærd med utilpassede handlinger i forhold til skolegang, familie og andre sociale relationer. De er alle i en situation, hvor der er risikofaktorer forbundet med deres udvikling, af især skolemæssig og uddannelsesmæssig karakter og social og adfærdsmæssig karakter. Nogle har endvidere eller er i risiko for at forstærke deres vanskeligheder med et hashforbrug, og nogle har emotionelle vanskeligheder.

Det pædagogiske arbejde på Brydes Alle tager udgangspunkt i den enkelte unge og integrerer et fokus på balance mellem

- Støtte og hjælp til den unges emotionelle problemer *og* forandring af den unges adfærd
- Personlig relation *og* professionel støtte og forholdemåder i forhold til udviklingsopgaven
- Struktur/regler *og* selvregulering og medbestemmelse
- Refleksion og regulering

Den unge får ved indflytningen 2 kontaktpædagoger.

Strukturen på Brydes Alle udgøres af få, generelle regler for acceptabel og sikker adfærd/normer, samt de aftaler, der indgås individuelt med de enkelte unge og deres familier og hverdagslivet på Brydes Alle. Hverdagslivet udgør udviklingsrummet og indeholder vedholdende opfølgning på skole/beskæftigelse, og muligheder for, at de unge kan gøre sig erfaringer med og opnå funktionalitet med praktiske færdigheder, og medbestemmelse og indflydelse.

I det daglige arbejdes der bevidst med begreberne "handling" og "valg", hvor de unge har frihed til at træffe selvstændige valg, og hvor de voksne støtter dem ved at synliggøre sammenhænge mellem valg og konsekvenser.

Der er ikke på institutionen etableret et formelt børneråd.

De unge i undersøgelsen

Informanter er 6 unge mellem 14 og 18 år (1 på 15 år, 1 på 16, 2 på 17 og 2 på 18 år), 2 drenge og 4 piger fordelt på såvel intern som eksterne afdelinger. 4 har etnisk minoritetsbaggrund. Anbringelsesårsag angives af alle børnene selv hovedsageligt som skoleproblemer og problemer hos/med forældre.

De unges medindflydelse skal ses i sammenhæng med deres problemstillinger og modenhedsgrad og stedets individuelle pædagogiske tilgang i forhold hertil.

I det følgende får vi de unges fortællinger om, hvordan de oplever deres medindflydelse på institutionen.

Hverdagsliv

De unge beskriver ret enslydende, at de i hverdagen i spørgsmål, der vedrører deres egne personlige forhold, har stort ansvar og selvbestemmelse.

Når de bor eksternt er der fuldt ansvar og selvbestemmelse m.h.t. at klare hverdagen, passe uddannelse eller job, have venner og kærester på besøg, økonomi, indkøb, madlavning, rengøring m.m. Støtte og opbakning gives af kontaktpædagogerne.

I forhold til institutionen, til det fællesskab, som til en vis grad skal fungere for de unge, som bor internt, er der forskellige syn på graden af medindflydelse og medbestemmelse. Når de bor internt er der en række "uskrevne regler" eller fælles retningslinier for, hvordan de bør opføre sig for at tage et rimeligt hensyn til, at de bor sammen i en form for bofællesskab. Disse forskellige uskrevne regler er der bare – de unge oplever ikke nødvendigvis, at de har været med til at bestemme disse færdselsregler. De siger ikke, at de opfatter dem som urimelige, men at de opfatter det som et problem, at alle ikke føler sig forpligtet til at overholde dem.

Når de bor internt, skal de i princippet selv sørge for at stå op om morgenen, få morgenmad, evt. madpakke og komme af sted til skole, uddannelse eller arbejde, hvis de er i gang med dette. De kan blive vækket af den medarbejder, der er på arbejde.

Det er vigtigt, at de unge er i gang med uddannelse eller arbejde. Det er ikke et ufravigeligt krav for at kunne bo på stedet, men der lægges mange kræfter i, at det sker. Hvis den unge ikke er i gang med noget er der "en regel" om, at man skal være oppe kl. 10.00 for at opretholde en nogenlunde normal døgnrytme.

Af pligter har de interne beboere selv ansvar for oprydning og rengøring på deres værelser, sørger selv for tøjvask – og har pligt til at rydde op efter sig på de fælles arealer. Fællesarealerne rengøres ellers af rengøringspersonale.

Ellers disponerer de stort selv deres hverdag – skal passe skole eller arbejde, bestemmer om de er hjemme eller ude, om de spiser med/ikke spiser med, er sammen med venner eller kæreste ude eller hjemme, om de sover ude osv.

Om indflydelse på dagligdag: *"Ja, jeg havde fri tøjler. Det var ligesom, da jeg flyttede herud som 12 årig var det ligesom at være 15. Meget fri tøjler. Kunne selv lære at styre, hvad du ville. Der er sikkert nogen, der misbruger det, men jeg fik meget ud af det. ved hvad, jeg vil. Styre mig selv. Har ikke brug for en til at sige, det må jeg, det må jeg ikke".*

Den **madordning**, som fungerer p.t. er, at der mh.t. (varmt) aftenmåltid er "pædagog dage" tirsdag og torsdag, hvor alle kan spise med, og hvor de ansatte sørger for indkøb og madlavning. Man skal skrive sig på til spisning. De øvrige dage er der madklub. Dvs. at de unge skal melde sig og medvirke til at købe ind, lave mad, dække bord, rydde op m.m. i fællesskab. De skal påtage sig opgaven på skift, og de skal fordele opgaverne imellem sig. Den enkelte unge skal skrive sig på til spisning, og man kan ikke spise med, hvis man ikke har gjort det, og hvis man ikke medvirker til at løse opgaven.

Venner kan spise med, hvis de er skrevet på. Eksternt boende kan som hovedregel ikke spise med, da de selv får penge til mad, men af og til bliver de alligevel inviteret til at spise med. En fortæller, at man mod betaling kan få lov til at spise med.

Hvis man ikke vil spise med eller ikke har fået skrevet sig på, må man selv sørge for at få noget at spise, ude i byen eller hjemme. Man må enten købe noget selv (for sine lommepenge) eller anvende, hvad der er i køkkenet.

"Hvad har man af opgaver? Madklub. Det skulle man være med på, hvis man ville spise med. Lave mad eller rydde op. Hvad hvis man ikke var med? Så måtte man ikke spise med! Hvordan så mad? Så måtte man selv købe det, for sine lommepenge. Man kan ikke spise med hvis man ikke hjælper til. Det synes jeg er fair nok."

Der er delte meninger om denne madordning. En fortæller om, at der tidligere var ansat en kok, og mener, at det skulle man gøre igen. Andre synes, det er en OK ordning, at man selv skal være aktiv og deltagende for at få noget at spise.

Madlavning – hvem bestemmer hvad I skal have at spise? *"Børnene. Så spørger pædagogerne, hvad kunne I tænke jer, så bliver vi enige om noget. Ikke burgere, det skal være økologisk. Hvad betyder det, at det nu er økologisk? Ja, der er mindre mad. Økologisk er meget dyrere jo. Når vi får frugter, er de bløde, og æblerne er ikke lækre. Men der er mindre mad. Da jeg startede kunne jeg spise hele tiden, der var hele tiden noget lækker, salat, nu er det bare kedeligt, der er altid det samme i skabene og i køleskabet. Det samme rugbrød f.eks. De skal bestille det hjem".*

Hvis man ikke bliver mæt? *"Ja, så må man spise noget rugbrød, man må spise når man vil".*
Hvis man ikke kan lide maden? *"Koge pasta, tage rugbrød".*

Selvbestemmelsen og den individuelle tilgang til de unge betyder også, at de unge som hovedregel ikke har specifikke **hjemkomsttider**. Alle har nøgle til hoveddøren og til sin egen dør og kan selv lukke sig ind, når de kommer hjem. Det forvaltes dog netop individuelt, så der er enkelte unge, der får andre "færdselsregler" og hjemkomsttider end andre. De unge, der berøres af sådanne mere restriktive krav, finder det meget uretfærdigt og urimeligt. Flere af de unge udtrykker en udbredt utilfredshed med, at de bliver behandlet forskelligt.

For at skabe en vis rolig ramme for at bo i et fællesskab er der indført "**lukketider**". Det indebærer, at computerrum og det store køkken (hvor maden er) låses af kl. 23.00 til 7.00. Det indebærer også, at der skal være ro på fælles arealerne kl. 22.45 på hverdage og kl. 23.45 i weekends og helligdage. Disse bestemmelser har de voksne indført. De unge har forskellige meninger om dette. Nogle er utilfredse med, at der ikke er adgang til køkkenet hele tiden, ligesom også flere giver udtryk for, at lukketiderne ikke i sig selv fører til, at der er ro sent på aftenen og om natten. Det er meget generende for især dem, som skal passe skole og arbejde.

En af de unge, som praktiserer sin religion, fik nøgle og dermed adgang til køkkenet under Ramadanen, og fortæller i øvrigt at der tages hensyn til, at hun f.eks. kun spiser halalslagtet kød.

"I hybel, der bestemte jeg selv, en aftale med min mor. Gik i seng, når jeg havde lyst. Har aldrig, som andre børn, der bor hos deres forældre, oplevet, at man skal gå i seng til en bestemt tid. Også da man boede her, man skulle være på sit værelse, men det var lige meget, om man var oppe til kl. 10 for at se fjernsyn."

Normer/regler

De unge oplever generelt, at der er **regler** på institutionen - ikke specielt mange, men alligevel en del, som vedrører det fælles. De mener ikke, at de selv har lavet disse regler - eller for så vidt har været med til det. Reglerne udspringer som regel af personalets møder med hinanden. En andet generel opfattelse er, at reglerne ofte ikke håndhæves, at de håndhæves forskelligt for den enkelte unge, og at der generelt set heller ikke er sanktioner, når den unge ikke overholder reglerne.

Er der så overhovedet tale om regler, kunne man spørge? Det er måske snarere ønskede normer for, hvordan man bør opføre sig i et fællesskab for at tage fornødent hensyn til hinanden, og hvor personalet forsøger at påvirke de unge til at gøre det.

"Hvem har lavet reglerne? Det tror jeg Pia har, forstanderen her. Eller det ved jeg ikke... det er nok Pia, det er hende, der styrer pensionen. Hvis man nu er utilfreds med reglerne? Det kan du ikke gøre noget ved! Fordi folk skal jo have lov til at sove ikke?"

Der er ikke regler eller restriktioner for brug af **computer** udover, at der bliver låst af om aftenen/natten. De unge, som har brug for computer til lektier har førsteret, men det tager de andre unge ikke altid hensyn til, og så får man lov at låne PCeren på kontoret. Der er ikke begrænsninger i forhold til internet, hjemmesider (Arto o.l.) - i det hele taget er det ikke noget, man diskuterer.

De unge har - som unge flest - deres egen **mobiltelefon**. Der er ingen særlige regler eller begrænsninger sat op for brug af dem - udover at den skal være slukket, når de spiser.

Mobiltelefon? "Det må du også, når du vil. Men når vi spiser, skal den være slukket. Hvis man har glemt at slukke? Så tager de den, og går lige ud og siger vi spiser, ring tilbage igen lidt senere. De voksne tager den? Nej, nej, de er ikke så strenge her, det er den unge!"

Der er forbud mod indtagelse af alkohol, hash og andre stoffer på pensionen, mens de unge, som bor i hyblerne, selv har ansvaret for at styre deres forbrug.

Alkohol? "Vi må ikke drikke alkohol her, men i hyblerne må man. Det er svært at forklare reglerne, jeg kender dem jo bare! De er ikke nedskrevet, skulle ikke skrive under på en kontrakt! Det har der vist været en gang. Meget åbne, brede regler. Ikke drikke hvis under lavalderen, men det gjorde jeg en gang. Hvad skete der så? Ikke noget, de kunne jo ikke gøre noget ved det alligevel. Alle drikker jo under lavalderen, det kan man ikke gøre noget ved. Drak rigtig meget som 15 årig. Når man kom hjem sådan rigtig fuld, så hjalp pædagogerne en. Også i hyblerne? Så ringede jeg bare til dem. Plejede godt at kunne styre mig selv. De har været gode til at hjælpe".

Der er ikke egentlige **sanktioner** på pensionen. Kun, at man kan blive trukket i sine penge, hvis man ikke har afleveret kvitteringer for fornøjelsespenge og tøj køb.

Der er generelt en oplevelse af, at der ikke sanktioneres fra personalets side, når regler og normer ikke overholdes. Det opleves af nogle som stor forståelse, rummelighed og hjælp fra de voksne. Dog er det en kilde til frustration og irritation hos nogle af de unge, at der ikke er nogen sanktioner, hvis man ikke følger normerne og reglerne, og at reaktionen er forskellig overfor de forskellige unge. Stærkest opleves reaktionen faktisk over for dem, som plejer at leve op til regler og normer, mens personalet opleves afglidende eller "ligeglade", når det er nogle af de unge, som ikke plejer at leve op til normer/regler.

Som eksempel nævnes bl.a. når nogen ikke rydder op efter sig i fælleslokalerne, så gør personalet det i stedet for nogle af de unge, mens de tager en stor konflikt med andre om det samme. Det opleves uretfærdigt.

"De behandler de unge så forskelligt. Det er jeg utilfreds med, selv om der er mange gode ting på pensionen. Men de unge lærer jo ikke noget af det – de unge her er jo ikke retarderede, de forstår da godt, at der skal ryddes op og gøres rent"

"Hvordan med regler? Meget sådan, at hvis man ikke følger reglerne... altså, man KAN godt bøje reglerne, så længe de bliver overholdt i det store og hele. Kan godt bøje dem. Jeg snakkede bare med pædagogerne, så skete der ikke noget ved det."

"Er der sanktioner, hvis man ikke overholder reglerne? "Nej, slet ikke. Så snakker de bare med en, hvis du ikke kommer hjem, så skal du bare huske at ringe, ikke. Det er ikke så tit man husker det..."

"Er der husorden, generelle regler? [Tavshed...] der var nogle regler, men det var sådan nogle normale regler... at man ikke må ryge hash på værelset. Og sådan nogle ting. Hvis man gjorde det alligevel? Så skete der faktisk ingen ting... en gang skulle man bare blive på værelset hele dagen. Hvis det skete sammen med venner, som ikke bor her? Så må de slet ikke komme her mere."

Det sociale liv

Alle de unge har deres eget værelse. De har nøgle til det, så de kan låse det – både når de er hjemme og ude. De er utilfredse med størrelsen på værelserne, som er meget små, men det har de ikke lige nogen indflydelse på.

De beretter alle om, at de voksne og de unge respekterer deres værelse som deres private domæne. De bestemmer selv indretningen på værelset, og de bestemmer, hvem der får adgang. Man må gerne have musikanlæg, TV mv. på værelset.

Alle banker som hovedregel på hos hinanden, hvis man vil i kontakt eller ind. Der er en enkelt undtagelse, som der udtrykkes forståelse for, nemlig at de voksne har nøgle til alle værelser og kan lukke sig ind. Men de voksne gør det kun, hvis en ung f.eks. har "muret" sig inde, og der kan være problemer og bekymring for, hvad der foregår. Det finder de unge i orden.

"Regler for at komme ind [på dit værelse] – også i hyblen? "Nåja, de måtte jo bare gå ind, men ikke ind på værelset. Men, altså, med mig, jeg kender jo alle pædagogerne, det må de gerne, hvis de skal hente noget eller sådan. Man bor tre sammen. Jeg boede der i lang tid, mens de andre flyttede ud og ind. De skal banke på. Om morgenen, der står de bare og banker på"

De opfatter alle, at pensionen er meget åben i forhold til at venner og kæresten må komme der – også m.h.t. at få lov at spise med og overnatte. Udefrakommende må dog ikke opholde sig på stedet, mens der spises.

Hvis man har en kæreste, som gerne skal overnatte, så skal pensionen og forældre give tilladelse. Det er som hovedregel ikke tilladt at have sovende gæster i hverdagen.

Der er også åbenhed over for at forældre og søskende kommer på besøg på pensionen, men de unge tager mest selv hjem på besøg.

Iflg. de unge har de hver deres egne venner og veninder, kæresten og udover arbejde og skolegang er det mest dem, de bruger deres tid på. De unge på pensionen bruger ikke meget tid på hinanden indbyrdes.

Nogle nævner, det lidt hårde og grove sprogbrug, som der kan være i omgangstonen mellem de unge – og som også kan præge tonen mellem de voksne og de unge ind i mellem. Og nogle gange er man bare ikke enige.

“Nej, jeg bestemmer ikke for meget selv. De voksne vil gerne høre min mening, de vil gerne diskutere. Nogle gange er vi bare uenige, så kan det være som at tale til en væg”.

Hvis de unge får konflikter med hinanden støttes de i at løse dem selv indbyrdes, men er det meget alvorligt (hvis det f.eks. trækker op til, at nogle kommer op at slås), så blander de voksne sig. Og det opfattes som OK.

Nogle af de unge giver udtryk for at savne fællesskab og hygge og nærhed og fortrolighed med de voksne.

“ Det værste er konflikter og uro om natten. De unge her er for forskellige. Og for mange. 3-4 stykker vil være OK. Jeg har været anbragt et andet sted før, og her er meget anderledes, man er mere fri her. Men her er ikke varmt og kærligt og familieagtigt. Man kan godt savne en nærværende person”.

Strukturer

Rammerne for en mere formel indflydelse på institutionens drift er børnemøde eller **husmøde**, som det også kaldes.

De unge er ret enige om, at det er noget, der afholdes yderst sjældent, og at det ikke fungerer. Hvor sjældent er der forskellige bud på.

Det er både de voksnes og de unges ansvar, at de ikke afholdes. – De regler, som findes, mener de, at forstanderen har lavet sammen med det øvrige personale.

Flere af de unge er frustrerede over, at disse møder ikke bliver til noget, men mener, at det i høj grad skyldes, at de unge ikke føler sig forpligtet over for et fællesskab og hele tiden prioriterer og har så travlt med deres egne forhold hver især.

Det er de voksne, der indkalder til husmøde – f.eks. ved et opslag på alles døre og på den fælles opslagstavle. Der er ikke en dagsorden, alle spørgsmål kan rejses på selve mødet.

“Der skulle være fast møde hver måned, men det bliver bare ikke til noget. Jeg synes, det er vigtigt. Man kan ikke tillade sig at brokke sig, når man ikke møder op. Det bliver ikke til noget, fordi folk ikke møder op. De føler sig ikke forpligtet. – Der er ingen dagsorden, alt kan tages op. Hvis vaskemaskinen er i stykker, hvis vi vil diskutere, hvorfor der ikke er adgang til det store køkken, - og vi burde snakke om, hvordan vi har det, snakke om fællesskabet, Men mange gider ikke fællesskabet, vi lever hver for sig, har hver sit liv”

Er der møder med de unge? *Nej , hvis der er noget, så siger man det bare. Jo, husmøde, hvis der var virkelig kaos. Måske en gang om året, meget, meget sjældent. Hvilken slags kaos? Tre piger sammen i hybel, eks.!*

Ved indskrivningen tildeles hver enkelt ung to **kontaktpædagoger**. Nogle unge siger, de kun har en kontaktpædagog, fordi den anden f.eks. er ophørt, uden at der er fundet en erstatning. Tildelingen har de unge ikke indflydelse på, men en enkelt af de unge mener, at man godt kan ønske en bestemt kontaktpædagog, men det er ikke sikkert, at det kan lade sig gøre.

En siger: *“ Kontaktpædagoger, dem får man tildelt. Jeg har ikke noget imod mine, men der er mange, der er utilfredse. De ville gerne selv kunne vælge”*

"Irriterende med de voksne, når de ikke havde tid til en og bare løb frem og tilbage. De skal ordne ting, der er papirarbejde, dit-og-dat. Så har man det sådan lidt okay, ikke, de voksne skal være der for en, hvis man har brug dem og snakke med dem. Okay altså, stor hjælp, du er jo kommet her for at få hjælp, ikke! Papirarbejdet kommer før os unge. Det gør, jeg er ikke den eneste, hvis man er ked af det. Det tændte i hvert fald mig fuldstændig af. Skal man aftale tid? Ja! Faktisk!"

En af de unge synes, der er alt for lidt opmærksomhed og kontakt med kontaktpædagogerne, især når man bor i hybel. Føler sig svigtet og overladt til sig selv – også med mange praktiske ting.

Hvis de unge er utilfredse eller vil klage over noget, så retter de det til en kontaktpædagog eller til forstanderen.

Flere af de unge nævner, at det pludselig blev besluttet (af personalet) at flytte udbetalingsdagen for lommepenge for alle (fordi nogle få havde problemer), og det skabte meget stor utilfredshed. De unge mener, at de burde inddrages i sådanne spørgsmål, før beslutning bliver taget.

Ingen af de unge nævner ellers behov for viden om klageadgang

Almene forhold og aktiviteter

Som nævnt tilstræbes det, at alle de unge er i gang med skole, uddannelse eller arbejde. De kan få hjælp til lektier fra de voksne ("*hvis de voksne kan finde ud af matematikken*").

Alle de unge får udbetalt lommepenge og tøjpenge i overensstemmelse med reglerne. De udeboende får også kostpenge. Uanset de unges alder er der lavet en standard, så alle får 175 kr. om ugen i lommepenge.

Tøjpenge får de med 500 kr. månedligt – de står selv for tøjindkøb, og de skal aflevere kvitteringer. Man kan godt få en pædagog med ud at købe tøj, nogle gør det, fordi det er hyggeligt, andre får tvungent en pædagog med, fordi de har svært ved at administrere pengene selv og måske "glemmer" at bruge dem til tøj.

De unge får også dækket deres daglige transportudgifter i forbindelse med at skulle passe skole eller job – og de kan også få transportpenge i forbindelse med andre aktiviteter, biografbesøg o.l.

De unge synes ikke, det er mange penge, de får, fordi de jo skal dække alt ekstra – dvs. mange ting, som i et normalt hjem blot ville være tilgængeligt. Hvis man ryger, er det ekstrasvært.

"Du har jo ingen forældre til at hjælpe dig – sagsbehandleren er din økonomiske mor."

De unge har mulighed for at påtage sig fritidsjob, og flere af interviewpersonerne har da også sådanne jobs (eks. kassedame og medarbejder i burgerbar). De beholder selv de penge de tjener, men forklarer, at der er en øvre grænse for, hvor meget de må tjene, før de så vil få reduceret i udbetalinger fra pensionen.

Pensionens fysiske rammer giver ikke mulighed for andre aktiviteter på stedet, end hvad der kan forekomme i et almindeligt hjem: Se TV, videofilm, spille musik, computer, spille spil m.m.

De unge støttes derfor i at gå til forskellige fritidsaktiviteter alt efter lyst og interesse. Pensionen (eller sagsbehandleren) kan yde økonomisk støtte til sådanne fritidsaktiviteter. Flere af de unge siger, at selv om de har lyst til det, så kan de ikke overkomme det, når de er i den situation, at de skal passe både skole og fritidsjob. Andre af de unge er slet ikke motiverede for fritidsaktiviteter.

En gang om måneden (vistnok?) kan de unge få et ekstra tilskud på 100 kr. i "fornøjelsespenge", som der skal afleveres kvittering for. Hvis det ikke sker, så bliver beløbet trukket af deres lomme penge. Der er begrænsninger i, hvad "fornøjelsespengene" må bruges til.

Inddragelse i egen sagsproces

De unge fortæller alle om en aktiv inddragelse i deres sagsproces. De kender alle deres sagsbehandler (undtagen en, der lige har fået en ny, som pgl. ikke har mødt endnu), og de kender alle til deres "handleplan". De deltager i møder om deres handleplan og har været med til at præge indholdet. De kan ikke skelne mellem handleplan og udviklingsplan og blander også disse sammen med indberetninger fra institutionen til sagsbehandleren. De er ikke altid helt enige i de vurderinger, de voksne har af dem og deres problemstillinger og dermed i de mål, der sættes op.

Møder med sagsbehandler? *Jeg er med til de møder, hvor hun spørger, hvordan det går osv. Jeg får ingen referater tilsendt."*

"Møderne handlede om Handleplanen? *Ja! Kender du den? Ja, fordi du får den... din kontaktperson skriver den, og så læser du den. Så sender de den så videre til sagsbehandler og min far. Er du med til at beslutte? Ja, lidt. De kan jo godt selv regne det ud, de kender jo en. Vigtigt for dig at kende til handleplanen? Ja, fordi, du vil jo gerne vide hvad, der står, man er jo nysgerrig på hvad, der står om en. At der ikke står et eller andet, der bare er totalt fucked up om en og så kommer den videre til din far og mor. Er du med til møderne om handleplanerne? Nå ja, du er jo med!"*

"Handleplan? *Ja, jeg har læst min. Husker den ikke. Jo, har læst den for tre uger siden, alle de der paragrafsider. Og har læst mappen. Det er meget sjovt at sidde og læse fra man var 13 år. Så kan man lige pludselig huske det. Og også fordi, dem der har skrevet det, dem kender jeg jo godt.*

Institutionen praktiserer "en åben journal", sådan at hvad der skrives om den unge fra pensionens side er tilgængeligt for den unge. Den unge får ikke adgang til, hvad andre skriver (det kræver aktindsigt) – og de får naturligvis ikke adgang til hinandens papirer.

Når institutionen sender indberetning til sagsbehandleren, er den udarbejdet i samarbejde med og forelagt for den unge, som har mulighed for at udtrykke sin uenighed. Dvs. de unge har medindflydelse – de kan påvirke gennem deres meningstilkendegivelser. En af de unge udtrykker dog tvivl med hensyn til, om denne uenighed nu også fremgår af indberetningen. Hun mener, at der skal være plads til at tage de forskellige syn på sagen med i indberetningen – ellers skal der slet ikke skrives om det.

Flere af de unge giver udtryk for, at papirarbejdet fylder meget og "stjæler" tiden fra kontakt med de unge.

"*De sidder hele tiden og skriver i mapper! Det er klart, der er mange børn, de skal skrive om. Det er kun sådan nogle mapper vi må kigge i, når vi sidder med vores kontaktperson. Så kan vi læse det, han har skrevet. Vi må ikke læse, hvad de andre har skrevet, det er vist sådan noget fortroligt noget. Men vi må vist godt læse det, når vi er flyttet ud. Så må vi godt læse det hele. Jeg tror bare ikke, de vil have, vi sidder og roder i mapperne, når vi er 14-15 år. Så er det fortroligt – for os, altså. Er det formuleret? Det spørger man bare ikke om."*

"*Det eneste, der går mig på er, når de voksne har for meget arbejde, og man ikke har tid til... det er ikke rart, man bliver faktisk lidt ked af det, man bliver afvist. Det er meget irriterende. Hvor meget papirarbejde kan der være for 10 mennesker, altså, når der er hvad, fire voksne, som er på arbejde. Det er helt vildt nogen gange. Altså, I arbejder her pga. os!"*

Nogle af de unge udtrykker stor frustration p.t., fordi der ikke lige nu er afklaring på et perspektiv for deres anbringelse på institutionen. En er meget bange for at blive udskrevet til hjemmet mod sin vilje, og en anden beretter om, at sagsbehandleren har stillet et ultimatum: At hun skal flytte i et hybel som administreres direkte under socialcentret eller alternativt, at hun må flytte hjem (selv om moderen ikke er indforstået med dette). Begge unge giver udtryk for savn af mere klare udmeldinger og opbakning fra institutionen.

Andet vigtigt

Til slut i samtalen med den unge blev de alle spurgt, om der var forhold, som vi ikke havde berørt eller spurgt ind til, som de synes var vigtige at få med, når vi fokuserer på medindflydelse på deres hverdagsliv på institutionen.

Flere af de unge understregede, hvor stor gavn og hvor meget de har lært under deres ophold på pensionen.

"Jeg tror også at de, der bor her, bliver mere socialt anlagte og lærer at respektere andre. Andet end at være enebarn derhjemme."

"Hvad har du ellers lært, som har været vigtigt for dig, mens du boede her? "Jeg har lært at være mere selvstændig. Jeg ved, hvordan man gør de forskellige ting, mad, handling [indkøb?], ved hvordan man økonomisk skal stå fast og sådan nogle ting. Lært meget af det der med at få lomme penge, jeg har haft godt at bo her. Ellers var jeg nok ikke nået så langt, som jeg er nu. Særligt langt med? har fået en lejlighed nu, at jeg kan finde ud af det. Jeg har været alle mulige steder, ved f.eks. hvordan SU fungerer og hvad et socialkontor er. Ved sådan nogle ting. Hvordan man tager ind og møder sådan nogle folk og præsenterer sig ordentligt, når man skal søge måske SU eller ind og tale om en sag."

"Jeg er faktisk meget tilfreds, kan godt lide at være her. Her er rigtigt godt – men der er altid noget....!"

"Hvis jeg bestemte ville jeg ændre nogle småting. Regler skulle gælde alle, og de skulle følges op og håndhæves. Det ville løse mange andre ting - Og så skulle værelserne være større og så mere lektiehjælp."

"De skulle sætte de unge bedre sammen – og så skulle der være flere drenge!"

"Her er der de regler, man selv laver – de skifter hele tiden. De voksne aftaler ting og beslutter, og de drøfter det ikke med de unge, før det bliver indført. Det skal laves om."

Andre af de unge giver udtryk for forskellige savn – bl.a. at stedet ikke rummer fællesskab og slet ikke kan opleves som et hjem, og at man kan savne nærhed og fortrolighed med de voksne.

"Man bestemmer rigtig meget selv. Man skal faktisk kunne klare sig selv. Det er ikke altid når man beder om noget hygge, at man får lov, eller de har tid. De skulle gøre det mere til et hjem".

Konklusion og anbefalinger

En vurdering af de unges medindflydelse på Brydes Alle skal foretages på baggrund af både de unges egen oplevelse af medindflydelse, og på baggrund af de unges problemstillinger og modenhed og deraf afledte behov.

Vurderingen skal også ske på baggrund af, at stort set alle de unge, som vi talte med på et direkte spørgsmål alle svarede, at de var tilfredse med at bo på Brydes Alle, og at mange mente, at de havde lært meget og havde gavn af at bo der.

Vurderingen skal naturligvis også ske på baggrund af, at en sådan samtale om medindflydelse kan aktivere en refleksion hos de unge om forhold, som de måske ikke ellers tænker nærmere over. Spørgsmålene er blevet stillet neutralt, og de unge er blevet bedt om at beskrive og uddybe. Der blev dog stillet nogle spørgsmål med positivt fokus om, hvad der er godt ved Brydes Alle, om de kan lide at være der, om det har gavnet dem osv.

Kvalitetsmålet er, at de døgninstitutionsanbragte børn skal synes, at de er blevet inddraget i drøftelserne omkring deres egen og institutionens hverdag. Umiddelbart vurderet er de unges inddragelse god hvad angår deres personlige forhold og inddragelsen i deres egen sagsproces. De unges beskrivelser efterlader et indtryk af, at de oplever at have meget både medindflydelse og selvbestemmelse om mange forhold, der vedrører deres egen person. Derimod er der ikke en oplevelse af at have medindflydelse i særlig grad, når det drejer sig om spørgsmål vedr. institutionens drift eller helhed, og hvad fællesskab på institutionen angår. Institutionens pædagogiske arbejde bygger hovedsageligt på en individuel tilgang, hvor der skabes "et udviklingsrum" for den enkelte og der satses dermed ikke særligt på fællesskabet som "udviklingsrum"

En del af de unge er ikke optaget af at få denne medindflydelse på helheden, mens andre gerne vil have den. De unge har på nogle områder selv en erkendelse af deres forskellighed, og at denne forskellighed er en særlig udfordring for personalet. Personalet kan blive nødt til at træffe beslutninger, fordi der ikke er basis for at forhandle sig til enighed eller til kompromiser, men derfor kan det alligevel være nyttigt at høre de unges synspunkter, før der træffes beslutninger.

Så spørgsmålet eller udfordringen kunne være at overveje, om der er en tilpas balance mellem tryghed og forudsigelighed for de unge på den ene side og forandring, fleksibilitet og uforudsigelighed for de unge på den anden side. Nogle af de unge savner tryghed, omsorg og hjemlighed (i hvert fald ind imellem) for at kunne klare udfordringerne, andre er slet ikke interesserede i det.

Omdrejningspunktet bliver ud fra de unges beskrivelser på en vis måde spørgsmålet om fællesskab/ikke fællesskab. Hvor skal balancen være? Er den det rigtige sted, som det er nu? Vil det være muligt at foretage ændringer på nogle områder, som vil kunne give de unge en oplevelse af større sammenhæng og medindflydelse og tjene til at forbedre de unges sociale kompetencer specielt med hensyn til samarbejde og hensyntagen, når man bor sammen.

For at øge de unges oplevelse af medindflydelse i forhold til institutionslivets hverdag, kan der på baggrund af de unges oplevelser peges på nogle områder, hvor ændringer kunne overvejes:

- at der arbejdes med etablering og fastholdelse af en mere formel struktur (husmøder) og sikre et indhold, der relaterer sig til den daglige drift og de fælles "færdselsregler" samt "hvordan har vi det"?
- at det overvejes, at der som supplement til allerede ophængte plakater fra det generelle tilsyn udleveres en pjece til børn (og forældre) om rettigheder, magtanvendelse, tilsyn og klageregler
- at det overvejes, om det kunne være hensigtsmæssigt at foretage ændringer i madordning med større inddragelse og forpligtelse for alle
- at det overvejes, om der kan arbejdes på at imødegå de unges forvirring om, hvad der er de gældende regler og dermed skabe en større klarhed for de unge af den pædagogiske tilgang: At individuel tilgang indebærer forskellighed, at normer/regler er hensigtserklæringer og ikke håndhæves ens for alle osv.

- at det overvejes, om, hvordan og på hvilke områder der kunne tages hensyn til de unges forskellige behov i forhold til fællesskab og hjemlighed

Bilag 1

Spørgeskema

1

Dette spørgeskema kan du udfylde, hvis du er i fællesskab med din søster/mor/forælder. Hvis du er barn der får hjælp fra kommunen, skal du kun besvare spørgeskemaet for dit mindste barn.

SPØRSMÅL OM BARNET

1. Hvad er barnets alder? (alderen på dit mindste barn, der modtager hjælp fra kommunen)

Barnet er ____ år

2. Hvad er barnets køn?

Dreng Pige

3. Hvor mange søskende har dit barn?

Mit barn har ____ søskende

4. Hvor bor dit barn på nuværende tidspunkt? (tæl kun 1 kryds)

- Mit barn bor hjemme sammen med mor og far
- Mit barn bor alene med mor
- Mit barn bor alene med far
- Mit barn bor med mor og stedfar/samløber
- Mit barn bor med far og stedmor/samløber
- Mit barn bor hos bedsteforældre
- Mit barn bor hos andre i familien
- Mit barn bor på daginstitution
- Mit barn bor hos plejefamilie
- Mit barn bor på opholdssted
- Mit barn bor andet sted, skriv hvor: _____
- Jeg ved ikke, hvor mit barn bor på nuværende tidspunkt

SPØRSMÅL OM DIG

5. Hvem er du?

- Barnets mor
 Barnets far
 Bedsteforælder til barnet
 Barnets stedmor
 Barnets stedfar
 Anden person: _____

6. Hvad er din alder?

Jeg er ____ år

7. Har du forældremyndigheden over barnet?

- Ja
 Nej

8. Hvad er din arbejdsmæssige status?

Hvis I er to voksne i hjemmet skal du sætte 1 kryds for hver af jer.

	Kvinden i hjemmet	Manden i hjemmet
Har fuldtidsarbejde		
Har deltidsarbejde		
Modtager SU		
Modtager revalidering		
Modtager sygepenge		
Modtager arbejdsskadesunderstøttelse		
Modtager pension		
Modtager feriepension		
Modtager kontanthjælp		
Jeg bliver forsynet af min mand, kone eller samlever		

, Brugerundersøgelse Københavns Kommune

9. Hvilken bolig bor du i? (sæt 1 kryds)

- a) Ejerlejlighed
- b) Ejer Hus
- c) Andelsbolig
- d) Privat leje-lejlighed/lejet hus
- e) Lejlighed i boligforening
- f) Kommunal leje-lejlighed
- g) Kommunalt lejet hus

10. Har du eller din eventuelle samlever/ægteskælle en anden etnisk baggrund end dansk?

- Ja
- Nej

Hvis ja, hvilket land kommer du fra? (skriv tydeligt på dansk):

Jeg kommer fra: _____ Min samlever/ægteskælle kommer fra: _____

SPØRSMÅL DER VEDRØRER BESLUTNINGEN OM HJÆLP TIL DIT BARN

11. Kender du grunden til, at dit barn har fået hjælp gennem kommunen?

- Ja
- Nej

12. Hvem henvendte sig først til kommunen, så dit barn kunne få hjælp?

(sæt kun 1 kryds)

- Barnets mor
- Barnets far
- En anden person i barnets familie
- Barnet selv
- Sundhedsplejersken eller daginstitutionen
- Skolen eller SFO'en
- Politiet eller Den Sociale Dagsvag
- Andre henvendte sig, skriv hvem: _____

13. Var du enig i, at dit barn havde brug for hjælp?

- Ja
- Nej

, Brugerundersøgelse Københavns Kommune

14. Har sagsbehandleren spurgt dig hvad, du synes dit barn har brug for?
Ja Nej

15. Har sagsbehandleren fortalt dig hvilken hjælp, dit barn har fået?
Ja Nej

16. Har du været med til at bestemme hvilken hjælp, dit barn har fået?
Ja Nej

17. Ville du gerne have bestemt mere i forhold til hvilken hjælp, dit barn skulle have?
Ja Nej

18. Har du haft et møde med sagsbehandleren om hvilken hjælp, dit barn har brug for?
Ja Nej

19. Har du sammen med sagsbehandleren lagt en plan for, hvad kommunen skal hjælpe dit barn med?
Ja Nej

20. Har du underskrevet en plan for den hjælp, dit barn har fået?
Ja Nej

21. Hvordan har sagsbehandleren fortalt dig om den hjælp, dit barn modtager? (sæl kun 1 kryds)

På et møde med kommunen	
Ved et brev eller en mail fra kommunen	
Ved en telefonopringning fra kommunen	
Jeg er ikke blevet oplyst om den støtte og hjælp, som barnet modtager	

22. Mener du, at dit barn modtager den rigtige hjælp?
Ja Nej

Brugerundersøgelse Københavns Kommune

23. Har du haft mulighed for at vælge mellem flere tilbud om hjælp til dit barn?

Ja Nej

SPØRSMÅL OM TIDEN EFTER DIT BARN ER BEGYNDT AT MODTAGE HJÆLP

24. Hvor ofte er du til møde med sagsbehandleren om dit barn? (sæt 1 kryds)

Hver uge
 1-2 gange om måneden
 Hver anden måned
 2-4 gange om året
 Sjældnere end 2-4 gange om året
 Jeg har aldrig været til et møde med sagsbehandleren vedrørende mit barn

25. Kunne du tænke dig at høre flere møder med sagsbehandleren om dit barn?

Ja Nej

26. Hvor ofte taler du i telefon med sagsbehandleren om dit barn (sæt 1 kryds)?

Hver uge
 1-2 gange om måneden
 Hver anden måned
 2-4 gange om året
 Sjældnere end 2-4 gange om året
 Jeg har aldrig talt i telefon med sagsbehandleren vedrørende mit barn

27. Hvor ofte modtager du et brev fra sagsbehandleren vedrørende dit barn? (sæt et kryds)

Hver uge
 1-2 gange om måneden
 Hver anden måned
 2-4 gange om året
 Sjældnere end 2-4 gange om året
 Jeg har aldrig modtaget et brev fra sagsbehandleren vedrørende mit barn

28. Hvordan synes du, at din kontakt med dit barns sagsbehandler har været? (sæt 1 kryds for hvert udsagn)

	Ja	Nej
Jeg synes, at sagsbehandleren respekterer mig		
Jeg synes, at sagsbehandleren tyder til mig		
Jeg synes, at sagsbehandleren spørger mig til rådsvedrørende mit barn		

Brugerundersøgelse Københavns Kommune

29. Synes du, at **sagsbehandleren tog særlig hensyn til dine ønsker**, da der skulle findes hjælp til dit barn? (sæt 1 kryds ud for hvert udsagn)

	Ja	Nej
Jeg synes, at der blev taget hensyn i forhold til mit barns spisevaner		
Jeg synes, at der blev taget hensyn i forhold til mit barns bekledning		
Jeg synes, at der blev taget hensyn i forhold til mit og barnets sprog		
Jeg synes, at der blev taget hensyn i forhold til min og barnets religion		

30. Synes du, at den **hjælp** dit barn får, **tager særlig hensyn til dine ønsker**? (sæt 1 kryds ud for hvert udsagn)

	Ja	Nej
Jeg synes, at der tages hensyn i forhold til mit barns spisevaner		
Jeg synes, at der tages hensyn i forhold til mit barns bekledning		
Jeg synes, at der tages hensyn i forhold til mit og barnets sprog		
Jeg synes, at der tages hensyn i forhold til min og barnets religion		

31. Hvordan synes du **kontakten** er med det tilbudsted, som dit barn modtager hjælp fra? (sæt 1 kryds for hvert udsagn)

	Ja	Nej
Jeg synes, at stedet respekterer mig		
Jeg synes, at stedet lytter til mig		
Jeg synes, at stedet spørger mig til råds vedrørende mit barn		

32. Mener du, at den hjælp du eller dit barn får fra kommunen, **hjælper dig med at være forælder**? (Hjælpen fra kommunen kan f.eks. være familiebehandling eller hjemmetilskud)

Ja Nej

33. Må UFC Barn og Unge kontakte dig for at snakke mere med dig? Vi vil gerne høre mere om din oplevelse af den støtte, som barnet modtager fra kommunen. Det du fortæller bliver brugt anonymt, og det skal bruges til at gøre kommunens hjælp bedre.

Ja, UFC må gerne kontakte mig

Mit telefonnummer er: _____

Nej, jeg ønsker ikke at blive kontaktet

Brugerundersøgelse Københavns Kommune

SIG DIN MENING
- OG GØR OS KLOGERE

Bilag 2

Vi vil bede dig om at udfylde og besvare spørgeskema

Københavns Kommune ønsker at høre borgernes mening om, hvordan de oplever at blive inddraget i forbindelse med den hjælp og støtte, der er givet til børn og unge fra kommunens socialforvaltning.

Da dit barn modtager støtte og hjælp gennem kommunen håber vi, at du vil give din mening til kende og svare på vedlagte spørgeskema.

Undersøgelsen gennemføres af UFC Børn og Unge, og når du har besvaret spørgeskemaet, kan du sende spørgeskemaet retur til os ved at returnere det i vedlagte svarkuvert.

Din besvarelse er anonym, og du skal ikke opgive dit navn på spørgeskemaet. Vi vil gerne have din besvarelse hurtigst muligt og helst inden for 14 dage.

Med venlig hilsen og på forhånd mange tak for din hjælp og deltagelse

UFC Børn og unge¹
Vesterbrogade 3 A
1620 Kbh. V
Tlf. 4620 0010

Spørgsmål kan rettes til:
Helle Stærmose Tlf. 4620 0901
Esther Malmberg Tlf. 4620 0013

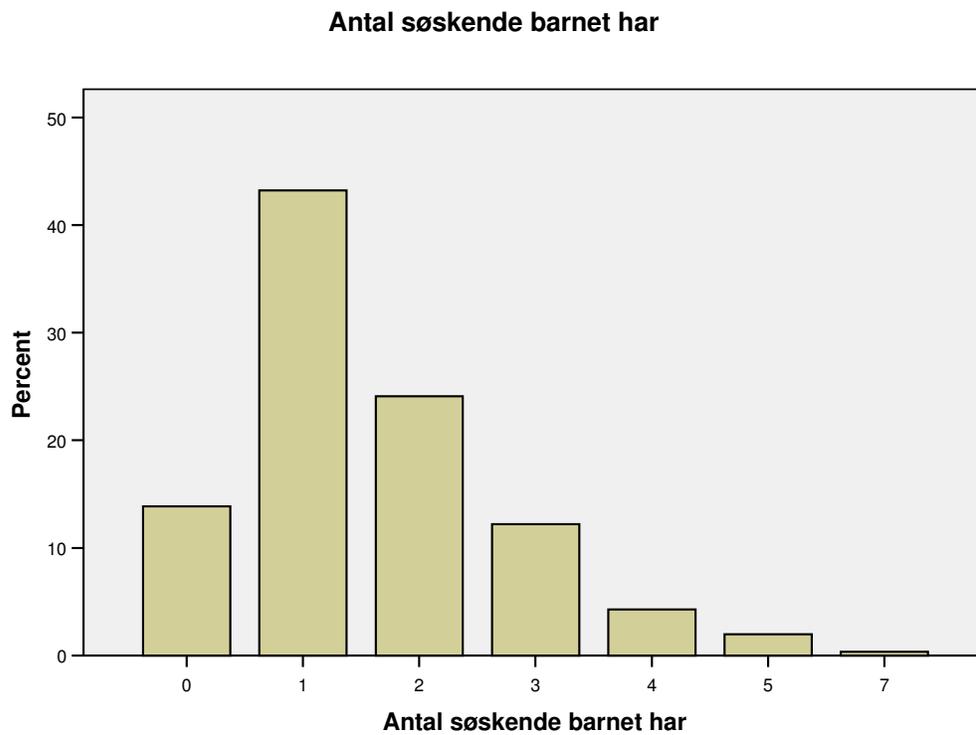
¹ Udviklings- og Formidlingscenter for Børn og Unge er en konsulentskikkomhed med tilknytning til Socialministeriet. Vores primære opgave er at indsamle og formidle viden om børn og unge.

Bilag 3

– respondenternes besvarelser på de enkelte spørgsmål i spørgeskemaet

Spørgsmål 3: Antal søskende barnet har

N	Valid	303
	Missing	44
Mean		1,57
Minimum		0
Maximum		7

Spg. 4: Barnet bor på nuværende tidspunkt

	Antal	Procent
Barnet bor hjemme sammen med mor og far	57	16,6
Barnet bor alene med mor	137	39,8
Barnet bor alene med far	21	6,1
Barnet bor med mor og stedfar/samlever	16	4,7
Barnet bor med far og stedmor/samlever	2	,6
Barnet bor hos bedsteforældre	6	1,7
Barnet bor hos andre i familien	4	1,2
Barnet bor på døgninstitution	29	8,4
Barnet bor hos plejefamilie	38	11,0
barnet bor på opholdssted	12	3,5
Barnet bor andet sted	20	5,8
Ved ikke hvor barnet bor på nuværende tidspunkt	2	,6
Total	344	100,0
Missing	99	3
Total	347	

Bor andet sted:

Egen lejlighed (6 børn/unge)
Behandlingshjem
Beskyttet bolig
Børnehjem
Kollegium (3 børn/unge)
Kost- eller efterskole (4 børn/unge)
Skodsborg observationshjem
Ungdomspension (3 børn/unge)

Spg. 5: Respondentens forhold til barnet

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Barnets mor	277	79,8	80,8	80,8
	Barnets far	63	18,2	18,4	99,1
	Barnets stedfar	2	,6	,6	99,7
	Anden person	1	,3	,3	100,0
	Total	343	98,8	100,0	
Missing	99	3	,9		
	System	1	,3		
	Total	4	1,2		
Total		347	100,0		

Spg. 6: Respondentens alder

N	Valid	340
	Missing	7
Mean		41,30
Minimum		21
Maximum		63

Spg. 7: Forældremyndighed

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	330	95,1	97,6	97,6
	nej	8	2,3	2,4	100,0
	Total	338	97,4	100,0	
Missing	99	3	,9		
	System	6	1,7		
	Total	9	2,6		
Total		347	100,0		

Spg. 8: Arbejds-mæssig status

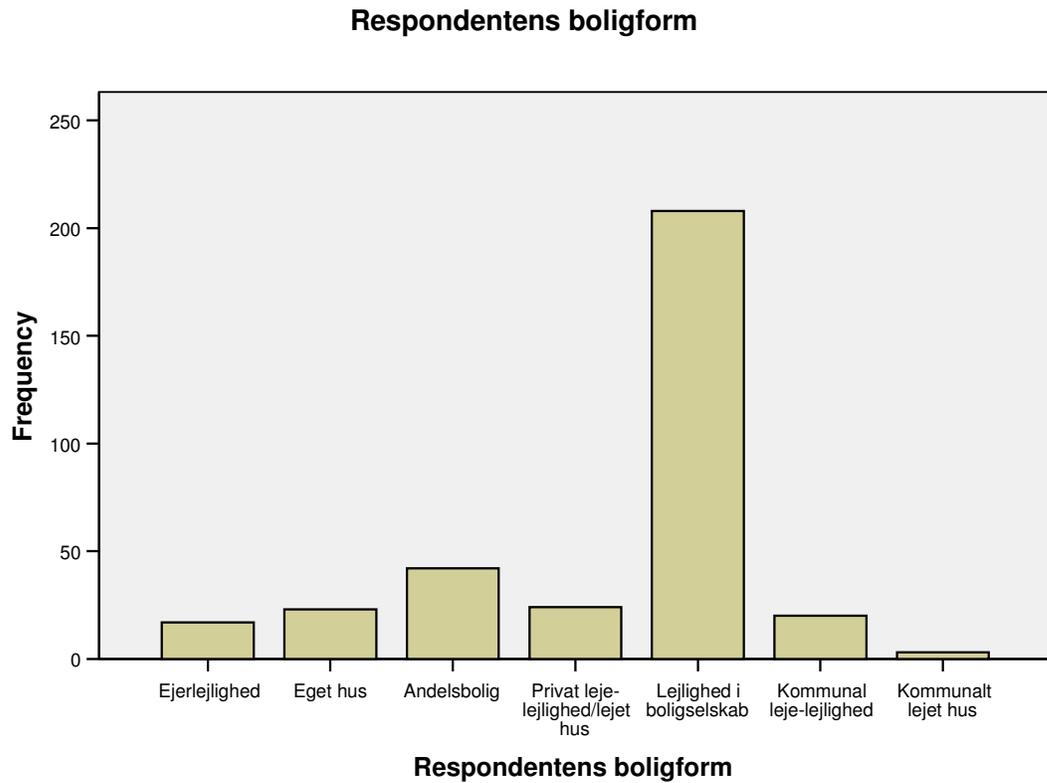
Kvindens arbejds-mæssige status

		Frequency	Valid Percent
Valid	Fuldtidsarbejde	84	28,1
	Deltidsarbejde	25	8,4
	Modtager SU	3	1,0
	Modtager revalidering	19	6,4
	Modtager sygedagpenge	12	4,0
	Modtager arbejdsløshedsunderstøttelse	13	4,3
	Modtager pension	9	3,0
	Modtager førtidspension	46	15,4
	Modtager kontanthjælp	86	28,8
	Jeg bliver forsørget af min mand, kone eller samlever	2	,7
	Total	299	100,0
Missing	99	48	
Total		347	

Mandens arbejds-mæssige status

		Frequency	Valid Percent
Valid	Fuldtidsarbejde	67	48,9
	Deltidsarbejde	7	5,1
	Modtager SU	2	1,5
	Modtager revalidering	2	1,5
	Modtager sygedagpenge	7	5,1
	Modtager arbejdsløshedsunderstøttelse	4	2,9
	Modtager pension	4	2,9
	Modtager førtidspension	19	13,9
	Modtager kontanthjælp	25	18,2
	Total	137	100,0
Missing	99	210	
Total		347	

Spg. 9: Respondentens bolig

Spg. 10: Etnisk baggrund

Etnisk minoritetsbaggrund

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Etnisk minoritetsbaggrund	81	23,3	24,5	24,5
	Ikke etnisk minoritetsbaggrund	249	71,8	75,5	100,0
	Total	330	95,1	100,0	
Missing	99	17	4,9		
Total		347	100,0		

Respondenten kommer fra:

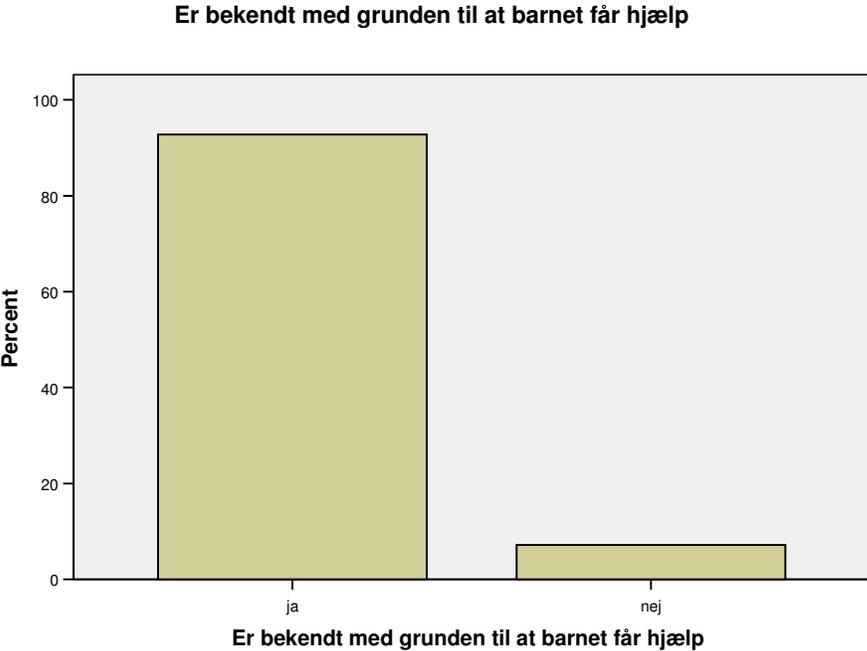
Afghanistan	1
Afrika	1
Argentina	1
Armenien	1
BIH	1
Colombia	1
England	1
Eritrea	1
Fillippinerne	3
Frankrig	2
Færøerne	1
Ghana	1
Grønland	4
Honduras	1
Hong Kong	1
Indien	1
Irak	12
Iran	4
Island	1
Japan	1
Jordan	1
Kina	4
Korea	1
Kurdistan/Irak	1
Libanon	3
Makedonien	1
Marokko	6
Montenegro	2
Pakistan	5
Polen	1
Rusland	1
Sverige	2
Syrien	1
Thailand	2

Tyrkiet	2
Uganda	4
Ungarn	1
USA	1
Vietnam	1

Ægtefælle/samlever kommer fra:

Algeriet	1
Argentina	1
England	1
Gambia	1
Ghana	1
Grønland	2
Hong Kong	1
Irak	9
Iran	2
Israel	1
Italien	1
Jordan	2
Kina	1
Kurdistan/Irak	1
Libanon	3
Markadonien	1
Marokko	3
Montenegro	2
Pakistan	6
Peru	1
Phillippinerne	1
Polen	1
Portugal	1
Senegal	1
Spanien	1
Thailand	3
Tyrkiet	1

Spg. 11: Begrundelse for hjælp til barnet/den unge

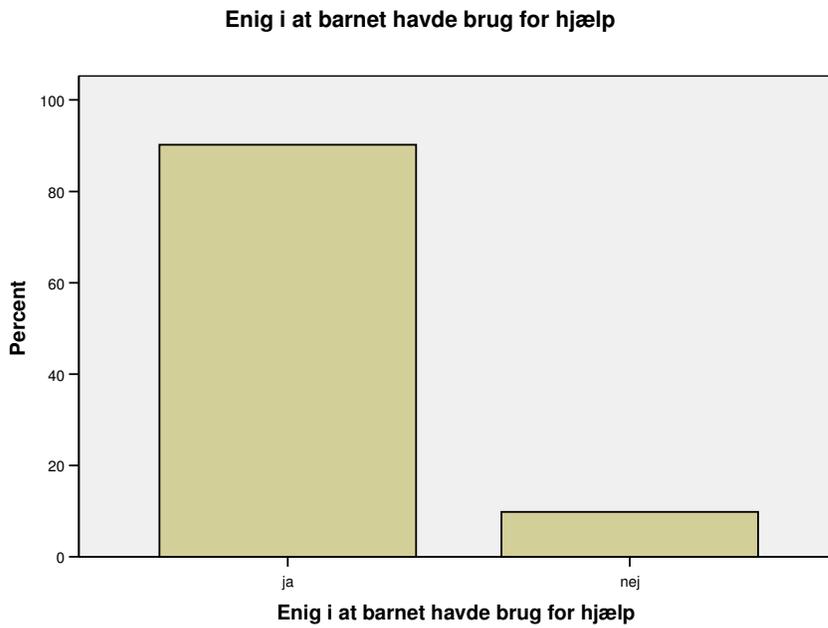
Spg. 12: Første henvendelse til kommunen

		Frequency	Valid Percent
Valid	Barnets mor	194	59,0
	Barnets far	39	11,9
	En anden person i barnets familie	7	2,1
	Barnet selv	6	1,8
	Sundhedsplejersken eller daginstitutionen	30	9,1
	Skolen eller SFO'en	25	7,6
	Politiet eller Den Sociale Døgnvagt	2	,6
	Anden person	26	7,9
	Total	329	100,0
Missing	90	1	
	99	17	
	Total	18	
Total		347	

Andre personer henvendte sig først til kommunen:

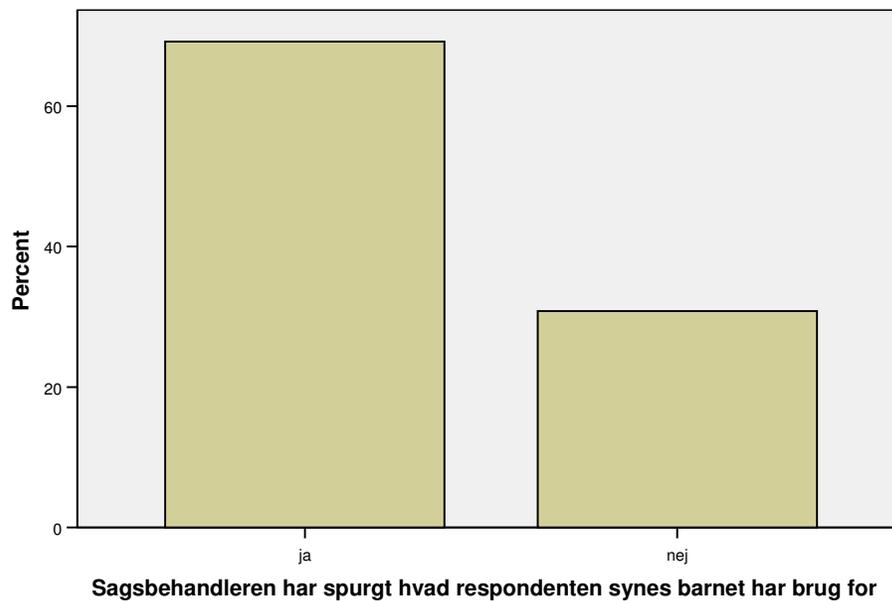
Anonym	1
Psykiatrien	4
Hospital	6
Forvaltningen	6
Nabo	1
Kvindehjemmet	1

Spg. 13: Enig i at barnet havde brug for hjælp

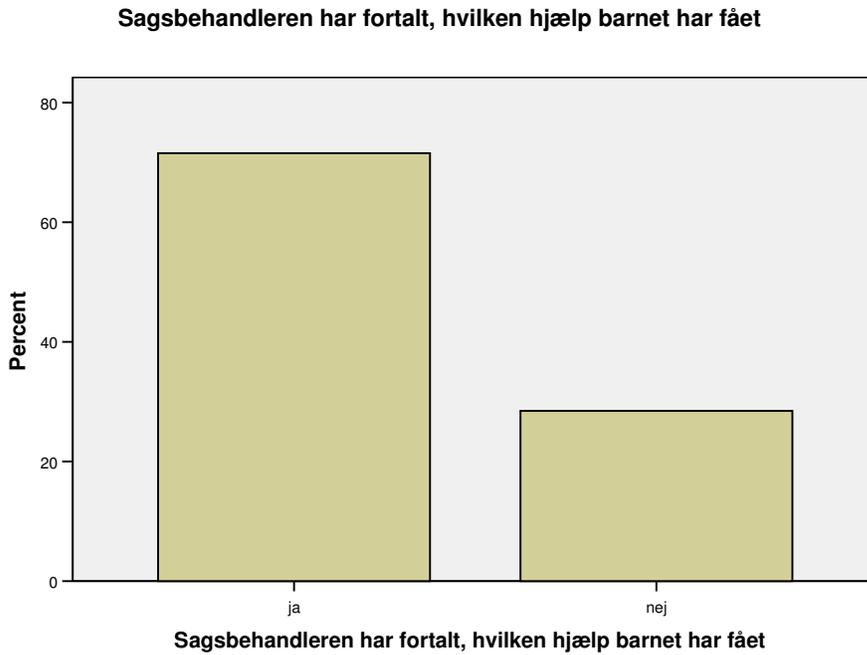

Spg. 14: Sagsbehandleren har spurgt hvad respondenterne synes barnet har brug for

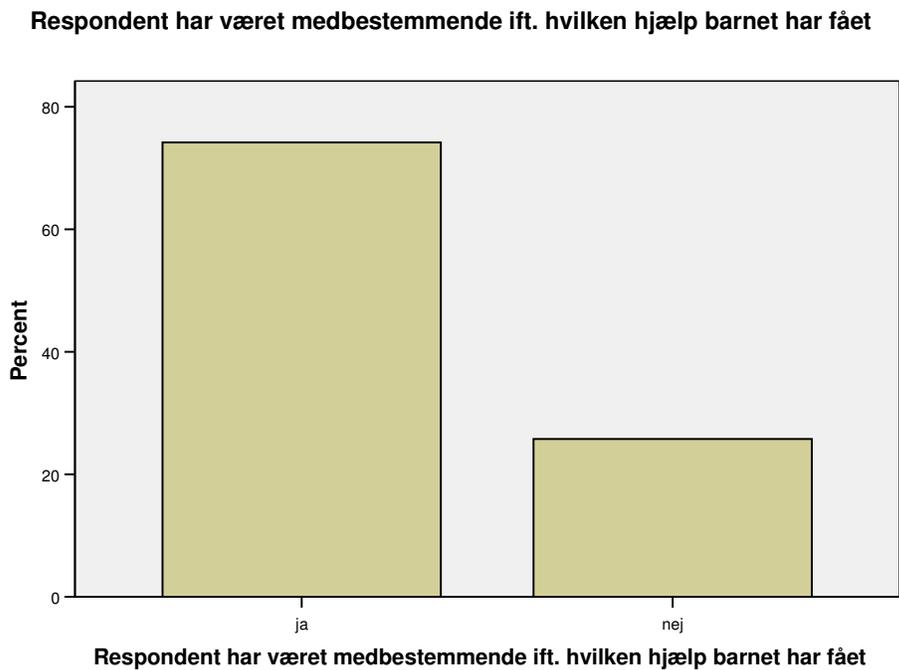
Sagsbehandleren har spurgt hvad respondenterne synes barnet har brug for

Spg. 15: Oplysning om hvilken hjælp barnet får

Spg. 16: Medbestemmelse

Spg. 17: Vil gerne være mere medbestemmende

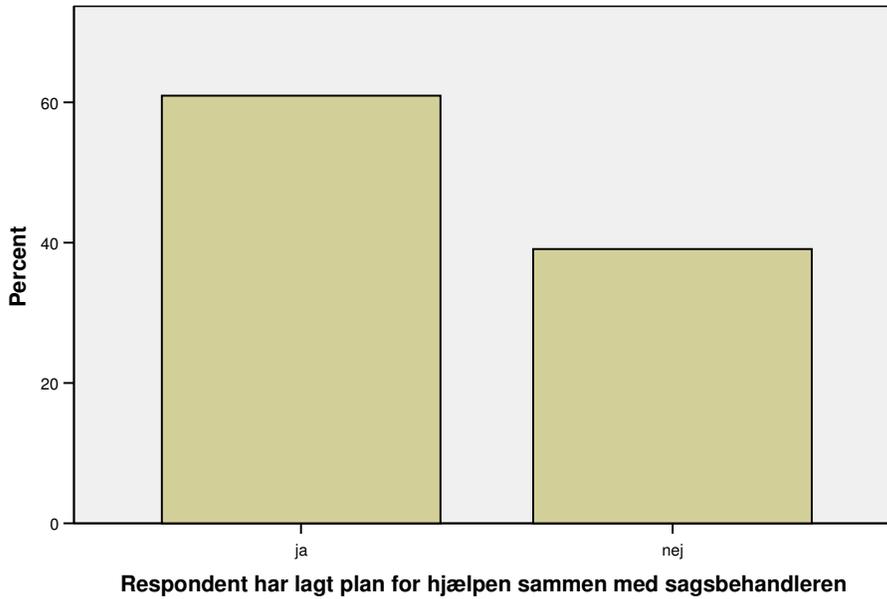
Spg. 18: Møde med sagsbehandleren

Respondent har haft et møde med sagsbehandleren omkring hjælp til barnet

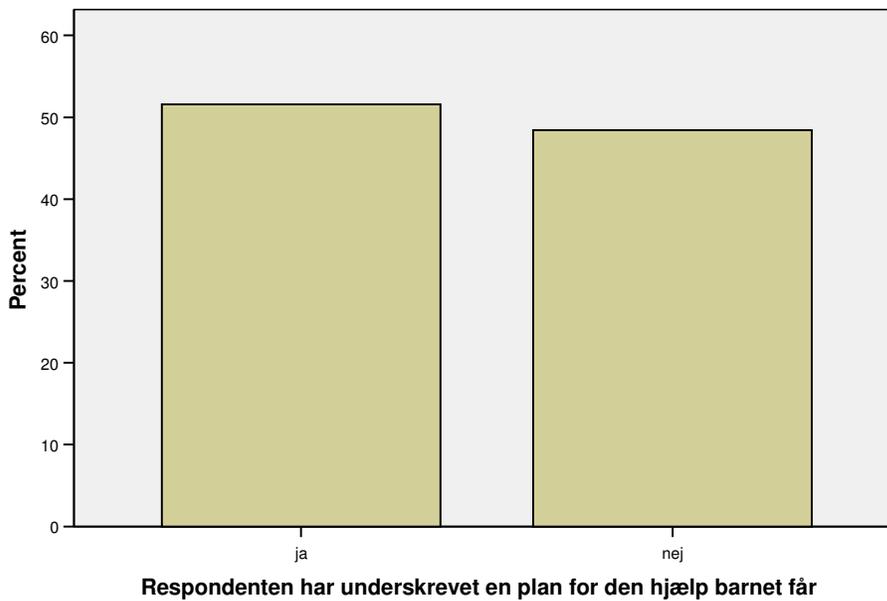
Spg. 19: Plan for hjælpen udarbejdet sammen med respondenterne

Respondent har lagt plan for hjælpen sammen med sagsbehandleren

Spg. 20: Respondenten har underskrevet handleplanen

Respondenten har underskrevet en plan for den hjælp barnet får

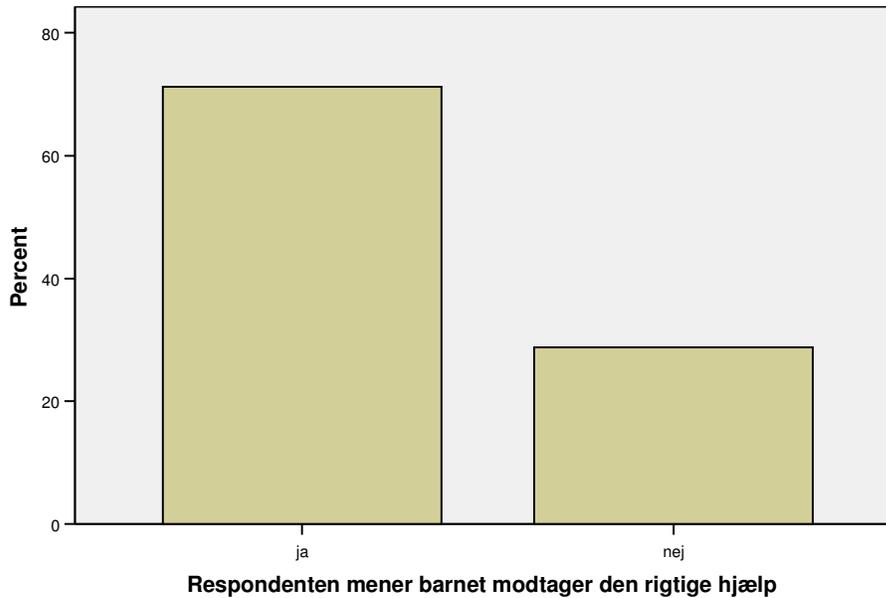

Spg. 21: Respondenten er blevet oplyst om hjælpen

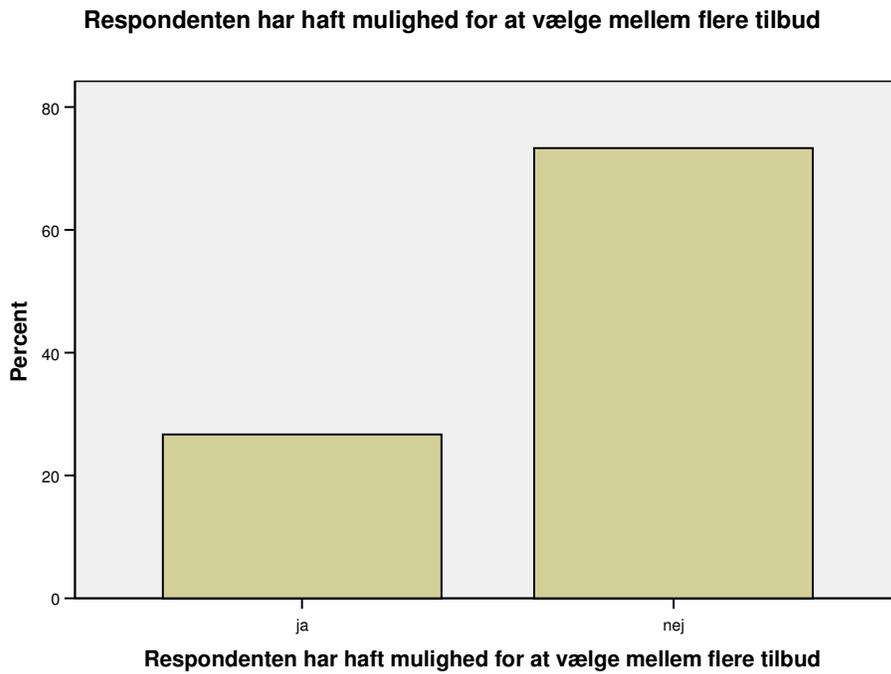
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	På et møde med kommunen	234	67,4	76,7	76,7
	Ved et brev eller en mail fra kommunen	23	6,6	7,5	84,3
	Ved en telefonopringning fra kommunen	9	2,6	3,0	87,2
	Er ikke blevet oplyst om den hjælp barnet modtager	39	11,2	12,8	100,0
	Total	305	87,9	100,0	
Missing	99	42	12,1		
Total		347	100,0		

Spg. 22: Barnet modtager den rigtige hjælp

Respondenten mener barnet modtager den rigtige hjælp

Spg. 23: Valgmuligheder

Spg. 24: Møder med sagsbehandleren

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Hver uge	9	2,6	2,8	2,8
	1-2 gange om måneden	16	4,6	5,0	7,8
	Hver anden måned	16	4,6	5,0	12,7
	2-4 gange om året	97	28,0	30,1	42,9
	Sjældnere end 2-4 gange om året	143	41,2	44,4	87,3
	Har aldrig været til et møde med sagsbehandleren vedrørende barnet	41	11,8	12,7	100,0
	Total	322	92,8	100,0	
Missing	99	25	7,2		
Total	347	100,0			

Spg. 25: Ønsker flere møder med sagsbehandleren

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	152	43,8	48,1	48,1
	nej	164	47,3	51,9	100,0
	Total	316	91,1	100,0	
Missing	99	31	8,9		
Total		347	100,0		

Spg. 26: Telefonsamtaler

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Hver uge	10	2,9	3,2	3,2
	1-2 gange om måneden	26	7,5	8,4	11,6
	Hver anden måned	28	8,1	9,0	20,6
	2-4 gange om året	61	17,6	19,6	40,2
	Sjældnere end 2-4 gange om året	125	36,0	40,2	80,4
	Har aldrig talt i telefon med sagsbehandleren vedrørende barnet	61	17,6	19,6	100,0
	Total	311	89,6	100,0	
Missing	99	36	10,4		
Total		347	100,0		

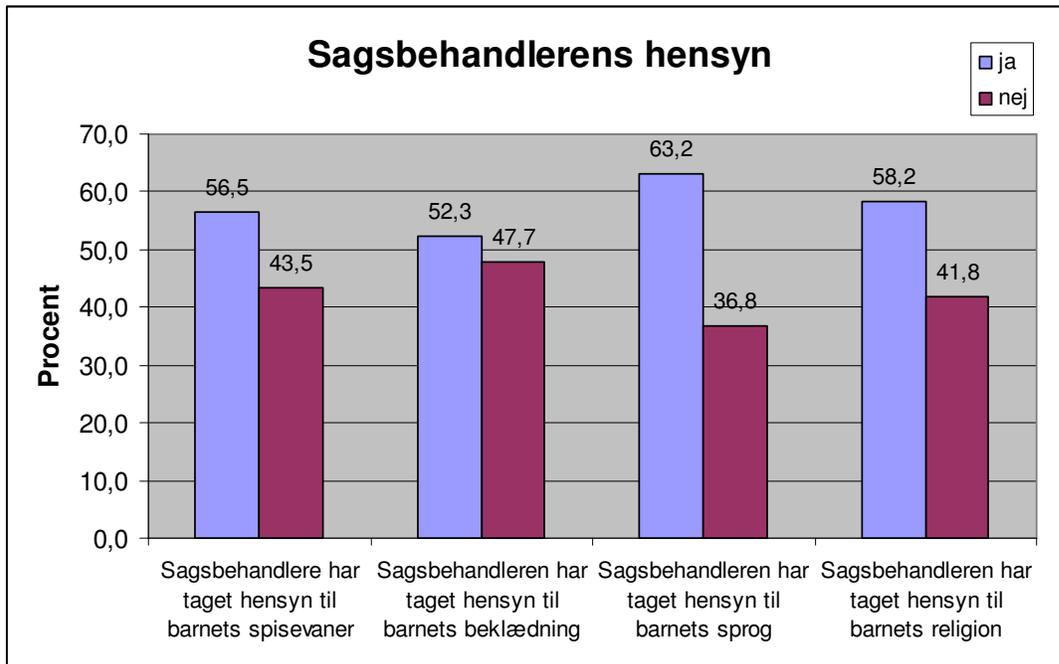
Spg. 27: Breve

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Hver uge	3	,9	,9	,9
	1-2 gange om måneden	6	1,7	1,9	2,8
	Hver anden måned	13	3,7	4,0	6,9
	2-4 gange om året	66	19,0	20,6	27,4
	Sjældnere end 2-4 gange om året	152	43,8	47,4	74,8
	Har aldrig modtaget et brev fra sagsbehandleren vedrørende barnet	81	23,3	25,2	100,0
	Total	321	92,5	100,0	
Missing	99	26	7,5		
Total		347	100,0		

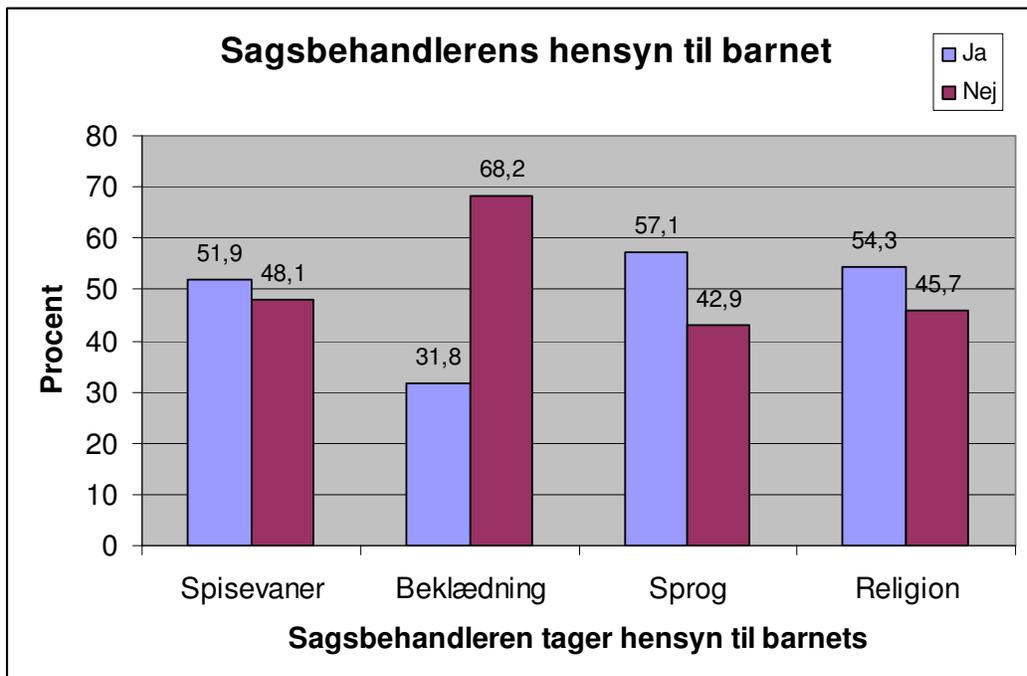
Spg. 28: Respondenten oplevelse af sagsbehandleren

	ja	nej
Respondenten synes sagsbehandleren respekterer hende/ham	76,6	23,4
Respondenten synes sagsbehandleren lytter til hende/ham	76,7	23,3
Respondenten synes sagsbehandleren spørger hende/ham til råds	62,4	37,6

Spg. 29: Respondentens oplevelse af sagsbehandlerens hensyntagen

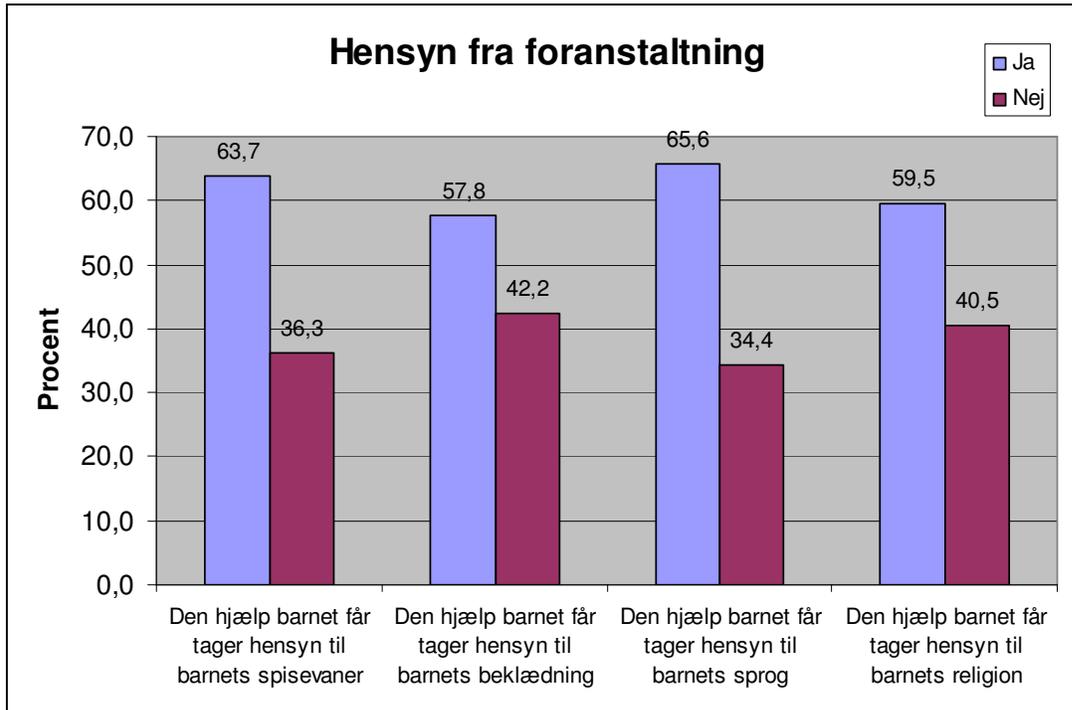

Denne figur gælder samtlige besvarelser (N = 200)

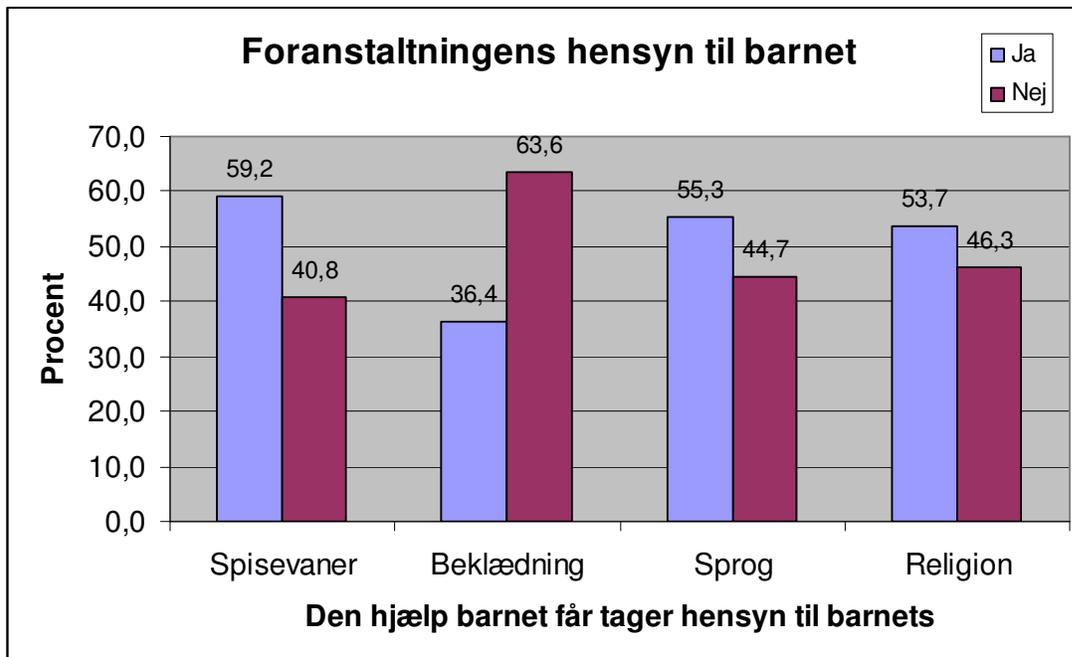

Denne figur er kun gældende for forældre med etnisk minoritetsbaggrund (N = 49)

Spg. 30: Respondentens oplevelse af foranstaltningens hensynstagen

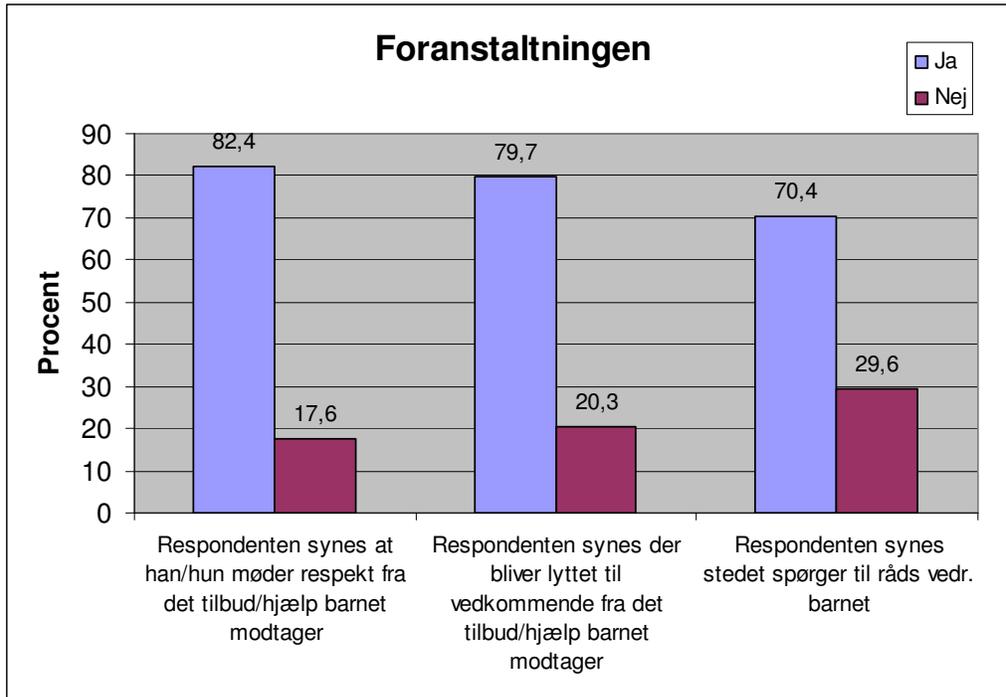

Denne figur er gældende for samtlige besvarelser (N = 190)

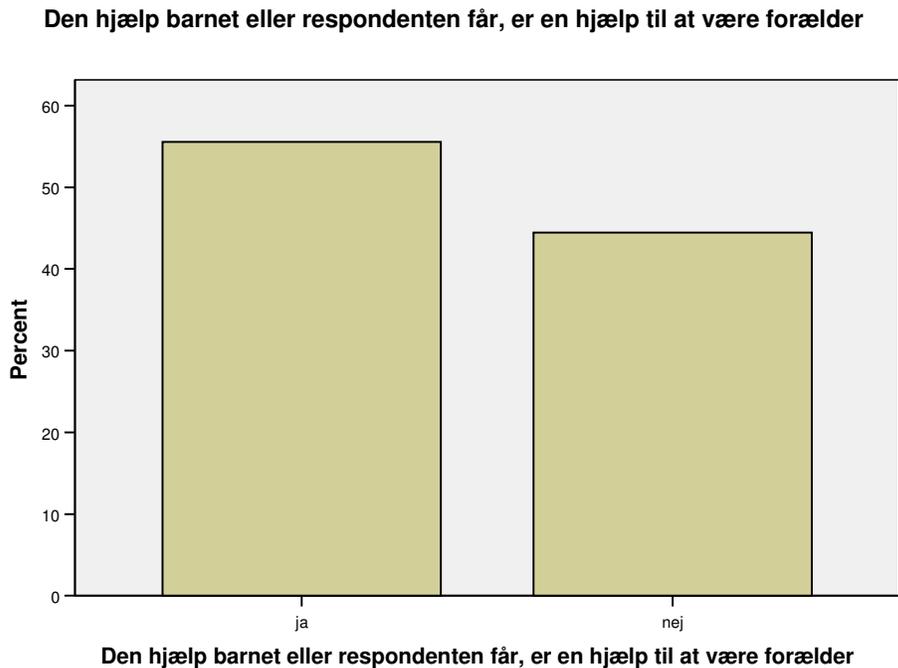

Denne figur er kun gældende for forældre med etnisk minoritetsbaggrund (N = 46)

Spg. 31: Respondentens oplevelse af foranstaltningens imødekommenhed

Spg. 32: Hjælp til at være forælder

Bilag 4

Kulturagram

Kilde: Marianne Skytte

